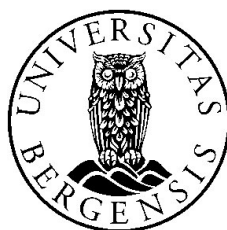

Regjerende populistere

Demokratiske effekter av populistisk styring

Markus Celiussen

Masteroppgave

[Vår/2020]

Institutt for sammenliknende politikk
Universitetet i Bergen

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	5
1.1 Problemstilling.....	6
1.2 Avgrensning av problemstillingen.....	6
1.3 Begrunnelse for valg av tema.....	7
1.4 Oppbygning av oppgaven.....	8
2. Gjennomgang av teori.....	9
2.1.1 Definere populisme.....	9
2.1.2 Fremgangsmåter for studie av populisme.....	11
2.1.2.1 Politisk strategisk.....	11
2.1.2.2 Sosiokulturell.....	12
2.1.2.3 Idemessig.....	13
2.1.3 Begrunnelse for valg av fremgangsmåte.....	13
2.2 Teori om populistere ved makten.....	15
2.2.1 Karismatiske ledere.....	15
2.2.2 Polarisering.....	16
2.2.3 Svekkelse av institusjoner.....	17
2.2.4 Sentralisering av makten.....	18
2.3 Konstitusjonalisme.....	18
2.3.1 Horisontal Ansvarliggjøring.....	20
2.4 Samhandling med andre ideologier.....	21
2.5 Venstre og høyre populisme.....	23
2.6 Demokratisering.....	25
3. Metode og data.....	27
3.1 Komparativ case studie.....	27
3.2 Begrunnelse for valg av metode.....	28
3.3 Data.....	29
3.4 Mekanismer.....	30
3.5 Reliabilitet og Validitet.....	31
3.5.1 Validitet.....	31
3.5.2 Reliabilitet.....	32
3.6 Hvordan foretas selve analysen.....	32
4. Introduksjon av case.....	34
4.1 Populisme i Latin-Amerika.....	35
4.1.1 Venezuela.....	35
4.1.2 Ecuador.....	40
4.1.3 Bolivia.....	45
4.1.4 Brasil.....	49

4.2 Populisme i Europa	52
4.2.1 Ungarn.....	52
4.2.2 Polen	57
4.2.3 Italia	60
4.2.4 Hellas	64
5. Sammenligning av prosessene	68
5.1 Negativ demokratisering	68
5.1.1 Legale endringer.....	70
5.1.2 Ulovfestede endringer.....	73
5.2 Maktskifte og konsolidering av makt.....	76
5.3 Strukturelle variasjoner	78
6. Diskusjon av mekanismer.....	81
6.1 Negativ demokratisering	81
6.2 Maktskifte og konsolidering av makt.....	83
6.3 Strukturelle variasjoner	85
7. Avslutning.....	87
Bibliografi	89

Sammendrag

Denne oppgaven har til formål å studere effektene som populistisk styre har på demokratiet de kommer til makten i. Populisme som tema er interessant å studere som følge av det er en vekst av populistiske partier og politikere i vesten, og de direkte effektene av populistisk styring av demokratier er relativt ukjente. Det foreligger også en teoretisk diskusjon rundt selve konseptet populisme og hvordan best definere dette.

Opgaven vil bygge videre på utbygget teori om populisme som vil introduseres og diskuteres i et eget teori-kapittel. Det er flere perspektiver på hvordan både definere og studere populisme og oppgaven vil ta i bruk en politisk-strategisk fremgangsmåte. Oppgavens analyse vil benytte en komparativ case analyse og prosesssporing for å avdekke mekanismene som bestemmer effektene populisme har på demokratisk utvikling. Datagrunnlaget for analysen vil være sekundærdata fra artikler publisert i tidsskrifter, som følge av at historiske prosesser slik de studeres her er relativt åpne og innsamling av primærdata ville vært uforholdsmessig kostnadskrevende gitt gevinsten av denne typen data.

Funnene i oppgaven tyder i den retning at grunnet populisters polariserende politiske natur, så er fristilling fra kompromisser for den politikken som de ønsker å føre, avgjørende for den videre politiske utviklingen. Gjennom komparasjonen av de ulike prosessene ble det klart at populistene har en spesielt negativ effekt på horisontal ansvarliggjøring, noe som var i tråd med det teoretiske utgangspunktet. Gitt de praktiske politiske realitetene av et demokratisk styresett så er det lite overraskende at oppslutningen som populistene oppnår, er det som påvirker styrken på effekten i aller størst grad. Men at ingen av populistene som opplevde å havne i mindretallsregjering endte opp med å bli gjenvalgt var mer overraskende. Analysen avdekket med dette viktige mekanismer som påvirker effekten av populisme på demokratier og samtidig hva effektene er når populistene får ført politikken sin uten motstand. Funnene understreker betydningen og viktigheten av å ha klare strukturelle grenser mellom de statlige myndighetene, og effektene av en utvanning av disse grensene.

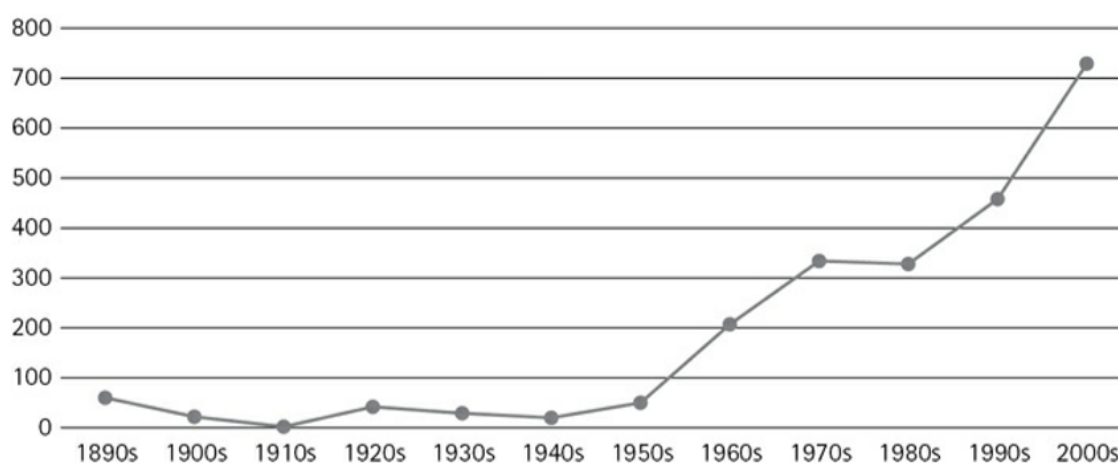
Kapittel 1

Innledning

1. Innledning

Populisme som begrep ble først tatt i bruk innen samfunnsvitenskapen på 1950-tallet. Begrepet er godt kjent blant de fleste, men de demokratiske virkningene av fenomenet er mer uklare. Det finnes fortsatt ingen klar definisjon av begrepet, men at populisme anses som en demokratisk utfordring er det få som er uenige i. Det er dermed bekymringsfullt for den demokratiske utviklingen at det har vært en vekst i populistiske partier de siste årene, og at disse partiene har oppnådd statsmakten i noen land.

At populisme som tema er interessant å studere er det liten tvil om, og noen forskere har til og med gått så langt som å kalle studien av populisme «...Sexy» (Rooduijn, 2019, s. 362). Økningen av studier om populisme siden 50-tallet viser hvordan den akademiske interessen for populisme har økt (se figur 1). Det er også en allmenn interesse rundt populistere som polariserer og engasjerer både sine meningsfeller og opposisjonen. Den tidligere populistiske lederen Hugo Chávez var blant annet kjent for å skape overskrifter i mediene. Videre har nyhetsbildet de siste årene vært preget av populistere slik som Viktor Orbán og Donald Trump. Isolert sett er ikke dette nødvendigvis negativt, men de demokratiske endringene som har inntrådt etter at populistene har kommet til makten har i mange tilfeller vist seg å være negative for demokratiet.

FIGUR 1: VISER VEKSTEN AV BRUKEN "POPULISME" I TITLER PÅ BØKER (KALTWASSER, TAGGART, ESPEJO, & OSTIGUY, 2017, s. 9)

Demokratiet bygger på at de som vinner valget, får muligheten til å styre landet basert på sin politiske plattform. Plattformen kan bygge på et ønske om å utføre ulike sosiale, økonomiske og politiske reformer, men legitimeres gjennom folkets stemmer ved valget. Spørsmålet blir da hvilken innvirkning det har på demokratiet at partier og politikere med en plattform som ved sin kjerne er udemokratisk, vinner valg? Denne oppgaven vil gjennom en case-studie av åtte ulike tilfeller hvor populistiske har kommet til makten, søke svaret på hvordan populistiske som kommer til makten påvirker de politiske systemene de har oppnådd makt i, samt hvordan forskjeller i disse systemene kan forklare variasjon på utfall..

1.1 Problemstilling

Denne oppgaven skal se på hva som skjer i demokratier hvor populistiske oppnår makten, og hvorfor effektene av populistisk styring varierer. Dette gjøres gjennom en komparativ caseanalyse av 8 forskjellige caser. Oppgaven har dermed følgende problemstilling:

Hvordan har populisme påvirket demokratisk utvikling i de land hvor de har kommet til makten, og kan varierende effekter forklares gjennom forskjellige strukturelle utfordringer?

For å kunne svare den ovennevnte problemstillingen på best mulig måte stilles også følgende forskningsspørsmål:

1. *Hvilken effekt har de populistisk styring på horisontal ansvarliggjøring?*
2. *Hvordan påvirker oppslutningen ved valg populistiske evne til å styre?*
3. *Hva gjør at enkelte populistiske mister makten, mens andre beholder den?*

1.2 Avgrensning av problemstillingen.

Populisme er et fenomen som berører samfunnet på mange forskjellige områder. En caseanalyse fordrer at man går dypt inn i hver case, men antallet case i denne oppgaven gjør det nødvendig å begrense hvor mye ressurser man kan benytte på en enkelt case. Det legges dermed en begrensning i tid og rom, hvorav oppgaven vil se på caset fra populistiske kom til makten og effektene fra dette punktet på de demokratiske institusjonene.

Videre avgrenses oppgaven mot noen dypere historisk analyse av hendelsesforløpet i forkant av maktovertakelsen i hver case. Det er de direkte konsekvensene av populisme problemstillingen knytter seg til og oppgaven vil ikke ta for seg årsaker til at populistiske partier oppnår makt.

Opgaven vil kun ta for seg populismen i de casene som er valgt, og vil ikke se på andre populistiske partier utover disse. Oppgaven er heller ikke teoriskapende, men har til hensikt å besvare problemstillingen i lys av allerede eksisterende teorier om populistiske styringsmekanismer. Hovedfokuset vil være på politikk på et nasjonalt nivå og hvordan denne politikken påvirkes av det kontekstuelle rammeverket landet befinner seg i.

1.3 Begrunnelse for valg av tema

Innledningsvis i kapittel 1 ble populisme presentert som et fenomen som er under framvekst, samt at de langvarige demokratiske effektene av populisme er uklare. Dette understøttes blant annet ved at «... re-politiseringen av samfunnet som bringes fram av alle typer populisme har en ambivalent effekt på demokratiet» (Mudde & Kaltwasser, 2013, s. 169). Det er dermed ikke klart om effektene er positive eller negative. Økningen av populistiske partier er også sammenfallende med økningen av populistiske partier som kommer i maktposisjon. En av årsakene til at temaet er valgt er nettopp fordi effektene på demokratiet anses uklare.

Mange er kjent med begrepet populisme, men begrepet både brukes og misbrukes for å beskrive en rekke fenomener. Rooduijn trekker blant annet fram at «... det er lett å forvirre populisme med liknende fenomener som 'nativisme' og 'euroskeptisisme'» (Rooduijn, 2019, s. 369). Ved å studere fenomenet utfra teoretisk begrunnede definisjoner, kan man derfor bidra til å lage et klarere skille mellom hva som er og ikke er populisme.

Det er også viktig å påpeke at det foreligger en debatt rundt selve definisjonen populisme og hvordan dette fenomenet skal tolkes. Oppgaven har, som nevnt i avgrensningen, ikke til formål å gi et endelig svar på denne debatten. Studien av fenomenet krever imidlertid at det tas et standpunkt. De som forsker på populisme har også liten tro på «... at debatten rundt definisjonen noensinne vil avsluttes» (Mudde & Kaltwasser, 2018, s. 1669). En videre studie vil likevel kunne bidra til å redegjøre for innholdet i begrepet og gi innspill til den teoretiske diskusjonen. I teorikapittelet vil derfor oppgaven presentere den teoretiske diskusjonen for å begrunne og forsvare valget av fremgangsmåte og tolkning av populisme.

1.4 Oppbygning av oppgaven

Oppgaven vil besvare problemstillingen ved å benytte allerede utbygget teori om populisme og hvordan populistiske partier er antatt å styre når de kommer til makten. I teorikapittelet vil det gås dypere inn og belyse det teoretiske grunnlaget for de forskjellige forskningsspørsmålene presentert tidligere i kapittelet. Videre vil teorien ta for seg fremgangsmåte for tolkning av populisme, hvordan populistiske partier er antatt å styre, hvordan institusjoner setter begrensninger på populistiske partier og hvordan disse begrensningene utfordres når populistiske partier kommer til makten. Teori-kapittelet vil også ta for seg hvordan teorien ser på politisk plassering og hvordan dette kan påvirke demokratisk utvikling.

Problemstillingen fordrer en kvalitativ metode, og jeg vil benytte caseanalyse av åtte caser hvor populistiske partier har kommet til makten, for å kunne si noe generelt om effektene av populistisk styring. Den empiriske dataen som oppgaven baserer seg på er sekundærdata, som allerede er samlet inn, samt resultater av foretatte analyser. På denne måten blir kunnskapen som genereres i analysen kumulativ.

Det eksisterer allerede mye litteratur om de forskjellige casene og den historiske utviklingen i etterkant av populistisk maktovertakelse. Videre er det allerede utført kryss-regionale undersøkelser basert på forskjeller mellom inklusiv og eksklusiv populisme. Formålet med denne oppgaven vil derfor være å bidra til diskusjonen om hvorfor populisme kan være negativt for demokratisk utvikling.

Oppgaven skal utføre en komparativ case analyse på tvers av regioner, med caser i både Latin-Amerika og Europa. Bakgrunnen for valget om å se på land i akkurat disse regionene er at begge har tradisjoner for populisme, men på hver sin side av det politiske spektrumet. Årsakene til disse forskjellene er tidligere forsket på av blant annet Cas Mudde og Cristóbal Kaltwasser, som utførte en komparativ case studie og publiserte resultatene av denne i 2013 (Mudde & Kaltwasser, *Exclusionary vs. Inclusionary Populism: Comparing Contemporary Europe and Latin America*, 2013). Landene i regionen er dermed tidligere studert for å si noe om hvorfor forskjellige typer av populisme oppstår. Denne oppgaven vil dermed bygge videre på dette, ved å se på hvordan populistiske partier påvirker demokratisk utvikling og om effektene varierer basert på typen populistisk lederskap.

I alle de åtte casene oppgaven tar for seg har populistene på ett tidspunkt kommet til makten. Fire av disse befinner seg på venstre siden av skalaen og de resterende på høyresiden. Perioden som skal studeres i casene varierer ut fra når populistene faktisk kom til makten, med ett spenn

på 20 år. Den tidligste populistiske oppgaven vil ta for seg kom til makten i 1998 og den siste i 2018. Dette gjør at man har forskjellig grunnlag for å studere de forskjellige casene. Ved hjelp av allerede utbygget teori på området vil man likevel etter relativt kort tid kunne si om populistene styrer innenfor de tradisjonelle rammene, som de i teorien er tiltenkt å gjøre. På dette området vil oppgaven til dels være teoritestende, og ikke teoriskapende. Videre vil det foretas en sammenligning av populistiske som ble gjenvalgt for flere perioder og som har hatt makten i en lengre periode, med de som kom til makten og mistet den igjen. Oppgaven vil dermed tilstrebe si noe om årsakene til at noen populistiske mister makten raskt, mens andre styrker posisjonen sin.

Kapittel 2

Teori

2. Gjennomgang av teori

For å kunne studere populisme og de forskjellige effektene av populistisk lederskap på demokratier er det viktig å ta et dypdykk i teorien. Dette gjøres for å klarlegge hva de forskjellige begrepene betyr, samt det å klassifisere og feste fenomenet som skal studeres til det grunnlaget som allerede er bygget opp på feltet. Teorikapitlet har til hensikt å presentere teori som er relevant for den videre oppgaveteksten og klargjøre eventuelle teoretiske konflikter som eksisterer rundt temaet. Kapitlet vil også vise til hvordan casene er relevant i forhold til hva som skal undersøkes og hvordan teorien støtter oppunder både valg av case og metode. Teorien har også til formål å se på de ulike definisjonene som eksisterer rundt kjernebegrepet populisme, samt ta en gjennomgang av de ulike fremgangsmåtene som benyttes når man studerer populisme.

2.1.1 Definere populisme

Den konseptualiseringen av populisme som setter rammevilkårene for hva som er og ikke er populisme, baserer seg på tidligere forskning og er en konseptualisering som har støtte i litteraturen. Klarhet i konseptualiseringen er grunnleggende ettersom mange politikere og politiske partier blir sett på som populistiske uten at de egentlig kan sies å være det (Rooduijn, 2019, s. 365). Dersom oppgaven tar i bruk en tvetydig eller lite presis definisjon kan man ende opp med å velge case som ikke passer og dermed strekke konseptet til å måle et helt annet fenomen enn det oppgaven er tiltenkt å gjøre. Populisme vil i denne oppgaven defineres som «... en politisk strategi, benyttet av personalistiske ledere som søker å oppnå og bruke statsmakt basert på en direkte, uformidlet, ikke-institusjonalisert støtte fra et større antall av for det meste ikke-organiserte tilhengere» (Weyland, 2017, s. 59). Definisjonen legger en klar føring på at populisme er en form for massebevegelse som styres direkte fra en leder, med et klart uttalt politisk mål og det er basert på denne definisjonen at oppgaven utfører case utvalget.

Det eksisterer flere definisjoner og populisme kan også defineres som en «tynn ideologi» med begrenset dybde, sterkt basert på idéen om at samfunnet er inndelt i to homogene klasser som er i et konstant antagonistisk forhold. Utfra denne definisjonen består samfunnet av et rent folk som ikke får gjennom sin politiske vilje grunnet en korrump elite som hindrer denne i å manifestere seg. Dette rene folket argumenterer for at politikken som utøves skal være en representasjon av allmennviljen, og populisme er derfor sterkt linket mot majoritetsstyring (Mudde, 2004, s. 562). Definisjonen baserer seg på eksisterende teori, og er mye brukt innenfor den idemessige fremgangsmåten. Det er også å regne som en minimal definisjon som egner seg når en skal foreta en empirisk studie av flere forskjellige caser (Kaltwasser C. R., 2012, s. 192). Definisjonen legger en begrensning på hvilke bevegelser, partier og politikere som inngår i konseptet ved å stadfeste at populistere må være anti-establishment. Definisjonen åpner også opp for at man kan kategorisere populistere og partier basert på andre faktorer som kommer i tillegg til dette, samt se på populisme i lys av de ideologiene som det oppstår i sammenheng med (Levitsky & Loxton, 2013, s. 111).

Begge definisjonene baserer seg på eksisterende teori, og er tett knyttet til den politisk-strategiske og den idemessige fremgangsmåten som begge benyttes aktivt i studiene av populisme. Den politisk strategiske definisjonen ilegger personalistiske ledes evne til å skape massemobilisering stor viktighet, mens den idemessige definisjonen åpner for populistiske bevegelser som ikke har denne formen for lederskap (Weyland, 2017, s. 59). Det kan derfor være tilfeller som den ene definisjonen vil kalle populisme, som den andre vil ekskludere fra konseptet. Bruken av definisjon vil derfor være viktig under case-utvalget ettersom man ønsker

å forhindre eventuell konseptuell strekking, ved å ta inn case som ikke direkte passer til den valgte definisjonen.

2.1.2 Fremgangsmåter for studie av populisme

Slik vist fram i avsnittet over så er det teoretiske uenigheter om fenomenet populisme kan sies å være en politisk stil, diskursmåte eller enn tynn-ideologi (Mudde & Kaltwasser, 2018, s. 1669). Ettersom det foreligger en teoretisk diskusjon rundt de ulike fremgangsmåtene, vil de påfølgende avsnittene introdusere og diskutere de forskjellige fremgangsmåtene. Grunnet diskusjonen som foreligger rundt tolkningen av populisme er det viktig å begrunne hvorfor valget faller på en fremgangsmåte, samtidig som man gir en forklaring på de styrker og svakheter som følger av dette valget. De tre fremgangsmåtene som skal presenteres er den politisk strategiske, sosio-kulturelle og idemessige.

2.1.2.1 Politisk strategisk

Den politisk-strategiske fremgangsmåten anser populisme som en politisk strategi som utnyttes av «karismatiske ledere» for å oppnå mer støtte i folket. På denne måten vil de øke egen innflytelse over den demokratiske utviklingen til det politiske systemet. Fokuset er ikke på hva populistene sier, men på hva de gjør med spesielt fokus på hvordan de «søker og beholder politisk makt» (Weyland, 2017, s. 50). Av denne fremgangsmåten følger det logisk at populistene ikke har en ideologisk tilknytning til hverken høyre eller venstresiden, og at politikken som føres er et resultat av hvilke holdninger som eksisterer i befolkningen på et gitt tidspunkt. Politikk og ideologi er kun redskaper populistene benytter i søken på og oppnå og beholde politisk makt (Weyland, 2017, s. 65).

Styrkene ved å benytte denne fremgangsmåten over de andre er at den benytter en tydelig definisjon av hva som er og ikke er populisme, samtidig som den gir muligheten til å sammenligne populistiske bevegelser på tvers av land og region. Fremgangsmåten vektlegger det karismatiske lederens innflytelse over grupper som anses å være uorganiserte, og viss politikk er sterkt basert på masse-bevegelser (Weyland, 2017, s. 59). I en analyse medfører dette at politikken som er ført kan ses i lys av retorikk og tiltenkt effekt versus den faktiske effekten av politikken. Retorikken og politikken kan dermed analyseres opp mot hverandre. Effektiviteten av populismen vil sterkt basere seg på lederens relasjon til velgerne, og i hvilken

grad politikere klarer å engasjere og samle stemmer, og i hvor stor grad de kan sies å faktisk være karismatiske ledere. I tråd med definisjonen av populisme lansert i starten av kapitlet, så åpner denne tolkningen for å trekke linjer mellom ledere for sosiale bevegelser og populistiske. Denne fremgangsmåten åpner dermed for mange måter å se på og analysere populistiske basert på hvordan de forholder seg til egne velgere, ideologi og det politiske systemet.

Metoden tillater oppgaven å studere hvordan den personalistiske stilen til karismatiske ledere gjør at denne formen for styring i seg selv er ustabil og utsatt for store svingninger. Populister er ikke låst til ideologisk politiske punkter, men står mer fritt til å utføre politiske endringer som gjerne er «... basert på taktiske hensyn, impulsive ideer og innfall» (Weyland, 2017, s. 60). Den karismatiske lederen er dermed en kilde til ustabil styring grunnet denne evnen til å flyte mellom ideologiske rammeverk. En kritikk av denne fremgangsmåten er at den fokuserer for mye på karismatiske ledere. Dermed tar den ikke høyde for populistiske bevegelser som ikke har en karismatisk leder (Mudde & Kaltwasser, 2018, s. 1672). Det kan derimot argumenteres for at det klare skillet som tilstedeværelsen av en karismatisk leder er, gjør at sannsynligheten for å inkludere bevegelser som ikke egentlig er populisme synker.

2.1.2.2 Sosiokulturell

En annen måte å tolke populisme på er den sosiokulturelle fremgangsmåten. Denne tolkningen bygger på at populisme er en politisk stil som benyttes av politikere som søker å styrke forhold til spesifikke deler av befolkningen (Mudde & Kaltwasser, 2018, s. 1672). Populisme ses dermed på som alt fra retorikk og handlemåte til hvordan en kler seg, populisme er noe man gjør og ikke noe man er (Ostiguy, 2017, s. 78). Populisme er heller ikke kun styrt fra toppen, men består av en dialog mellom politisk leder og velgere hvor populistene også reflekterer de ønsker og krav som stilles av befolkningen (Ostiguy, 2017, s. 73). Dette betyr ikke at fremgangsmåten ser bort fra viktigheten av karismatiske ledere, men den innbefatter at politikk skapes på forskjellige plan og at populistiske er dynamiske i dette forholdet.

Slik det er med de to andre fremgangsmåtene, så er det også diskusjon rundt bruken av den sosiokulturelle fremgangsmåten. Kurt Weyland sin kritikk av fremgangsmåten er at handlinger gir et bedre grunnlag for analyse enn retorikk. Studier som har benyttet denne fremgangsmåten for å analysere de mer framtrædende høyrepopulistiske bevegelsene i Europa har dermed gitt overraskende lav «populisme score» (Weyland, 2017, s. 69). Argumentet er dermed at den ikke klarer å fange opp og måle populisme på en måte som gjør det hensiktsmessig å benytte den til

tverrnasjonale case studier. Mudde og Kaltwasser benytter mye av den samme kritikken som er gjeldende for den politisk-strategiske fremgangsmåten i at definisjonen tar for seg elementer som ikke er gjeldende for alle populistiske bevegelser. Argumentet er da at den sosiokulturelle fremgangsmåten ikke tar høyde for at populistiske ledere kan oppføre seg innenfor sosiale normene til et samfunn (Mudde & Kaltwasser, 2018, s. 1672).

2.1.2.3 Idemessig

Den siste fremgangsmåten er den idemessige. Mudde og Kaltwasser viser i sin artikkel til at det er tre argumenter for å benytte den idemessige fremgangsmåten for å studere populisme. Disse argumentene henger tett sammen med den andre definisjonen av populisme, presentert innledningsvis i kapitlet. Det første argumentet er at dersom man skal anse Populisme som en «grunn» ideologi og at det derfor er viktig å studere den i sammenheng med de andre ideologiene den samhandler med (Mudde & Kaltwasser, 2018, s. 1669). Det andre er at man må ha et større fokus på å studere forholdet mellom populisme og det politiske systemet det har vokst fram i, og hvordan det påvirker demokratiet det eksisterer i.

Det siste argumentet er at man må studere både det som foretas på etterspørsel siden av populismen og ikke kun på tilbuds siden. Det er altså viktig å anerkjenne effektene velgerbasen, politiske partier samt mediene har på populismen (Mudde & Kaltwasser, 2018, s. 1671). Det er dermed noen likhetstrekk mellom denne fremgangsmåten og den sosiokulturelle. En av svakhetene ved den idemessige fremgangsmåten er at det ikke er klart hvor den tynne populistiske ideologien slutter, noe som gjør at man kan få tilfeller av falske positive tilfeller av populisme. Samtidig kan man også argumentere for at det er for stort fokus på fasadene som settes opp av populistene, og ikke nok på hvordan populistene oftest søker ett oligarkisk styre (Weyland, 2017, ss. 52-53).

2.1.3 Begrunnelse for valg av fremgangsmåte

Oppgaven har valgt å benytte seg av den politisk strategiske fremgangsmåten for å utføre en komparativ case analyse på tvers av to regioner, og dette avsnittet vil begrunne dette valget.

Denne kritikken faller til dels gjennom, mye grunnet empiri basert på populistiske bevegelser som har kommet til makten, og teorier knyttet til populistisk styring. Pappas trekker blant annet frem karismatiske ledere som en av de fire sentrale mekanismene ved populistisk styre (Pappas,

2019, s. 72). Det er også slik at i de tilfeller hvor populistiske ledere har kommet til makten, så har dette vært under ledelsen av en sterk personalistisk leder. Den politisk-strategiske fremgangsmåten tar også høyde for politiske bevegelser som ligner på populisme, men som ikke har karismatiske lederfigurer. Dersom det ikke er en karismatisk leder, så kan heller ikke bevegelsen innenfor denne definisjonen sies å være populistisk (Weyland, 2017, s. 55). Denne tettere definisjonen for hva som er og ikke er populisme, gjør at man er tryggere på å unngå målefeil i den komparative analysen.

Den idemessige konseptualiseringen av populisme, setter ifølge kritikerne en klar definisjon for hva som er og ikke er populisme, og kan i større grad enn de andre generaliseres for alle tilfeller av populisme (Mudde & Kaltwasser, 2018, s. 1686). Dette argumentet faller til dels igjennom når det kommer til den politisk-strategiske fremgangsmåten, ettersom denne i like stor grad som den idemessige er generaliserbar, men den er strengere når det kommer til hva den mener er populisme og hva som ikke er det. På denne måten er den derfor mer treffsikker i form av at den ikke inkluderer fenomen som ikke passer inn under definisjonen, slik nevnt i avsnittet over (Weyland, 2017, s. 64).

Alle fremgangsmåtene har derfor styrker og svakheter, men noe av kritikken mot den politisk-strategiske fremgangsmåten kan sies å være tynn. For eksempel så betyr tolkningen at ulike populistiske ledere kan sammenlignes, til tross for at de befinner seg i ulike politiske systemer og på vidt forskjellig ideologisk grunnlag. Dette kan gjøres nettopp fordi tolkningen ikke trekker fram ideologi som et kjennetegn på populisme, men heller et verktøy for å oppnå makt.

Den teoretiske forankringen som oppgaven vil bygge videre på, er utbygget teori som eksisterer om populisme. Pappas trekker fram at populistiske ledere i maktposisjon vil søke å svekke liberale institusjoner, men opprettholde demokratiet (Pappas, 2019, s. 71). Ledende teorier anser populisme som et tilsvarende svar på økonomiske og demokratiske kriser, og at populismen vil få grobunn når det er en stor forskjell i preferanse mellom velgerne og de som styrer (Huber & Ruth, 2017, s. 462). Når populistiske ledere derfor kommer til makten, kan man anta at demokratiet og velgermassene allerede er polariserte. Det er som tidligere vist, en pågående diskusjon om hvordan man skal definere populisme, om det er en ideologi, politisk stil eller diskursmåte (Rooduijn, 2019, s. 364). Men denne oppgaven vil slik begrunnet i dette avsnittet benytte den politisk-strategiske fremgangsmåten for å studere populisme, som grunnlag for den videre komparative analysen.

2.2 Teori om populistisk ved makten

Et viktig premiss for oppgaven og problemstillingen er å se forskjellene og likhetene i hvordan populistisk ved makten oppfører seg i de valgte casene. Kapittelet vil derfor også gjøre rede for teori om hva som skjer når populistisk kommer til makten, og hvorfor de handler slik de gjør. Det eksisterer en god del teori rundt hvordan populistisk benytter makten når de oppnår den i demokratier. Slik lagt frem i avsnittene over så bygger populisme på direkte styring fra det utøvende, på kostnad av horisontal ansvarlighet. Artikkelen til Pappas legger et godt grunnlag ved å sammenligne forskjellige populistiske ledere for å se hvilke handlingsmønstre man kan forvente når de oppnår makt og de eventuelle effektene som dette har på demokratiene de har vokst fram i.

Pappas trekker især fram fire forskjellige dimensjoner ved populistisk styring som er felles for alle populistisk som oppnår makt. De ledes av en karismatisk leder, som jobber for å polarisere den politiske arenaen. Formålet til disse lederne er å oppnå makt slik at de kan svekke liberale demokratiske institusjoner, og produsere en ny populistisk grunnlov. Det overhengende målet med prosessen er å samle makten på det utøvende og på denne måten forme demokratisk utvikling slik populistene selv ønsker (Pappas, 2019). Argumentet for den videre oppgaven er at disse dimensjonene og den varierende graden populistisk klarer å implementere egen politikk kan forklare hvorfor utfallet i de forskjellige casene varierer.

2.2.1 Karismatiske ledere

Den første dimensjonen som trekkes fram av Pappas er karismatiske ledere, som er sentrale for suksessen til populistiske bevegelser. Disse «.. kombinerer en autoritet som er personalistisk av karakter med radikale politiske mål» (Pappas, 2019, s. 71). Teorien knytter også sterke bånd mellom karismatiske ledere og framveksten av populisme, da spesielt knyttet mot de tilfeller der populistiske partier kommer til makt (McDonnell, 2016). Karismatiske ledere som klarer å engasjere massene er sentralt både i definisjonen av fenomenet og i praksis. Målet er å fundamentalt endre det politiske systemet fra et de anser å være illegitimt, til et som styres av populistisk direkte ovenfra.

Det å definere karismatiske ledere kan være vanskelig, ettersom karisma i seg selv er et sosialt fenomen som ikke lett lar seg måle. Ut fra Max Webers definisjon, så er en karismatisk leder et

individ som oppnår autoritet gjennom egen karisma og person. Karisma fungerer i praksis ved at det gjør forholdet mellom leder og tilhenger til «.. et av dyp personlig karakter» (Weyland, 2017, s. 59). Alle populistiske ledere er ikke nødvendigvis karismatikere, men de populistiske bevegelsene som opplever langvarig suksess er drevet av disse. I casene som er valgt er det spesielt Hugo Chávez, Evo Morales og Viktor Orbán som passer inn under definisjonen å være karismatisk.

En av de viktigste politiske funksjonene til karismatiske ledere, er at de klarer å samle massene rundt deres person. Lederen er en del av folket, og det er gjennom den karismatiske lederens direkte styring at folkeviljen lar seg gjennomføre. (Weyland, 2017, s. 58). Den langvarige suksessen til en populistisk bevegelse avhenger dermed av at den karismatiske lederen effektivt klarer å engasjere egne velgere, og skape konflikter som rettferdiggjør mer omfattende strukturelle endringer av demokratiske institusjoner. Dette være seg at de skal «.. re-etablere landet eller ta opp kampen mot en farlig fiende» (Weyland, 2017, s. 58). Til tross for at agendaen til populistere er teoretisert å være fundamentalt udemokratisk, ønsker populistene at det politiske systemet skal fremstå som et demokrati. Valg er den institusjonen som gir den sterkeste legitimeringen av at politikken som føres er en del av folkets vilje (Plattner, 2019, s. 10).

2.2.2 Polarisering

Slik trukket frem mot slutten av forrige avsnitt så krever langvarig populistisk styring en konstant polarisering som legitimerer det udemokratiske styret. Populister som kommer til makten «.. avhenger av en karismatisk leder, med omfattende utøvende myndighet og en klar strategi for sosial polarisering» (Pappas, 2019, s. 74). De ønsker gjerne å fremstå som et stabilt alternativ i et ustabilt politisk system, eller som en del av folket mot en korrumpert politisk elite.

Populister søker å skape konflikt i stedet for konsensus og tjener på at det er klare skiller mellom «oss» og «de» (Pappas, 2019, s. 73). Argumentet for at populistere avhenger av denne polariseringen er fordi det driver velgere mot de politiske ytterkantene, og minimerer moderat retorikk som gjerne forsvarer den politiske tilstanden.

Av virkemidler som benyttes for å polarisere kan ofte symbolpolitikk være effektivt, da dette ofte dreier seg om enkle løsninger på komplekse problemer som gir en bedre indikasjon på hvor populistene står på et gitt problem enn å faktisk løse problemet. I så måte er også en viktig del

av den politiske strategien til populistere å konstant finne nye «fiender» som må håndteres (Weyland, 2017, s. 58). Årsaken til at dette er effektivt er fordi politiske løsninger på problemer ofte ikke er åpenbare, og det kan dermed gi inntrykket av at politikken som føres ikke tar ordentlig fatt i problemet. Reduksjon av problem ned til enkle løsninger, kan dermed virke selvsagt for disse velgerne som er misfornøyd med manglende håndtering av problemer de anser som viktige.

Selv om polarisering av politikken er et viktig virkemiddel for populistere, så er det ikke uten konsekvenser gitt visse forutsetninger. Dersom populistere oppnår makt, men havner i en minoritetsposisjon så vil de være avhengig av kompromisser for å gjennomføre politikk. I polariserte politiske system kan kontroversielle politikere slite med å skape konsensus med sine politiske motstandere nettopp grunnet sin kontroversielle fremtoning, og ofte fiendtlige holdning mot opposisjonspartier og politikere. Viktigheten av å oppnå gjentatt suksess ved valg understrekes blant annet av at de populistiske bevegelser som ikke oppnår dette relativt kjapt blir borte (Weyland, 2017, s. 64). Et polarisert politisk system kan dermed også ha negativ innvirkning for populistens del, gitt at de ikke oppnår nødvendig støtte ved valgene.

2.2.3 Svekkelse av institusjoner

Populistiske bevegelser er avhengige av at tilhengerne aktivt støtter opp om den politiske linjen de fører, og kjøper den polariserende retorikken. Et sterkt forhold mellom ledere og folket, gjør det lettere for populistere å bearbeide de demokratiske institusjonene. Dette vektlegger igjen viktigheten av karismatiske ledere ettersom «... Politikken er avhengig av karismatiske ledere. De er i en evigvarende jakt på videre politisk polarisering. De ønsker utvidet kontroll over staten på bekostning av liberale institusjoner for å sette en illiberal rettsorden. De vil systematisk berike sine tilhengere, og skylle fram motstanderne» (Pappas, 2019, s. 71). Sterkt polariserte velgere vil sjeldent kritisere egen leder for grep som er direkte udemokratiske, dersom det kommer disse velgerne til gode og samsvarer med deres idealer. Denne formen for udemokratisk styring kan være å direkte bestemme hvilke grupper som skal få statlige midler, eller har lov til å protestere i gatene. Samtidig kan de også være mer omfattende som lovendringer som påvirker utførelse av valg, eller som direkte påvirker opposisjonens evne til å drive valgkamp og kritisere den populistiske regjeringen.

Når populistere kommer til makten så er de i en konflikt med det liberale demokratiet og de rettighetene som er felles for alle borgere. Argumentet for å svekke institusjonene er at

konflikten mellom den korruperte eliten og de rene borgerne ikke vanligvis lar seg løse i et fritt demokrati, så populistene kan skape en etterspørsel om å svekke liberale institusjoner og sikkerhetsnett (Pappas, 2019, s. 71).

Ved å svekke og stille spørsmål ved legitimiteten til demokratiske institusjoner ønsker populistene og åpne muligheten for å bryte ned barrierer satt for å hindre negativ demokratisering. Et eksempel på hvordan de oppnår kontroll over institusjoner og kontrollorganer, er ved å innsette lojale partimedlemmer i roller som vanligvis krever en form for upartiskhet. De svekker da disse institusjonenes evne til å upartisk kontrollere at makten ledelsen innehar ikke misbrukes (Pappas, 2019, s. 73).

2.2.4. Sentralisering av makten

Når populistere kommer til makten i demokratier, så har de et overordnet mål om å ekspandere evnen til å påvirke demokratiet så langt det lar seg gjøre utenom de demokratiske lovgivende prosessene. Populister ønsker å sentralisere makten på den utøvende, og dermed «.. styrke den utøvende makten i motsetning til domstolene og den lovgivende makten, og svekke beskyttelser og rettigheter gitt av en liberal grunnlov» (Pappas, 2019, ss. 73-74). I realiteten så medfører denne endringen at demokratiet utvikler seg i en autoritær retning, hvorpå den utøvende myndighet også fungerer som den lovgivende.

Den legale gjennomføringen av sentraliseringen skjer gjennom endringer av lovverket, og omskrivninger av grunnloven. Sentralisering er å anse som drivkraften i den politiske strategien til populistene, og dens suksess avhenger helt på den personalistiske lederen (Weyland, 2017, ss. 54-55). Legale endringer krever majoritet og endringer til grunnloven krever ofte kvalifisert flertall, samtidig er det ikke bare å endre lovene slik man selv ønsker til tross for at dette er oppnådd. Populister kan fortsatt stilles ansvarlig av folket gjennom protester og opprør, og den karismatiske lederen spiller derfor en viktig rolle når det kommer til å skaffe den nødvendige støtten rundt endringene.

2.3 Konstitusjonalisme

Dette avsnittet vil se på forholdet mellom populistere ved makten og de lover og regler som demokratier baserer seg på. Et av trekkene som går igjen i det forskjellige fortolkningene av

populisme og som også trekkes fram i lys av hvordan populistere handler når de kommer til makten, er at populisme er en form for anti-konstitusjonalisme. Konstitusjonalisme er tanken om at samfunnet må bygges opp på en grunnlov og at dette er den øverste autoriteten for organisering av lover og makt. Med anti-konstitusjonalisme menes det at populistere argumenterer for folkeviljen som den øverste legitimeringen av moral og autoritet, og at i dette perspektivet gjør alle lovers autoritet underlagt den av folkeviljen (Walker, 2019, s. 519). Med andre ord så er det slik at når grunnloven er motstridende med «folkeviljen» så er det lovene som må vike.

Det er flere institusjonelle hindre som innenfor konstitusjonalisme sikrer de demokratiske prosessene på forskjellige måter, og som skaper utfordringer for populistere med udemokratisk agenda. Det første er at for å endre lover og regler så kreves det en form for majoritet, og denne varierer basert på hvilken type lovendring som ønskes utført (Walker, 2019, s. 521). Det er dermed ikke bare å endre lover selv om man kommer til makten, denne evnen vil variere basert på oppslutning man har fått ved valg. I tillegg så er det slik at uavhengige domstoler skal tolke grunnloven og de lovene som ligger under denne og dømme etter disse (Walker, 2019, s. 521). Politikerne har dermed kun retten til å lage lovene, og skal ikke ha innvirkning på hvem som skal dømmes for brudd på disse, det er det dommere som skal gjøre. Det siste hinderet mot misbruk av makt er selve fundamentet i rettsstaten. Den lovgivende prosessen skal skje i tråd med de lover og regler som er laget med bakgrunn i det konstitusjonelle fundamentet og som er tolket av et sett med uavhengige domstoler (Walker, 2019, s. 521). For at lover som lages skal være legitime og ha en rettskraft, så må de skapes i tråd med disse prinsippene og gå gjennom de lovpålagte prosessene.

Teorien stadfester at alle de overnevnte «låsene» vil være presset under populistisk lederskap. Populister vil enten forsøke å omgå disse hindringene eller ta kontroll over dem. Når populistere tar kontroll over disse «låsene» gjøres det gjennom å flytte makten til den utøvende, og dermed svekke den lovgivende makten. De kan også ta kontroll over staten ved å hindre uavhengige kontrollorganer og domstoler fra å opptre på en uavhengig måte (Walker, 2019, s. 521). Disse er gjerne trekk som kun er mulig i den grad populistere oppnår majoritet i statlige organer.

Populisters styre har også blitt sett med kjennetegn av bruk, misbruk og mangelen på bruk av lover i favør av populistene, noe som understreker konflikten mellom populistere og det demokratiske fundamentet i samfunnet (Corrales, 2015, s. 38). I tillegg til å ta kontroll over de statlige institusjonene slik vist i avsnittet over, kan de også omgå konstitusjonelle begrensninger. Populister som ikke har legislativ majoritet kan aktivt benytte utøvende ordre

som et middel for å gjennomføre politiske mål, uten å gå gjennom den lovgivende forsamling (Walker, 2019, s. 521). Teoretisk kan man dermed si at det eksisterer en sammenheng mellom populistisk styre og autokratisk legalisme, som er bruken av lover og regler for å fremme den politiske agendaen til en person eller parti. Dette utgangspunktet gir muligheten til å studere populisme og hvordan populistene forholder seg til de lover og regler som gjelder når de kommer til makten, samt hvordan dette begrenser eller gir muligheter for styring av landet. Det åpner også opp for å se på hvordan oppslutning ved valg skaper forskjeller i hvordan populistene opptrer i møte med strukturer og institusjoner.

2.3.1 Horisontal Ansvarliggjøring

Et sentralt punkt i teorien for fungerende demokratisk styring er den horisontale ansvarliggjøringen mellom de statlige institusjonene. Dette defineres som institusjoners gjensidige evne til å kontrollere og holde hverandre ansvarlig for misbruk av makt. Dette vil blant annet være lovgivende forsamlingens evne til å forme mistillitsforslag mot den utøvende makt, eller holde riksrett i de tilfeller hvor det har vært alvorlige lovbrudd. Det vil også være den dømmende makts evne til å kontrollere at de lover som innføres er i tråd med grunnloven og eventuelt omgjøre regelverk som ikke er i tråd med denne. For at horisontal ansvarliggjøring skal være effektiv så krever det at institusjonene har en uavhengighet fra hverandre i den grad dette er mulig, og at ingen av institusjonene sitter med for stor andel makt sammenlignet med de andre.

Når populistene kommer til makten så er de i konflikt med den horisontale ansvarligheten og de institusjoner som legger begrensninger på deres evne til å utøve direkte myndighet. En annen årsak til konflikt er at populisme bygger på sterk majoritetsstyring, mens konstitusjonalisme tillater majoritetsstyring, men ofte setter en rekke grenser for å forsvare den politiske minoriteten. Et eksempel på dette er at populistene vil bruke lover for å gjøre det klart hva de mener er moralsk rett, og på denne måten også åpne for at dette kan gå på tvers av interessene til de som anses å være umoralske (Müller, 2017, s. 598). Blant annet kan dette manifestere seg i lovgivning som legger begrensninger på sosial deltakelse blant minoritetsgrupper, som mulighetene til arbeid eller ekteskap basert på legning eller nasjonalitet.

Opgaven ønsker derfor å se på hvordan dette forholdet påvirker populistenes evne til å gjennomføre endringer i de valgte casene, og se på om disse kan besvare problemstillingen til oppgaven. Avsnittet bygger på argumentet om at svakere institusjoner vil føre mindre kontroll

over hverandre, og i den grad makten er skjevfordelt åpner dette for maktmisbruk. Det vil derfor være slik at hvis populistiske krefter kommer til makten i systemer hvor institusjonene allerede er svekket, så vil de få en lettere jobb med å implementere de populistiske mekanismene.

Ved å definere horisontal ansvarliggjørelse fordrer oppgaven også definisjonen av vertikal ansvarliggjøring. Hvor horisontal ansvarliggjøring omhandler det gjensidige maktforholdet mellom institusjoner så omhandler vertikal ansvarliggjøring forholdet mellom folket og staten og tilgangen til kontroll over statlige aktiviteter. Vertikal ansvarlighet er med andre ord folkets evne til å kontrollere og overvåke statlige institusjoner og holde disse ansvarlig for sine handlinger. På mange måter kan dette sies å være en demokratisk betingelse, ettersom folkets tilgang til å utøve denne ansvarliggjøringen kommer i form av politisk deltagelse i valg, politiske partier og protester. Forenklet kan det påstås at svekkelse av horisontal ansvarliggjøring skaper demokratier med adjektiver, mens svekkelse av vertikal ansvarliggjøring skaper autoritære politiske systemer.

2.4 Samhandling med andre ideologier

Den politisk-strategiske fremgangsmåten anser ideologier å være et redskap som populistiske krefter vil utnytte for å oppnå makt. Tidligere forskning på populisme antyder også i den retning at ideologier er redskap som benyttes for å oppnå makt, og det er derfor viktig at oppgaven ser på hvordan dette foretas i de forskjellige kontekstene som de utvalgte casene befinner seg i. I dette avsnittet vil oppgaven ta for seg teori knyttet til populisme og ideologi, for å se på hvordan variasjon kan skape forskjeller i utfallet mellom casene.

Populister vil bruke politiske partier og deres tilknyttede ideologier for å komme seg til makten gjennom demokratiske prosesser, enten ved å trekke partier lengre ut mot periferiene eller ved å opprette egne partier (Roberts, 2017, s. 366). Ofte vil feil eller manglende tilsvar på kriser benyttes for å oppnå legitimitet eller større støtte hos velgerne, og at populistiske krefter på denne måten vil bruke trekk av andre ideologier for å innnynde seg hos velgere som kan føle seg sviktet av egne partier (Roberts, 2017, s. 372). Argumentet er at populistiske krefter i stor grad er tjent med at den demokratiske prosessen er ekstremt polarisert, ettersom dette gjør det lettere å selge inn ideen om at det er en korrumpert elite som er årsaken til problemene man opplever (Pappas, 2019, s. 73). Teorien antar derfor at populistiske krefter vil bygge videre på polariserende politikk og aldri eller sjeldent ha en konsoliderende tone ovenfor sine politiske motstandere.

I Europeisk kontekst er det spesielt stor tradisjon for høyre-populister og ha nativistiske (Etnisk nasjonalistiske) trekk i sin politikk (Taggart, 2017, s. 251). Det at det er så sterke bånd mellom høyre-populister og etnisk nasjonalisme i Europa har gjort at mange feilaktig benytter konseptene etnisk nasjonalisme og populisme om hverandre (Pappas, 2018, s. 149). Blant etniske nasjonalister anser man ikke samfunnet som en konflikt mellom et folk og en elite, men heller at samfunnet er under en kulturell og politisk trussel som følge av innvandring (Pappas, 2018, s. 151). Populistisk nativisme handler til forskjell fra ren nativisme om at det anerkjennes at innvandring har en negativ effekt på samfunnet, men at årsaken til at dette er fordi den korrupte eliten både ønsker og tillater denne endringen. Her er det da heller ikke kun referert mot en politisk elite, men også en kulturell elite som påvirker samfunnet, og som hindrer «folket» i å delta i debatten (Grindheim, 2019, s. 757).

Det kan også argumenteres for at det vil være en sammenheng mellom politisk posisjon på en venstre-høyre skala og hvilke ideologier som populisme vil samhandle med. Et av argumentene basert i den idemessige fremgangsmåten for den ideologiske samhandlingen, ligger i at det kreves et større spektrum av tanker og ideer for å etablere støtte hos den større befolkningen enn det populisme i seg selv innehar (Mudde & Kaltwasser, 2018, s. 1669). Utfra denne tanken om ideologisk rigiditet kan man tenke seg at det ville vært unaturlig for en populist som befinner seg langt ute på høyresiden å trekke inn politikk fra tradisjonell sosialistisk ideologi, som nasjonalisering av økonomien. På samme måte burde en populist på venstresiden sjeldent trekke inn og benytte ideologiske trekk fra høyresiden av populismen. Realiteten viser derimot at populister kan bevege seg friere mellom ideologi enn det teorien her er åpen for.

Populisme trenger ikke kun å samhandle med andre ideologier, men kan også bruke religion som en plattform for å oppnå mer støtte eller som legitimering av egen politikk. Teorien knytter også likheter mellom populismens fokus på det rene folket og den korrupte eliten, mot tradisjonelle religiøse fortolkninger om godt og ondt (Zúquete, 2017, s. 445). Spesielt i Europeisk kontekst og i høyre-populismen kan kristen-konservatisme være en viktig faktor når det kommer til legitimering av det moralske grunnlaget til politikken. Utfra politisk teori kan man anse den tradisjonelle rollen til religion, som en legitimerende kraft for politikk eller den regjerende sosiale orden (Zúquete, 2017, s. 446). I historisk kontekst er ikke dette nytt ettersom det er lang tradisjon for styresmakter og legitimeres gjennom det guddommelige, som da politisk blir å anse som et verktøy for å oppnå støtte.

2.5 Venstre og høyre populisme

Etttersom de utvalgte case styres av populistiske partier som kommer fra forskjellige ender av den politiske skalaen, er det viktig å klarlegge teorien rundt de effektene dette skal ha på populistisk styring. Den politiske venstre-høyre skalaen har tradisjonelt vært et forsøk på å kategorisere partier, politikere og ideologier i forhold til hverandre. Ofte vil disse plasseringene baseres på hvor omfattende de mener statens rolle i samfunnet skal være.

Helt til venstre på spektrumet ligger sosialismen som er basert på ideen om at samfunnet er best tjent med et omfattende statsapparat som har direkte kontroll over økonomi og kultur. Innenfor sosialismen er samfunnet mest rettferdig når det er en sterk statlig tilstedeværelse som omfordeler og utlikner forskjeller mellom individer (Olson, 2017, s. 661). På andre siden av spektrumet finner man konservatismen, hvor fokuset er i større grad dreier seg om å bevare det tradisjonelle samfunnet. Tradisjonelt så har det vært et større fokus på individets rettigheter, immigrasjon og kultur. Man finner det også slik at sosialismen har et ønske om raske omveltninger i samfunnet, mens konservatismen ønsker om å bevare kjernestrukturer i samfunnet, og hindre endringer som anses å være skadelig for samfunnet.

Argumentet er derfor at populisme som befinner seg på forskjellige sider av det politiske spektrumet også vil påvirkes av disse spesifikke forskjellene. Der høyre-populister gjerne ønsker å ta landet tilbake mot mer konservative idealer, så bygger venstre-populister på ønsket om å erstatte systemet i sin helhet. Differansene er også i hvordan de analyserer kjerneproblemene i samfunnet, hvor høyre-populisme i stor grad dreier seg om kulturelle og etniske problemstillinger har venstre-populisme større fokus på sosiale og økonomiske forskjeller.

Det politiske spektrumet pleier å være mindre variert nasjonalt og regionalt enn det er internasjonalt, slik at hovedvekten av partier regionalt vil befinne seg innenfor samme del av det politiske spektrumet (Mudde & Kaltwasser, 2018, s. 1682). Med noen få unntak så har europeisk populisme generelt lagt på høyresiden, mens det i Latin Amerika har vokst mer fram på venstresiden. Det er teoretisert at framveksten av de populistiske partiene i begge regionene skyldes nærheten til strukturer som EU og USA. Venstre-populismens vekst er blant annet tillagt de økonomiske konsekvensene av den neoliberale politikken som var feilslått i mange latinamerikanske land. Veksten av populisme i Europa er i flere trekk satt i sammenheng med flytting av autonomi til overstatlige organer og kvoteringer på asylsøkere, samt en reaksjon på

den frie flyten av arbeidskraft som kan føre til at deler av befolkningen føler avmakt og at en del av deres egne problemer skyldes de overnevnte strukturene.

Det er også to ekstra dimensjoner på spektrumet, hvor man vil sammenligne ideologi, politikk og politikere basert på hvor autoritære eller liberale de er. Det vil for eksempel være mulig å være en liberal sosialist, eller autoritær kapitalist. Dette omtales som det politiske kompasset, og gir bedre mulighet til å klassifisere de forskjellige politiske bevegelsene og partiene enn ved å kun benytte den to-dimensjonale venstre-høyre skalaen. Det er teoretisert at venstre populistere i mindre grad enn høyrepopulister er autoritære og at venstre-populisme dermed er mindre skadelig for liberale demokratier enn høyre-populisme. Dette i hovedsak grunnet at venstre-populismens er sett på som inkluderende, kontra høyre-populismens ekskluderende (Huber & Schimpf, 2017, s. 146).

Ofte ser man denne effekten på hvordan populistene i den gitte casen definerer det rene folket, men det har også en effekt på hvordan man stiller seg til andre økonomiske og politiske utfordringer. I mange tilfeller vil man også knytte sterke bånd mot religion og etnisitet samt kultur, for å finne enhet rundt det «rene» folket. Det er en teoretisk distinksjon mellom venstre og høyre-populisme som har et element av inklusjon mot eksklusjon (Caiani & Graziano, 2019, s. 1144). Der høyrepopulismen ofte har ekskluderende trekk i hvordan de definerer det rene folket, og derfor også former politikk som ikke tar hensyn til eller går på bekostning av minoriteters rettigheter basert på nasjonalitet og etnisitet. Venstrepopulister inkluderer gjerne større deler av befolkningen inn i det man ser på som det rene folket, samtidig som de oftere vil basere den korruperte eliten på sosiale og økonomiske forhold.

Det kan også argumenteres for at framveksten av populismen i de forskjellige fløyene kan knyttes til region og politisk tradisjon, hvor for eksempel populismen i Latin Amerika ofte bærer preg av motstand mot oligarkiet, mens europeisk populisme i større grad handler motstand om innvandrere og de som har andre kulturer (Caiani & Graziano, 2019, s. 1144). Det er med andre ord et sterkere kulturelt grunnlag for venstrepopulisme i Latin-Amerika, mens høyre-populismen har sterkere røtter i Europa. Det teoretiske argumentet for at populismen klarer å sette slike regionale røtter, baserer seg på at populismen vil spille på fordommer og «historiske rivaliseringer» for å oppnå støtte (Stanley, 2017, s. 188). Den spesifikke historiske konteksten til de forskjellige regionene vil derfor framprovosere en reaksjon fra enten høyre eller venstre fløy basert på retningen som «mainstream» politikken har lent seg mot.

2.6 Demokratisering

Oppgaven har til hensikt å studere hvordan demokratisk utvikling forspiller seg i de demokratiene hvor populistiske kommer til makten. Teorikapittelet vil derfor ta for seg teori om demokrati og demokratiseringsprosesser. I boken «Polyarchy» introduserer Robert A. Dahl konseptet om at demokrati er en idealtipe på et politisk system som både er fullt ut inkluderende og åpent for politisk konkurranse. Demokratiet kategoriseres av Dahl som en idealtipe ingen politiske systemer har klart å oppnå, og som i realiteten heller ikke er mulig å oppnå fullstendig. Årsaken til at idealtypen er uoppnåelig, er fordi de politiske systemene alltid befinner seg i en demokratiseringsprosess, som aldri vil fullbyrdes (Kaltwasser C. R., 2012, s. 196). De politiske systemene som oppfyller kjernekravene uten å være fullt ut demokratiske, kategoriseres av Dahl som «Polyarkier».

Mye av det som trekkes frem av Dahl viser til hvordan regime-endringer og negative demokratiske prosesser, avhenger av at forholdene for endring allerede ligger til rette. Blant annet blir det teoretisert at sannsynligheten for at regjeringen vil tolerere opposisjon øker når kostnaden av å undertrykke opposisjon øker, og dersom det er lavere kostnad for å undertrykke motstand er sannsynligheten større for undertrykkelse (Dahl, 1971, s. 15). Gitt at den demokratiske tilstanden i landet ikke er stabil når populismen kommer til makten, så kan man anta at det er vanskeligere å stille til opposisjon. Det samme gjelder høye nivåer av sosioøkonomisk eksklusjon som hindrer mulighetene for effektiv politisk deltagelse (Kaltwasser C. R., 2012, s. 197). Årsaken til dette er at manglende midler gjør det vanskeligere å blant annet tilegne seg nødvendig kunnskap for å kunne delta politisk på en fullstendig selvstendig måte. Dette kan komme gjennom dårlig tilgang på flere nyhetskilder, utdanning, og lave lese og skrive-kunnskaper. Når de sosiale og økonomiske skillene i landet blir for store, er sannsynligheten derfor større for at man kan se negative demokratiseringstrekk.

Dahl legger fram åtte punkter som han mener burde være til stede i avanserte og velutviklede demokratier, og disse punktene kan benyttes for å rangere demokratier. Populister ved makten har historisk vist at de har en tendens til å trekke demokratier i retningen av en negativ demokratisering, og mange peker på at land som har hatt populistisk styre ofte opplever større demokratiske problemer i etterkant (Pappas, 2019, s. 82). Et eksempel på dette er slik forklart tidligere i kapittelet at populistene aktivt jobber med å svekke demokratiske institusjoner. Til tross for at de gjør dette, så gir de utad inntrykket av at endringene styrker gjennomslagskraften for folkets vilje og dermed styrker demokratiet. Argumentet brukt av populistene kan i stor grad

sies å være at institusjoner er korruperte og hindrer på denne måten at folkeviljen får utspilt seg (Pappas, 2019, s. 73). Dette er et av mange trekk som populistene benytter seg av når de kommer til makten. Dahl trekker blant annet fram demokratiske institusjoner som sikrer velgenes rettigheter som et instrumentelt punkt for avanserte demokratier (Dahl, 1971, s. 3). Svekkelse av demokratiske institusjoner vil derfor være et klart mønster for å påvirke velutviklede demokratier negativt.

Det er en pågående diskusjon innenfor studiene av populisme om det kan ha en positiv effekt på demokratier. Argumentet for dette er at populisme kan ha en korrigerende effekt på demokratier hvor politikere og politiske partier former politikk som ikke treffer større deler av velgermassene, eller hvor velgermassene har beveget seg til et punkt hvor de ikke representeres i politikken (Kaltwasser C. R., 2012, s. 197). Populisme kan da anses som et illiberalt demokratisk tilsvar til udemokratisk liberalisme (Mudde & Kaltwasser, 2018, s. 1670). Teorien argumenterer for at dette kan være positivt for de grupper og deler av samfunnet som er ekskludert fra å delta i politikken på grunn av deres politiske ståsted, og manglende representasjon hos de etablerte politiske partiene. Det kan også være at voksende populisme gjør at de etablerte partiene blir klar over problemstillinger som de ikke tidligere har ansett som legitime, og at populisme derfor kan føre til at partier endrer politikk for å svare på etterspørselen (Rummens, 2017, s. 563, Grindheim, 2019, s. 760). Dette er et standpunkt som delvis kan sies å legitimere populistene og deres framvekst som en demokratisk korrigerende i deler av verden hvor det er større forskjeller mellom hva som er viktig for politikere og hva som er viktig for velgerne.

Det mer etablerte synet er at populisme ikke kan sies å være en korreksjon av demokratiet, men at det heller er et symptom på et ustabilisert demokratisk system. Blant annet trekkes dette fram av Pappas, som henviser til flere eksempler på demokratier som har blitt ustabile eller ikke lenger er demokratier i etterkant av populismens inntreden i maktposisjon (Pappas, 2019). Eksemplene fra Latin-Amerika og Europa viser i retning av at populistene generelt har autoritære trekk, og at demokratiene blir lidende av dette. Det er derfor mye som tyder på at inntreden av populisme i maktposisjon etterfølges av en negativ demokratisk utvikling.

Kapittel 3

Metode

3. Metode og data

Dette kapitlet vil ta for seg valg av metode, og hvordan selve analysen vil foretas. Oppgaven søker å finne effektene av populistisk styring på demokratisk utvikling. For å svare på problemstillingen har jeg valgt å ta i bruk kvalitativ metode i form av en komparativ case studie av flere tilfeller hvor populistiske partier har kommet til makten.

Oppgaven bygger ikke på et deduktivt forskningsdesign hvor hypoteser skal testes, men vil heller søke å finne effektene gjennom studie av casene. Prosesssporing vil benyttes som den metodologiske fremgangsmåten for å analysere case i et historisk perspektiv, med hensikt å se på hvordan prosessene i de forskjellige casene har ført de dit de er i dag, og hvilken rolle populismen har spilt. Kapitlet vil introdusere komparativ case studie som forskningsmetode og begrunne valget av denne, samt presentere prosesssporing og hvordan dette vil benyttes i tillegg til datagrunnlaget for analysen.

3.1 Komparativ case studie

Oppgaven bygger på problemstillingen «Hvorfor fører populistisk styring til negativ demokratisering i de demokatiene hvor de kommer til makten, og kan dette forklares gjennom iboende populistiske styringsmekanismer?». Ved å se nærmere på flere tilfeller hvor populistiske partier har kommet til makten, ønsker oppgaven å finne ut av hvorfor det er variasjon i de effektene populistiske partier har på demokratisk utvikling.

Oppgaven vil benytte en delvis induktiv fremgangsmåte for analysen av likheter og forskjeller i prosessene, med utgangspunktet i den empiriske analysen av casene som utføres i kapittel fire. Slik det er i induktive forskningsmetoder så vil empirien i analysen bygges ut til en teori om effekten populistiske partier med makten har på demokratisk utvikling, og hvilke mekanismer som avgjør disse effektene.

Oppgaven vil i tillegg også analysere selve populistene for å se om definisjonene lagt frem i teorikapitlet kan sies å være representative for populistene som er studert. En begrensning ved valget av å utføre en induktiv analyse er at teorien ikke kan bevises i seg selv, men videre studie

av populisme vil kunne avvise teorien som utvikles. Et eksempel på denne svakheten av observasjonsstudier er svane-eksempelet. En forsker som observerer svaner og alle svaner han observerer er hvite, kan konkludere observasjonsstudiene med en teori om at alle svaner dermed er hvite. Teorien kan aldri bevises utover de observasjoner som gjøres, men ved en enkelt observasjon av en sort svane vil teorien kunne avvises. For å motarbeide dette problemet er det valgt å benytte et større utvalg av observasjoner, med stor variasjon i det enkelte case.

En komparativ case studie benytter flere case for å sammenligne et fenomen i ulike kontekster, men hensikten å kunne si noe generelt om dette fenomenet. Formålet med en slik studie vil i noen tilfeller være å produsere tentative konklusjoner som kan testes videre i framtiden (Mudde & Kaltwasser, 2013, s. 148). For at en studie skal kunne gi oss svar på noe mer enn kun ett spesifikt case må forskjeller representeres i studien. Dersom studien ikke er representativt for hele fenomenet som den studerer kan man ikke trekke noe generelt ut av den (Gerring, 2007, s. 145). Videre følger begrunnelsen for den valgte metoden som oppgaven bygger videre på.

3.2 Begrunnelse for valg av metode

Formålet med oppgaven og metoden er å finne de effekter som populisme har på demokratisk utvikling, gjennom sammenligningen av prosessene i etterkant av populistisk maktovertakelse. Ettersom oppgaven har til hensikt å se på hvordan prosessene i de ulike casene skaper variasjon på utfall, vil det være hensiktsmessig å benytte en kvalitativ metode. Årsaken til dette er at studie av prosesser krever nærhet til case, og oppgavens problemstilling bygger opp til en induktiv tilnærming. Det er med andre ord ikke forholdet mellom variablene som skal undersøkes, men hvorfor utfallet av prosessene varierer. Ettersom prosessene er sentrale og konseptet vanskelig lar seg operasjonalisere for kvantitativ studie, er det ansett som mer fruktbart og ha en kvalitativ tilnærming til analysen.

Prosesssporing er en metode som passer til denne typen forskning ettersom den er utforskende både under datainnsamlingen og i selve analysen. Den tradisjonelle bruken av prosesssporing har vært for å forklare utvikling i enkeltcase, men en slik case-studie vil medføre lav evne til å generalisere funn. Ved å benytte komparativ prosesssporing og sammenligne et større utvalg av caser, vil resultatene av analysen ha en lavere signifikans og man kan sette større lit til at funnene er representative. Antallet valgte case kan være problematisk ettersom det ikke er mulig å gå like dypt inn i hver case, men denne kostnaden rettfærdiggjøres av den bredden som oppgaven oppnår.

Case utvalget er gjort utfra prinsippet om MDSD(Most Different Systems Design) hvor idealet for utvalget vil være case som kun viser samvariasjon på den avhengige variabelen. Det er viktig å fange opp effektene av kontekst og hvordan dette påvirker den avhengige variabelen, spesielt med tanke på utvalgsmetoden tatt i bruk under case valget. Et problem som kan oppstå ved å benytte kvantitative metoder for å studere populisme er at fenomenet er vanskelig å definere. Det kan derfor skape problemer med operasjonalisering av den avhengige variabelen, som ville gitt utslag i form av målefeil. Derfor er risikoen ved å utføre en kvantitativ undersøkelse at man for å samle inn nok eksempler ender opp med å måtte utvanne konseptet, og dermed oppnå lav validitet i resultatene.

En analytisk fordel som også kommer av å benytte komparativ prosesssporing er at demokratisering slik fortalt i teorikapittelet er en pågående prosess, og utvikling må derfor ses i et historisk perspektiv. Dette krever en nærhet til case, som ikke lett kan gjenskapes med kvantitativ forskningsmetode. Analyse av den direkte innvirkningen til flere av de forskjellige variablene vil i dette perspektivet kunne sammenlignes, for å se om det er sammenfallende eller ulike prosesser i de forskjellige casene. Ved å sammenligne nøkkeløyeblikk i de forskjellige casene kan man avdekke hva som har gjort at det er variasjon på utfallene i casene.

3.3 Data

Dataen som oppgaven tar sikte på å bruke er allerede innsamlet data og forskning rundt temaet og de valgte casene. Årsaken til at oppgaven benytter sekundærdata og ikke primærdata, er at innsamling av primærdata for åtte forskjellige caser som skal studeres i historisk perspektiv er ressurskrevende. Ved å ta i bruk referater og artikler som omhandler den politiske og historiske utviklingen i de forskjellige casene, kan oppgaven finne relevante likheter og forskjeller basert på de variablene oppgaven vil benytte under selve analysen. I oppgavens kontekst vil disse benyttes for å skape en tidslinje eller som referat for å se på politisk utvikling i hver case under populistisk styre og fram til i dag.

Det er viktig å påpeke problematikken rundt sekundærdata som hovedkilde. Etersom oppgaven bygger på data samlet inn av andre som er benyttet for å i noen tilfeller måle helt andre ting, kan dette skape problemer med intern validitet. Utvelgelsen av datakilder må derfor foretas med et kritisk blick for å hindre eventuelle skjevheter i datagrunnlaget å gi utslag i analysen.

Når det kommer til datavalg rundt de spesifikke casene, så vil analysen av Venezuela i stor grad bygge på artiklene til Corrales og De La Torre. Datagrunnlaget for analysen av de øvrige latin-

amerikanske landene blir å bygge på artikler fra Conaghan og kapittelet til De La Torre om Latin-Amerika fra «The Oxford Handbook of Populism», som også vil benyttes til flere av casene i denne regionen. Bolivia baserer seg i stor grad på artiklene fra Anria og Briennen som begge tar for seg viktige aspekter ved Morales regjeringsperiode. For Brasil har jeg benyttet artikkelen fra Hunter og Power samt artikkelen fra Chagas-Bastos, som begge tar for seg forskjellige aspekter ved Bolsonaros styre.

Ved datainnsamling til de europeiske casene så har jeg valgt å benytte mye av den samme taktikken, ved å se på artiklene til Cesci, Biro-Nagy og Powers for Ungarn. For å se på caset Polen har jeg benyttet artiklene til Prybylzycki og Fomina. Italia er sett gjennom artiklene til D'alimonte og Garzia. Hellas vil i hovedsak ses på gjennom artiklene til Rori som ser på veksten til Syriza gjennom de to nasjonale valgene i etterkant av opprettelsen av partiet i 2013. For å bidra til selve forklaringen vil det også benyttes andre artikler for å sette visse perspektiver i kontekst.

3.4 Mekanismer

Mekanismer er de underliggende forklaringene på forholdet mellom X og Y. Med andre ord så er det mekanismene som knytter disse variablene sammen, og som bestemmer styrkene av effektene (Gerring, 2007, s. 73). Mekanismer kan virke både direkte og indirekte på dette forholdet, men deres tilstedeværelse vil ikke i seg selv være nok til å skape utfallet som studeres. Ettersom oppgaven har et induktivt forskningsperspektiv så vil de hensikten med analysen være å avdekke mekanismene og forholdet mellom disse og den avhengige variabelen. Det er nettopp i samspillet mellom mekanismene og variablene at variasjonen av effektene populisme har på demokratier kan forklares.

Oppgavens problemstilling bygger på teoriens utgangspunkt i at populisters styre kjennetegnes ved at de påvirker demokratiseringsprosesser gjennom langs fire dimensjoner. De varierende effektene av disse dimensjonene kan forklares gjennom forskjellig tilstedeværelse av mekanismene som oppgaven har til hensikt å avdekke. Analysen bygger derfor på en empirisk studie av de valgte case, for å finne disse mekanismene og avdekke hvordan disse skaper variasjon på utfall ved populistisk styring i demokratier. Basert på teorien, bygger oppgavens analyse av casene på flere kontekstuelle mekanismer, som anses å direkte påvirke i hvor stor grad populistisk styring har mulighet til å forme den demokratiske utviklingen.

3.5 Reliabilitet og Validitet

Ettersom oppgavens uttalte mål er å generalisere de funnene som blir gjort er det viktig at casevalg og metode er i tråd med de standarder satt innenfor samfunnsvitenskapen. Dette vil sikre at de funnene som gjøres i analysen kan trekkes utover de casene som studeres for å si noe generelt om effektene av fenomenet som studeres (ekstern validitet). Evnen til å gjenskape resultatene og teste de teorien som utarbeides, sikres gjennom åpenhet i datautvalg og bruken av casene(reliabilitet). Dette avsnittet vil forklare hvordan oppgaven tar hensyn til dette.

3.5.1 Validitet

Det er viktig å ta stilling til og forklare hva validitet er og hvordan oppgaven arbeider for å sikre dette. Validitet har to dimensjoner som omhandler evnen til å si noe spesifikt om det caset som studeres (intern validitet), og evnen til å benytte denne informasjonen til å si noe generelt utover det enkelte caset (Ekstern validitet) (Gerring, 2012, s. 84). For å sikre ekstern validitet så trenger man et representativt utvalg, noe som i en kvalitativ case studie betyr at man må øke antall N. Denne oppgaven gjør dette ved å ta i bruk case som befinner seg på forskjellig ende av den politiske skalaen både innenfor og på tvers av regioner. Dersom utfallet i casene er tilsvarende så må dette kunne forklares via de likheter som disse casene deler. Dette er grunnlaget for å benytte et most-different system design, ettersom dette egner seg godt til å eliminere nødvendige årsaker (Gerring, 2007, s. 143).

Det er viktig å påpeke at det er gjort et bevisst valg i oppgaven om å øke antallet N for å ha muligheten til å generalisere de funn som gjøres, og utarbeide teorier som i større grad vil representere realiteten. Dette går til en viss grad på bekostning av den interne validiteten, ettersom det i forskning er en konflikt mellom hvor dypt man kan gå inn i hver enkelt case når man legger til flere case i studien. Når det skal sammenlignes prosesser i flere land, er det av ren nødvendighet kuttet ned på de dimensjonene som landene skal sammenlignes på. Mangelen på dybde kan derfor skape et problem i at noen hendelser tillegges større effekt enn det de i realiteten har, ettersom det kan være underliggende mekanismer som bedre forklarer variasjon i prosesser i det enkelte case.

For å motvirke denne effekten så er det gjort en vurdering av hvilke kilder som benyttes til å utføre selve analysen, hvorav flesteparten er artikler som er publisert i anerkjente tidsskrift. For å publiseres så krever dette en form for peer review, altså at resultatene, metodene og

datagrunnlaget er etterprøvd i forkant av publisering. Man kan da i større grad benytte disse artiklene for videre studie med stor sikkerhet på at de slutninger som er trukket kan sies å være basert på et signifikant datagrunnlag.

3.5.2 Reliabilitet

Reliabilitet er bestemt av hvordan selve analysen er gjennomført og hvordan innsamling av data og behandlingen av denne foretatt. Analysens reliabilitet vil også påvirkes utfra andelen støy og feil som kommer under operasjonaliseringen av konseptene som måles (Gerring, 2012, s. 159). Gitt at prosessene i forkant av analysen er utført på en god måte så burde resultatene av analysen være mulig å gjenskape, også dersom man benytter en annen forskningsmetode på det samme datagrunnlaget. Det handler dermed ikke kun om sikkerhet i selve analysen, men også åpenhet og mulighet til å gjenskape resultatene av denne.

I arbeidet med denne oppgaven er det gjort flere trekk for å sikre at oppgaven og analysen har høy reliabilitet. Først og fremst så er det gjort tydelig i problemstillingen og avgrensingen av denne, hva oppgaven har til hensikt å måle. Konseptene er også definert utfra allerede utbygget og anerkjent teori om temaet. Case-valget bunner ut av denne teoretiske definisjonen av fenomenet populisme, noe som er gjort for å forhindre konseptuell strekking. Det kan derfor være større sikkerhet knyttet til at oppgaven måler det den søker å måle.

3.6 Hvordan foretas selve analysen

Dette avsnittet vil ta for seg hvordan selve analysen skal foretas, å vise den grunnleggende strukturen som analysen vil følge. Analysen baserer seg på komparativ prosesssporing, hvor man sammenligner prosesser mellom case for å se om disse er sammenfallende eller ulike. Analysen har til hensikt å sammenligne disse prosessene for å utarbeide en teori for hvilken effekt populistisk styring har på demokratier, og hvilke mekanismer som påvirker denne effekten. Hensikten ved å utføre analysen er å utvikle en teori basert på observasjonene om populistisk styring som skal kunne generaliseres utover de casene oppgaven gjelder, og gi svar på de forskningsspørsmålene og problemstillingen lansert i innledningen.

For at man skal kunne ha tillit til at resultatene av den induktive analysen av likheter og forskjeller representerer virkeligheten, så kreves det et rigid metodisk rammeverk. Dette for å

sikre at de resultatene som kommer av analysen skal være valide, og mulig å gjenskape. Første del av dette rammeverket kan sies å være selve metoden som benyttes for case utvelgelse. Det er her valgt å benytte et most different system design, som tilsier at det er stor variasjon mellom hver enkelt case.

Ved å foreta en case-utvelgelse utfra prinsippet om «most different systems design» vil det kontrolleres for alle variabler som førte til at forskjellige politiske fikk samme utfall på den uavhengige variabelen, nettopp at populisten oppnådde makt. Ettersom induktiv metode baserer seg på observasjonsstudier så er det også viktig å ha mange variasjoner på samme fenomen. Av dette så følger det at man må ta i bruk en metode for case utvelgelse som baserer seg på stor grad av forskjeller i det enkelte case, for bedre å demme opp mot svakhetene til observasjonsstudier.

Prosessporing i et induktivt perspektiv vil utføres i tre distinkte steg. Først og fremst så vil det utføres en historisk analyse av de forskjellige casene satt i et rammeverk rundt utviklingen til de fire dimensjonene introdusert i teorikapittelet. Før man skal sammenligne case, så er det viktig å gjøre observasjoner av utviklingen i etterkant av maktovertakelsen, og identifisere viktige øyeblikk i denne prosessen. Ved å finne fram til viktige punkter for påvirkning i en tidslinje kan man se de direkte effektene av disse mekanismene på demokratisk utvikling for å avgjøre årsaksforholdet mellom variablene (Liu & Ricks, 2018, s. 843).

Det neste steget i analysen vil være å sammenligne de ulike prosessene for å identifisere mønster og variasjon på viktige øyeblikk i forkant av varierende utfall. Dette gjøres ved å gå bakover i tid fra varierende utfall, og identifisere øyeblikk hvor det var variasjon i populistens handlingsmønster eller variasjon i omstendigheter. Ved å redusere prosessene i hver enkelt case ned til de viktigste øyeblikkene, blir det mulig å sammenligne effektene variasjon i disse øyeblikkene har hatt på utfallet. Man kan da også finne de mekanismene som påvirker utviklingen i det enkelte case, samt lokalisere eventuelle faktorer som ikke kan sies å påvirke utfallet. Dersom det er sammenfallende mønster i de tilfeller som har likt utfall og dette varierer mot de case som fikk andre utfall, så kan dette forklare forskjellene mellom case.

Det siste steget når man benytter en induktiv metode, er å anvende empirien og resultatene av analysen for å formulere en teori om fenomenet som studeres. Til forskjell fra en deduktiv tilnærming hvor man tester hypoteser, så vil en induktiv konklusjon fordre videre forskning rundt fenomenet som er studert. Teorien som formuleres vil da svare på problemstillingen og de forskningsspørsmålene stilt i innledningen av oppgaven.

Kapittel 4

Historisk analyse av case

4. Introduksjon av case

Dette kapittelet vil presentere de valgte casene med formål om å senere utføre en komparativ analyse ved å bruke prosessoring for å svare på oppgavens problemstilling og hypoteser. Som struktur for presentasjonen av case, vil jeg benytte pappas dimensjoner som ankerpunkt for hver case. Det vil si at dimensjonene vil legges fram strukturert på tvers av hver enkel case og strukturen vil være som følger:

- *Karismatisk leder*
- *Politisk polarisering*
- *Svekkelser av demokratiet*
- *Utvidet makt til det utøvende*

Kapittelet vil se på den historiske utviklingen i etterkant av at populistene kom til makten med fokus på utviklingen på disse dimensjonene. Kapittelet vil presentere utviklingen som en tidslinje fra populistene kom til makten, og identifisere nøkkeløyeblikk som kan sies å ha vært avgjørende for de prosessene som har fulgt dette punktet. De vil alle presenteres i et historisk perspektiv med bakgrunn i valget om å benytte prosessoring som metode. Prosessene vil så sammenlignes i analyse-kapittelet med hensikt å utarbeide teorier om demokratiske effekter av populistisk styring.

4.1 Populisme i Latin-Amerika

4.1.1 Venezuela

Venezuela er en case av populisme, hvor populistar har kommet til makten og bevart den i over tjue år. Hugo Chávez kom til makten som en outsider uten å være en del av et parti og var en leder for et folkeopprør mot et politisk system hvor folket ikke lenger hadde representanter for deres interesser i regjering. Chávez benyttet demokratiske valg som et verktøy for å gjennomføre det som i ettertid er blitt betraktet som den «bolivarianske revolusjon». Landet har gått gjennom store endringer siden den gang, og den politiske og demokratiske utviklingen under denne perioden var preget av svekkelser av institusjoner, opposisjonen og evnen til å kritisere staten og statlige ansatte. Det har samtidig også vært en strategisk overføring av makt og sentralisering av myndighet til presidenten. De senere årene har i større grad vært preget av anklager om valgfusk og uklarheter rundt hvem som har den legitime retten til presidentskapet. Maduros tilsidesettelse av parlamentet står som et klart eksempel på at Venezuela har fullført overgangen fra demokrati til et autoritært regime. I avsnittet under følger en gjennomgang av caset Venezuela, og hvordan populisme har påvirket og endret landet gjennom sin regjeringsperiode.

4.1.1.1 Karismatisk leder

Det første som må trekkes fram når oppgaven skal se på Venezuela, er i hvilken forstand man kan se på Hugo Chávez som en karismatisk leder. Chávez var å anse som en outsider som vokste fram på utsiden av det tradisjonelle partisystemet. Når han først stilte til valg var det ikke som en del av et parti, men som enkeltperson noe som gjorde at han fikk tettere bånd mot velgerne og ble dermed også ansett som en mann av og for folket (Weyland, 2017, s. 58). Mot slutten av nitti-tallet slet de offentlige institusjonene i Venezuela med ekstremt lav tillit, og dette kan anses å være en stor grunn til at Chávez sine populistiske ideer fikk gjennomslag.

Viktigheten av karismatiske ledere for populistisk styring er i teorien begrunnet med at de oppnår støtte, selv når de utfører endringer som skader demokratiet. De blir med andre ord ikke bundet av den samme vertikale ansvarliggjøringen som andre demokratiske ledere, og står friere når det kommer til legaliteten ved deres avgjørelser. Chávez utfordret tidlig grensene for de demokratiske institusjonene ved å innkalle til en folkeavstemming for en ny grunnlov kort tid

etter at han kom til makten i 1998, til tross for at dette var en makt som lå hos parlamentet og ikke hos presidenten.

Venezuela gikk de påfølgende årene gjennom omfattende endringer etter at Chávez kom til makten, og noe som understreker dette er at bevegelsen han representerte og effekten det hadde på Venezuela har i ettertid blitt kalt den «Bolivarianske» revolusjonen basert på «Chavismo». Slik det er i de fleste tilfeller hvor populisme oppstår og er vellykket så ledes bevegelsen av en karismatisk leder. Dette er da også et av de viktigste og mest gjenkjennelige trekkene i land hvor populisme har kommet til makten og beholdt den. Karismatiske ledere har slik forklart i teorikapittelet evnen til å samle folk rundt kjernesaker, samt presentere løsninger på komplekse problemer på en måte som tiltaler til massene. Et vanlig trekk blant karismatiske ledere er at de samler folket mot en felles fiende, noe Chávez blant annet gjorde mot et «imperialistisk USA» (Weyland, 2017, ss. 58-59).

Chávez ideologiske tilknytning til venstresiden og innføringen av politiske endringer som blant annet utdanning og helsetjenester gjennom skatteseddelen, gjorde at han var svært populær blant egen befolkning. Når politikken til det nye regimet klarer å levere en stabil økonomi så styrker det også tilliten til den retningen Chávez har satt for landet. Denne stabiliteten kan i stor grad tillegges prisveksten på Olje som sto for opp mot 60% av skatteinntekten til Venezuela, og sosiale programmer som senere skulle vise seg å være lite bærekraftige (Alarcón, Álvarez, & Hidalgo, 2016, s. 26).

Dette prisfallet kom i etterkant av Chávez avgang som partileder i 2013, og man fikk dermed ikke se hvordan han hadde taklet denne krisen og hva det eventuelt ville gjort med oppfatningen folket hadde av Chávez. Under større deler av Chávez regjeringstid var det oljeinntektene som gjorde det mulig å vedlikeholde den økonomiske politikken som ble ført av regjeringen. Før Chávez kom til makten var det estimert at 52,6% av den totale befolkningen i Venezuela levde under fattigdomsgrensen, mens etter Chávez avgang i 2013 og oljekrisen i 2014 var dette tallet oppe i 76% (Alarcón, Álvarez, & Hidalgo, 2016, s. 27). Med andre ord så fikk ikke hans utpekte etterfølger Maduro noen særlig god økonomisk start på sin regjeringperiode.

Til forskjell fra Chávez så kan ikke Maduro sies å ha hatt den samme karismaen og evnen til å skape støtte hos velgerne. Det beste beviset og eksempelet på dette var ved valget i 2015 hvor opposisjonen til tross for at valgsystemet hadde et ekstremt bias til fordel for den sittende regjering, klarte å vinne et kvalifisert flertall i parlamentet. Reaksjonen fra Maduro ble da å tilsidesette parlamentet

4.1.1.2 Politisk polarisering

Politisk polarisering er slik fremstilt i teorien et virkemiddel som benyttes av populistere for å skape støtte rundt en politisk sak eller forme meninger om et spesielt politisk område. Før han ble valgt inn så anklaget Chávez sittende politikere for å være instrumenter for USA, som hadde til hensikt å øke sosiale og økonomiske forskjeller. Målet ved overtakelse var også å «.. kvitte seg med kartellet av korruperte politikere» (De La Torre, 2017, s. 200).

Et av kjennetegnene ved Chávez var at han konstant benyttet seg av polarisering, og at det stadig var nye grupper eller nasjoner som han var i konflikt med. Mye av årsaken til at Chávez kom til makten var motstanden mot den feilslåtte neo-liberale politikken, som hadde ført til større ulikheter blant befolkningen i Venezuela (De La Torre, 2017, s. 200). Fra han inntok makten så var det korruperte nasjonale politikere, mens dette senere ble flyttet over til å gjelde andre grupper. Chávez oppnådde med dette at han fikk større støtte når det kom til nasjonaliseringen av naturressurser og opposisjonen mot USA, og spesielt George W. Bush. Dette gjorde at polarisering rundt økonomisk politikk ikke var vanskelig for Chávez, og demoniseringen av USA hadde da også stor gjenklang i folket.

Et annet viktig aspekt ved polarisering er at man kan fremstille seg selv som det eneste reelle politiske alternativet, ved å fremstille politisk opposisjon som ondsinnet eller korrupert. I Venezuela har dette blant annet tatt form som følge av strenge reguleringer på media, og rollen som statlig media spilte for Chávez og senere Maduro. Spesielt den «organiske loven for telekommunikasjon» fra 2000, tillater staten og trekke sendingstillatelsen til enkelte kanaler basert på «interessene til nasjonen» (Corrales, 2015, s. 39).

Chávez var i starten ikke bundet mot et spesifikt parti, men i 2007 grunnlegges partiet PSUV (Partido Socialista Unido de Venezuela), som han ble leder for og han stadfestet derifra en sosialistisk ideologisk tilknytning. Dette kan ses i sammenheng av samarbeidet med Cuba, og som et forsøk på å etablere Venezuela og Cuba som en anti-kapitalistisk front i Latin-Amerika.

4.1.1.3 Svekkelse av demokratiet

Avsnittet vil se på i hvilken grad det kan sies at Chávez og senere Maduro har bidratt til å svekke det demokratiske systemet i Venezuela og hvordan har denne utviklingen vært over tid.

For populismen i Venezuela er svekkelsen av demokratiet blitt satt i sammenheng med bruk, misbruk og mangelen på bruken av lover og regler (Corrales, 2015, s. 38). Ved å fjerne senatet som hadde vetorett samt svekke opposisjonspartier, trakk Chávez Venezuela nærmere er kompetitivt autokrati allerede året etter han ble valgt til makten. Grunnlovsendringen som ble gjennomført det påfølgende året, fjernet store deler av de institusjonelle kontrollene som lå på presidentskapet, og kan så sies å ha satt i gang en snøball-effekt hvorav en rekke lovendringer de påfølgende årene bidrar til å styrke presidentskapet, og svekke mulighetene for opposisjon og kritikk av regimet (Corrales, 2015, ss. 38-40). En av hovedårsakene til dette var at Chávez hadde majoritet i parlamentet og dermed muligheten til å direkte utfordre de lovfestede hindringene og gjennom legale metoder svekke horisontal ansvarliggjøring.

Chávez og Maduro har begge blitt sittende gjennom flere valg, og det ble utført flere svekkelser mot selve integriteten til valgordningen. Bruken av statlige midler fra PSUV sin side til å drive valgkamp var en viktig bidragsyter til at selve valgprosessen kan sies å ha vært urettferdig. En viktig forklaring på denne skjevheten er at i kompetitive autoritære systemer, så vil økt konkurranse ved valg føre til sterkere autoritære trekk fra det partiet som sitter med makten. Et av de viktigste elementene for den utviklingen som har vært i Venezuela, var introduksjonen av et spesielt partisk kontrollorgan for valgene. Det Nasjonale valgrådet skal føre kontroll over valgene og sikre at disse skjer uten valgfusk, men til tross for at det har vært over 45 tilfeller av kritikkverdige forhold rundt valg siden introduksjonen av rådet i 1999, uten at de har grepet inn (Corrales, 2015, s. 43). I etterkant av oljekrisen og døden til Chávez ble disse trekkene også mer åpenlyse, gjennom bruken av administrative institusjoner for å diskvalifisere opposisjonspolitikere. Dette var i utgangspunktet noe som kun skulle være mulig å gjøre gjennom en strafferettslig prosess via domstolene (Alarcón, Álvarez, & Hidalgo, 2016, s. 23).

Populistiske ledere vil ifølge teorien utføre politiske endringer som svekker det liberale demokratiet, og mange av endringene som ble gjort tidlig i presidentskapet til Chávez kan sies å gjøre dette. Blant annet endringer i grunnloven i 1999 og 2000, samt innføringen av regler som tillot presidenten større muligheter til å styre direkte via vedtak (Corrales, 2015, s. 38). Et annet virkemiddel for Chávez var å slå ned på protester fra statlige ansatte, og gjorde dette ved blant annet å sparke 18 000 statlige ansatte etter en større streik mellom 2002-03, hvorpå disse ble erstattet med lojale partitilhengere. En av kritikkene ved det populistiske styret i Venezuela var også at partiloyalitet ble satt høyere enn teknisk kompetanse når det kom til høyere stillinger, noe som i dette perspektivet gjorde Venezuela til et omvendt teknokrati.

De påfølgende årene etter at Chávez kommer til makten var preget av at større deler av makten konsolideres under presidentembetet, og det skjedde en rekke lovendringer som direkte påvirket evnen til å stille i opposisjon (Corrales, 2015, ss. 38-39). Systematiske endringer til lovverket mellom 1998 og 2011, svekker også medias evne til å stille seg kritisk til statlige affærer, og svekker også muligheten til Ikke-Statlige Organisasjoner å utføre uavhengige kontroller av tilstandene i Venezuela. Den historiske svekkelsen av institusjonene rundt Chávez og senere Maduro kan sies å være hovedårsaken til at landet ikke lenger er å regne som et demokrati. Et av de viktige trekkene i demokratiske samfunn er at man har åpne valg hvor alle partier har mulighet til å vinne, og jo større sannsynlighet det er for at makten faktisk skifter hender, jo bedre er det for demokratiet (Dahl, 1971, s. 8). Når opposisjonen i 2015 oppnådde kvalifisert flertall i parlamentet valgte Maduro i stedet å sette parlamentet til side og oppnevne en ny grunnlovsgivende forsamling, som igjen anerkjente han som den legitime presidenten. Denne formen for undergraving av valg-institusjonen var det avgjørende beviset på at Venezuela ikke lenger var å regne som et demokrati.

4.1.1.4 Sentralisering av makt

Veien fra å være et demokrati til å bli et autoritært regime var lang for Venezuela, og er brolagt med lovgivning som sentraliserer makten på den utøvende myndigheten. De første tegnene på at utviklingen var på vei i denne retningen kom allerede året etter at Chávez kom til makten i 1998. Landet var på dette tidspunktet kategorisert som et fritt demokrati, men i løpet av det første året av hans regjering ble det nedgradert til «delvis fritt» (Corrales, 2015, s. 37). Dette grunnet den nye grunnloven som tredde i kraft i 1999, hvor senatet ble oppløst og presidentembetet ble tillagt mer makt. Det ble i tillegg slutt på offentlig støtte til politiske partier, som gjorde det vanskeligere for opposisjonspartier å få organisert seg samt drive politikk på samme skala som Chávez og PSUV. Mye av overføringen av makt ble skjult inn i lovgivning som på overflaten så ut til å styrke demokratiet og vertikal ansvarlighet for statsmakten, men som i virkeligheten «.. styrket den utøvende myndighet mye mer enn andre institusjoner» (Corrales, 2015, s. 40). Et eksempel på slik form for lovgivning var blant annet grunnloven fra 1999, som ga presidenten makt til å blant annet oppløse parlamentet og tilbakekalle lovgivere under visse omstendigheter (Corrales, 2015, s. 38). Når disse lovene i tillegg ble laget gjennom den legitime legale demokratiske konstitusjonelle prosessen så gjør det at disse lovendringene vanskelig lar seg endre.

Overflyttingen av makt som ble startet av Chávez ble også videreført under Maduro, på bekostning av både den dømmende og den lovgivende makten. I tråd med valglovnader fra 1998, så var det et uttalt ønske om å erstatte det eksisterende systemet med et mer direkte majoritetsstyrt et (De La Torre, 2017, s. 201).

I tillegg er det slik at effektive kontrollinstitusjoner krever en form for pluralisme i institusjonene, ettersom et enerådende parti vil ha veldig få insentiver til å drive rigorøs kontroll av seg selv. Det at reguleringene derfor har gjort det vanskeligere for motstand innad i partiene på avstemminger i tillegg til at de har gjort det vanskeligere for opposisjon og trekke inn stemmer, svekker demokratiet i Venezuela.

Trenden for Venezuela var etter Chávez styre slik at det har vært en negativ utvikling på de fleste punktene man anser å være viktig for et stabilt og liberalt demokrati. Nicolás Maduro sin inntreden som leder i PSUV, gikk ikke uten problemer og allerede i valget i 2013 ble det fremmet anklager om valgjuks. Dette gjentok seg i 2019, hvor Maduro gikk seirende ut, noe som resulterte i at opposisjonen som hadde flertall i parlamentet fremmet sin egen kandidat som vinner av valget. Dette har ført til en pågående situasjon hvor det for øyeblikket er 2 sittende presidenter i Venezuela.

4.1.2 Ecuador

Til forskjell fra Venezuela så er Ecuador et tilfelle hvor populistere har kommet til makten i Latin-Amerika, gjennomført store sosiale, økonomiske og politiske endringer for så å gå tilbake mot mer liberal demokratiske prinsipper. I likhet med Venezuela så var det også i Ecuador stor motstand i befolkningen mot en neoliberal økonomisk politikk, som ikke løste de store fattigdomsproblemene.

Rafael Correas tid som president var preget av overflytting av makt til den utøvende myndighet og omskrivinger av grunnloven som svekket horisontal ansvarliggjøring. Den politiske u-svingen til landet kom uforventet da Correas håndvalgte etterfølger valgte å ta en mer liberal-demokratisk vei enn sin forgjenger, samt omgjøre lovgivning som ville tillatt Correa å stille til valg i fremtiden uten noen form for periodebegrensning som president.

4.1.2.1 Karismatisk leder

For sammenligning er det viktig å se på i hvilken grad Rafael Correa kan ses på som en karismatisk leder, og i hvilken grad han anses å være «en av folket». Før Correa kom til makten i 2006, levde hele 37,6% av befolkningen i Ecuador i fattigdom, og det var derfor stor støtte i befolkningen for endringer i den økonomiske politikken (Conaghan, 2016, s. 114). Som mange andre land i Latin-Amerika bar Ecuador preg av at det var en følelse i befolkningen om at de ikke hadde reell makt til å påvirke, og at de hadde lav representasjon i de statlige institusjonene. Rafael Correa stilte med lovnader om å fjerne elitene fra makten, og i likhet med andre venstrepopulister hadde han fokus på inklusjon av de som ikke lenger var representert som en del av politikken. Han vokste fram som en outsider med klare tendenser av å være anti-establishment. Dermed hadde han flere av de trekkene som er viktigst for en karismatisk leder, deriblant også et personalistisk bånd til befolkningen.

Et tegn på det personalistiske båndet mellom Correa og velgerne kan eksempelvis ses på gjennom hans aktive bruk av statlige medier. For å oppnå støtte hos egne velgere, samt skape en tettere relasjon mellom seg og disse, hadde Correa et eget radioprogram hver uke som ble brukt til selvpromotering og for å angripe politiske motstandere. Dette var propaganda som tv-selskapene og radiokanalene ble lovpålagt å sende (Conaghan, 2016, s. 113). Dette var problematisk i et demokratisk perspektiv, ettersom den samme muligheten og tilgangen til befolkningen ikke eksisterte for den politiske opposisjonen.

Det er også viktig for populistere at de oppnår økonomisk framgang, for så lenge det er relativ suksess for politikken som føres, er det mildt sagt utenkelig at makten skifter hender. Den økonomiske politikken til Ecuador som i stor grad var avhengig av oljeeksport sammen med en prisstigning på olje fram mot 2014 gjør at andelen av befolkningen som lever i fattigdom synker med 13,1% mellom 2006 og 2014, samtidig som middelklassen øker (Conaghan, 2016, s. 114). Noe som gjorde at han i store deler av sin regjeringstid ble ansett å oppnå suksess med sin politikk. Det er først når denne økonomiske trenden snur at Correa begynner å få en større opposisjon hos folket.

Correa ble valgt som president i to perioder, men gjennom hans tid ved makten skjedde det store endringer i hvordan han ble sett på som leder, og mot slutten av hans regjeringstid ble det klart at han hadde mistet mye av støtten i folket. Dette stiller et viktig spørsmål angående rollen til karismatiske ledere, og om de kan miste denne karismaen. Etter å ha introdusert ny lovgivning som satte en slutt på periodebegrensninger på presidentskapet bestemte Correa

seg for ikke å stille til valg i 2017. Taktikken var å heller peke ut en etterfølger som skulle sitte med makten fram til 2021, hvorpå Correa igjen ville stille til valg.

4.1.2.2 Politisk polarisering

Slik uttalt i teorikapittelet så er politisk polarisering et virkemiddel som benyttes av populistere for å skape støtte og svekke opposisjonen. Dette er også en dimensjon hvor det er forskjeller mellom de ulike populistiske lederne, og det skjedde også en utvikling på denne dimensjonen i Ecuador. I forkant av valgseieren ble polariseringen benyttet for å skape et skille mellom den etablerte politikerstanden i Ecuador og Correa. Denne eliten «uten moral» hadde ifølge Correa kidnappet Ecuador, og var ansvarlige for å ha skakkjørt økonomien med neo-liberal politikk. Tilliten til institusjonene var også ekstremt lav som følge av denne feilslåtte politikken, noe som resulterte i at 87% av befolkningen støttet opp under arbeidet med å få laget en ny grunnlov (Conaghan, 2016, s. 111).

Politisk polarisering handler ikke bare om politikken og endringer av denne, men baserer seg også på de retoriske virkemidlene karismatiske ledere benytter for å beskrive opposisjonen. Når opposisjonen eller deler av befolkningen i Ecuador viste motstand mot politikk som ble ført av regimet, kunne de risikere å bli stemplet som blant annet «sjarlataner» (Conaghan, 2016, s. 115). Formen for polarisering som ble benyttet i forkant av valgseieren og tidlig i selve presidentskapet handlet mye om å skape skille mellom politisk ledelse og folket, men utviklet seg videre til å senere legitimere de udemokratiske valgene som ble tatt. Eksempler på denne endringen i retorikk var blant annet svært åpenbare under den andre presidentperioden til Correa, hvorpå mye av polariseringen var i retning USA og sivilsamfunnet i Ecuador, som stilte seg kritisk til endringene utført av Correa.

4.1.2.3 Svekkelse av demokratiet

Correa hadde i forkant av valgseieren i 2006 en uttalt agenda om å gjøre store strukturelle endringer av de politiske systemet i Ecuador, og innføre det han omtalte som et «reelt demokrati» (Conaghan, 2016, s. 111). Correas periode ved makten i Ecuador, var preget av svekkelser ved demokratiske institusjoner. Kontrollorganer og dømmende institusjoner ble fylt med lojale partifeller. Grunnloven fra 2008 fjernet i realiteten uavhengigheten til domstolene,

og i samme øyeblikk også den horisontale ansvarligheten. Samtidig la Correa også større og større restriksjoner på media, og disse førte blant annet til at mediene endte opp med å sensurere seg selv (Conaghan, 2016, s. 116). Til tross for at grunnloven fra 2008 ga utvidete rettigheter til befolkningen, så var Correa tydelig negativ og autoritær når sivilbefolkningen tok i bruk disse rettighetene. For å kunne levere de faktiske demokratiske endringene som var lovet under valgkampen, understrekte Correa behovet for å svekke institusjoner med at alle som «.. forsøker å hindre den historiske transformasjonen vil måtte knebles» (Conaghan, 2016, s. 111).

Mye av årsaken til at Correa kom til makten var den generelle motstanden i befolkningen mot den neo-liberale økonomiske politikken, som fikk en stor del av skylden for de økonomiske problemene som var i landet. Correas økonomiske politikk var et klart skille fra den neoliberale politikken fra den tidligere regjeringen, og de hadde større direkte politiske og økonomiske grep som førte til at de fikk raske resultater og økt støtte i middelklassen, som også opplevde en stor vekst etter 2007. De spesifikke ideologiske trekkene ved sosialisme som preget politikken ført av Correa, var blant annet fokuset på nasjonalisering av økonomien og mer direkte styring av sentralbanken samt statlig institusjonalisert økonomisk utvikling (Conaghan, 2016, s. 111). Med andre ord ønsket Correa å ha mer direkte kontroll over økonomien.

Slik forklart i teoridelen av oppgaven så bruker populistiske demokratiske institusjoner som valg for å oppnå makt, og de har en interesse av å gi inntrykk av at disse institusjonene så fungerer slik de er tiltenkt. På samme tid som de gir dette inntrykket, jobber de med å få institusjonene til å jobbe i deres favør og hindre opposisjonen tilsvarende tilgang (De La Torre, 2018, s. 79). I Ecuador ble det offentlig lagt vekt på at de lovendringene som ble gjort tidlig i presidentskapet skulle øke folkets evne til å påvirke politikken, men det viste seg kjapt at dette kun skulle være i den grad det var sammenfallende interesse mellom folket og Correa. Eksempler på dette i Ecuador er blant annet hvordan Correa erklærte at befolkningen skulle få en utvidet rettighet til å foreslå lovgivning for forsamlingen av folkevalgte og blant annet kunne kreve at valgresultater var ugyldige og sette krav om gjenvalg. Når befolkningen da tok i bruk disse nye rettighetene på en måte som ikke var i tråd med politikken som Correa ønsket å utføre ble de fort tilsidesatt (Conaghan, 2016, s. 114).

Den utøvende makten fikk også indirekte tilgang til å fylle nyopprettede kontrollorganer i etterkant av grunnloven i 2008, som følge av at det er den utøvende myndighet som nominerer hvem som kan tas inn. Dette gjelder både «riksadvokaten, generalsekretæren, menneskerettighetsombudsmannen, medlemmene av forbundet for folkedeltagelse og sosial kontroll» (Conaghan, 2016, s. 112).

At de institusjonelle kontrollene på Correa og hans tilhengere manglet, understrekes blant annet av en rekke kontroverser som kom fram i etterkant av hans avgang. Mot slutten av sin regjeringstid begynte Correa å miste kontakt med kjernevelgerne sine, og han annonserte at han ikke ville stille til valg i 2017. Det var derfor forventet at når Correa pekte ut Lenin Moreno som sin etterfølger, at Moreno ville følge i de populistiske fotsporene til Correa. I stedet valgte Moreno og bryte med Correa, og blant annet stille mange av støttespillerne hans for domstolene for lovbrudd som ble gjort under Correas regjeringstid og som i denne perioden ble skjult for offentligheten (De La Torre, 2018, s. 84).

4.1.2.4 Sentralisering av makt

Slik det også forventes i teorien flyttes større og større deler av makten over til den utøvende makten i Ecuador. At Correa i stor grad passer inn under denne dimensjonen er det liten tvil. Grunnloven i 2008 beholdt en rekke av de endringene som styrket den utøvende myndighet fra grunnloven av 1998, samtidig som den også styrket den utøvende ytterligere. Et klart eksempel på den videre endringer er hvordan endringer i lovverket i 2011 tillot presidenten å legge ned veto eller endre lover som hadde blitt stemt gjennom nasjonalforsamlingen, som da trenger to tredjedels majoritet for å endre disse tilbake igjen (Conaghan, 2016, s. 112).

Det er forventet at populistere på venstresiden skal øke den politiske inkluderingen i befolkningen. I forkant av valgseieren til Correa ble det også gitt lovnader om at makten skulle flyttes fra eliten og til folket (De La Torre, 2018, s. 78). Sett i lys av skalaen som Dahl presenterer i «Polyarchy» burde dette føre til en positiv utvikling på inkludering og dermed også føre landet nærmere å være et fullt ut demokrati (Dahl, 1971, s. 8). Gitt at den positive utviklingen kun skjer på en skala, mens man ser en negativ utvikling på andre betyr at man ikke kommer nærmere den demokratiske utopien, men heller at man skaper noen helt andre demokratiske utfordringer enn det man hadde tidligere. Blant annet anført av sentralisering av makt under presidenten, og utfrysningen av opposisjonen fra sentrale institusjoner. Denne utviklingen gjorde at det politiske systemet helt fram til slutten ble dominert av Correa og «Alianza PAÍS», og liknet mer på et inkluderende hegemoni, kompetitivt autoritært regime eller et autoritært presidentstyre (Conaghan, 2016, s. 114).

Der døden til Chávez eskalerer Venezuelas autoritære overgang, så fører avgangen til Rafael Correa til det motsatte i Ecuador. De La Torre stiller spørsmålet om hva som skjer med

populismen når lederen for en populistisk bevegelse trer til siden når bevegelsene har vært avhengig av personlig styre (De La Torre, 2017, s. 80). Tilsynelatende ender man opp ved et veiskille, hvor man enten kan gå over til å bli et autokratisk regime, eller man kan tre tilbake mot demokratiet. Kontrollen som Correas regjering utviste ovenfor media, gjorde det vanskelig for folket å få innblikk i hva som faktisk skjedde i perioden, samt gjøre bevisste valg når de skulle stille ved valgurnene.

4.1.3 Bolivia

Evo Morales trådte inn som president for Bolivia i 2006 som leder for partiet «Movimiento Al Socialismo» eller «Bevegelsen mot Sosialisme» (MAS). Det demokratiske systemet var da et presidentstyre for en enhetsstat. I likhet med populismen i de foregående landene så oppstod den sosialistiske bevegelsen også i Bolivia som en reaksjon på det man kaller for Washington konsensusen, og neo-liberal politikk som ble innført med argumentet om at landene måtte ha en ansvarlig økonomisk politikk med tanke på det internasjonale økonomiske markedet (Mudde & Kaltwasser, *Studying Populism in Comparative Perspective: Reflections on the Contemporary and Future Research Agenda*, 2018, s. 1680). Den neolibérale økonomiske politikken hadde til fokus å slippe markedet løs fra sentralstyring og kontroll, men resultatene i Latin-Amerika viste seg å være mindre vellykket enn det som var ønskelig og man fikk større sosiale og økonomiske skiller. I tillegg hadde styret i Bolivia et annet problem med at det var manglende representasjon for de forskjellige urfolkene Aymara og Quechuafolket, som utgjør en betydelig andel av befolkningen i Bolivia, og makt som lå sentrert hos en hvit elite.

Hovedtrekkene i den politiske utviklingen har i etterkant av at Morales kom til makten i Bolivia kan sies å ha vært den spesielle domineringen av MAS i det politiske landskapet. Det har også vært en nasjonalisering av vesentlige naturressurser og utvinningen av disse, i et forsøk på å befeste nasjonalt eierskap i visse sektorer. Mangelen på horisontal ansvarliggjøring ble utnyttet for å utføre endringer som til syvende og sist styrket den utøvende myndighet, før masseprotester presset Morales til å gå av med makten i 2019.

4.1.3.1 Karismatisk Leder

Maktkampen mellom etniske grupper var en stor årsak til at Evo Morales klarte å oppnå presidentskapet i Ecuador. Landet hadde vært preget av en hvit elite som roterte på makten, og et urfolk som ikke ble representert med faktiske plasser i folkeforsamlingen eller i politikken som ble ført av de folkevalgte. Et eksempel på dette var hvordan noen partier drev valgkamp på at de skulle gjøre om på den neo-liberale politikken som hadde vært ført tidligere, men når de kom til makten så innførte de den samme politikken de hadde gitt uttrykk for å være imot (Anria, 2016, s. 101). At Morales var en del av Ayamara-folket og den første presidenten i Bolivias historie med urfolkbakgrunn, understrekte hans posisjon som en del av folket. Morales var en outsider med sterke trekk av anti-establishment, og det er få spørsmål om Morales passer inn under definisjonen å være en karismatisk leder.

Veien hans til lederposisjon i det bolivianske politiske systemet kan sies å skyldes manglende representasjon for urbefolkningene i de statlige institusjonene, men det er viktig å påpeke at det også skyldtes ytre årsaker. Tradisjonelt hadde Bolivia hatt en stor andel kokain-bønder som ble skadelidende grunnet press fra USA og krigen mot narkotika som førte til at mange bønder mistet livsgrunnlaget. Da man senere satt i gang en plan for å selge gass til USA gjennom Chile, startet dette masseprotester som førte fram Evo Morales som en lederfigur for MAS og arbeiderklassene (Brienen, 2017, s. 80). Han hadde til forskjell fra Correa og Chávez ikke like personalistisk forhold til den politiske basen, men til tross for dette så vant han alle valgene han stilte i fra han ble valgt inn i 2005 og fram til hans avgang i november 2019. Posisjonen hans som leder for MAS var i denne perioden aldri under diskusjon og avgjørelser som ble tatt av Morales skjedde i stor grad utenom innflytelse fra selve partiet.

4.1.3.2 Politisk polarisering

Når det kommer til rollen som politisk polarisering har spilt i Bolivia, så har denne også utviklet seg fra før Morales kom til makten og fram til hans avgang i 2019. MAS og Morales politikk bærte preg av sosialistisk ideologi, selv om Morales selv ikke var en utpreget ideolog. Politisk var Morales uttalt anti-imperialist, og han benyttet ofte sterke retoriske virkemiddel for å vise dette. Blant annet så gikk viseren på klokken på utsiden av Kongressen bakover, for å vise motstand mot vesten (Brienen, 2017, s. 86). Spesielt også i forkant av valgseieren hans så var det et sterkt fokus på forholdet mellom den politiske eliten og USA. Han var også en uttalt anti-kapitalist, men til tross for dette så uteble mange av de store reformene lovet i retorikken. Noe

som har gjort at han har sanket støtte i Bolivia, uten at det har kommet noen reelle økonomiske kostnader knyttet til dette (Webber, 2016, s. 1866).

En viktig årsak til at Morales klarte å vinne tre valg på rad samtidig som oppslutningen økte ved hvert valg, var ressursnasjonalismen og dens popularitet blant Bolivias befolkning. «Boliviansk fattigdom eksisterer midt i et hav av naturressurser, og fattigdommen kan dermed kun forklares som et resultat av tyveri og plyndring av utenforstående og nasjonale eliter» (Brienen, 2017, s. 85). Et annet eksempel på denne nasjonaliseringen av naturressurser og polariserende retorikk var hvordan Morales legitimerte avkriminaliseringen av kokain-planting, ved å legge skylden på amerikanske narkomane, og at Bolivianske bønder skulle ikke miste sitt livsgrunnlag på bakgrunn av dette (Brienen, 2017, s. 79).

Den kontinuerlige bruken av polarisering for å skape støtte og legitimere politikken til Morales, kan sies å ha vært sterkt bidragsytende til at han satt med makten såpass lenge som han gjorde.

4.1.3.3 Svekkelse av demokratiet

På mange måter ble valgseieren til MAS i 2005 en seier for de rurale folkegruppene som nå i større grad ble representert, og som gjennom regjeringstiden fikk en betraktelig større andel seter i den lovgivende forsamlingen (Anria, 2016, s. 103). Mye av politikken til MAS var bygget rundt og skulle reversere den neolibérale politikken som hadde preget Latin Amerika så vel som Bolivia siden midten av 90-tallet. En naturlig konsekvens av denne politikken i Bolivia var at staten i større grad skulle nasjonalisere markedet (Brienen, 2017, s. 85).

Berikelse av tilhengere skjedde både gjennom politisk representasjon de tidligere ikke hadde hatt, samt lovliggjøring av kokain-planting i landet til tross for press utenfra. Områdene som kan benyttes til denne plantingen har også blitt økt betraktelig, og sist i 2017 ble disse områdene nesten doblet.

Nasjonaliseringen av diverse naturressurser som gass skulle blant annet hindre utenlandske selskap i å utnytte ressursene og flytte gevinsten til utlandet (Brienen, 2017, s. 78). Presidentperiodene hans fra 2006 til 2019 preget av at makten i stor grad ligger på det utøvende, og at det er manglende horisontal ansvarlighet for Morales. Til gjengjeld vant han alle valg fram til 2016, hvor han blant annet i 2009 fikk majoritet i begge husene (Anria, 2016, s. 105). Med majoritet i begge husene av nasjonalforsamlingen og kontroll over den utøvende myndighet var det lett for Morales å gjøre politiske endringer, uten at han trengte nevneverdig støtte i

befolkningen. Ettersom opposisjonen i Bolivia var dårlig organisert så var det derfor også lett for Morales og se bort fra dem. Dermed var det ofte slik at det ikke var noen velfungerende kontrollorganer ovenfor den utøvende makten (Anria, 2016, s. 106).

4.1.3.4 Sentralisering av makt

Fra Morales ble valgt inn så har det vært en negativ demokratiseringsprosess, hvorav noen vil kategorisere det politiske systemet som et «delegativt demokrati» (Anria, 2016, s. 107). Dette antyder at man har et tilsynelatende demokratisk system, men det er dominert av et sterkt eller framtrepende politisk parti. For styringen av staten Bolivia betydde dette at strukturene i samfunnet ikke tillot politikere som ikke kunne samle folket og skape konsensus å forme politikk, ettersom de er avhengig av en sterk karismatisk leder med enkle løsninger på komplekse problemer (Brienen, 2017, s. 88).

Til tross for at sentraliseringen av makt på det utøvende har preget Morales sin periode med makten, så har tidligere svake grupper nå fått faktisk påvirkningskraft. Blant annet så har protestaksjoner fra flere grupper fått Morales til å reversere forskjellige politiske forslag. Et tegn på hvor viktig det er å ha folket i ryggen for å føre politikk er blant annet når Morales i 2010 ble tvunget til å reversere fjerningen av subsidier på drivstoff, grunnet masseprotester (Anria, 2016, s. 106).

Samtidig så gjør en svak partistruktur av den utøvende myndigheten stiller sterkt. Spesielt i etterkant av valgseieren i 2009 hvor Morales fikk majoritet i begge husene i kongressen (Anria, 2016, s. 105). Makten ble da konsentrert i større grad på det utøvende, på bekostning av både lovgivende og dømmende makt, og utøvende ble i etterkant av dette mindre avhengig av å forme politikk gjennom normale partikanaler. Blant annet ved å politisk heller svare direkte til trusler om massemobilisering (Anria, 2016, s. 104).

Til tross for at makten i stor grad lå på den utøvende myndigheten, så hadde ikke den vertikale ansvarligheten erodert i samme grad som den horisontale. Morales tapte først valget i 2016 før han så i 2019 ble tatt i valgfusk og måtte gå av, noe som tilsier at det ikke er problemer med vertikal ansvarlighet, ettersom forsøk på å undergrave folkets stemmer ble avgjørende for hans siste periode som president.

4.1.4 Brasil

Jair Messias Bolsonaro ble som leder for partiet PSC (Partido Social Cristão) valgt som president i Brasil i 2018. Årsaken til at oppgaven velger å benytte Brasil som en case er den geografiske plasseringen i Latin-Amerika, samt at landet i dag er under populistisk styre. Som case er Brasil særs interessant ettersom det til forskjell fra andre land i regionen har fått en leder som befinner seg innenfor den høyre-populistiske retningen. Samtidig er det store strukturelle forskjeller mellom Brasil og de andre landene, som følge av at Brasil er en føderalstat med en sterkt desentralisert maktstruktur. Ettersom Bolsonaro ikke har vært med makten like lenge som mange av lederne i de andre casene vil ikke alle de langsiktige effektene av hans lederskap være kjent enda, men avsnittet vil ta for seg den innførte politikken og se på hvordan dette samsvarer med teoretiske antakelser om populistisk statsstyring.

De viktigste punktene ved den politiske utviklingen som har vært i Brasil i etterkant av valgseieren til Bolsonaro har vært den videre polariseringen av den politiske debatten, blandet med manglende evne til å inngå kompromisser og fraværet av store politiske seire. Styret til Bolsonaro har vært preget av en omgåelse av institusjoner ved å i stor grad føre politikk gjennom presidentordre. I 2019 valgte han også å skille lag med partiet PSC og opprette et nytt parti sammen med sønnen, som også har vært under kritikk som følge av en rekke korrupsjonsanklager.

4.1.4.1 Karismatisk leder

Før Bolsonaro kom til makten i Brasil var en lengre periode med styre under Luiz Inácio Lula da Silva og det brasilianske arbeiderpartiet (PT). Partipolitikken var i stor grad dominert av PT og det Brasilianske sosialdemokratiske partiet (PSDB), som hadde stått i opposisjon mot hverandre siden tidlig på 90-tallet (Hunter & Power, 2019, s. 78). Denne regjeringsperioden ble mot slutten preget av en rekke politiske skandaler, samt økonomiske kriser, korrupsjon og større problemer med voldelig kriminalitet (Hunter & Power, 2019, s. 70). Dette endte med at Lula ble idømt en fengselsstraff og partiet fikk i det påfølgende valget ingen sterke kandidater å stille med.

Når partiene ikke klarte å presentere tilstrekkelige svar på disse krisene, gjorde det at velgerne i 2018 samlet seg rundt retorikken og ideene til Jair Bolsonaro. Han var ikke en del av det politiske establishmentet, og var derfor ikke angripelig for korrupsjonsanklager i samme

forstand som etablerte politikere. I tillegg så spilte han på at han tidligere hadde vært en del av det militære regimet som styrte landet fra 1964 til 1985, og at han dermed også ville føre en sterk justispolitikk med høyt fokus på samfunnssikkerhet (Hunter & Power, 2019, s. 70). Innbefattet i denne politikken var en vilje til å tilsidesette menneskerettighet for å øke sikkerheten i samfunnet generelt. Dette er et av de klarere populistiske trekkene ved politikken til Bolsonaro, ettersom han viser viljen til å tilsidesette menneskerettighetene for å kunne utføre folkeviljen.

4.1.4.2 Politisk polarisering

Bolsonaros voksende popularitet blant befolkningen kan ses som en populistisk reaksjon mot PT sitt styre fra 2003 til 2016, som av mange Brazilianere i forkant av valget i 2018 så på som spesielt korrupt (Chagas-Bastos, 2019, s. 94). Retorikken benyttet av Bolsonaro ovenfor sine velgere både under valgmøter og på sosiale medier, antydte at han ledet en folkebevegelse som skulle ta makten fra den korrupte eliten, som var skyld i de problemene Brasil nå opplevde (Hunter & Power, 2019, s. 68). Det at tidligere president Lula ble fengslet i 2018, forsterket inntrykket av at den etablerte politikerstanden var gjennomsyret av korrupsjon. Det er også viktig å trekke frem at Brasil også hadde omfattende problemer med voldelig kriminalitet, og at mange også anså høyre-siden som løsningen på disse problemene. Det kan derfor argumenteres for at dette var en bistående faktor til at Bolsonaro kom til makten.

Gitt oppgavens tolkning av populisme som en politisk strategi, er det viktig at det er tette og direkte bånd mellom en karismatisk leder og velgerne. Dette innbefatter for eksempel at populistere ofte vil forbigå de tradisjonelle mediene for å oppnå kontakt med velgerne sine (Weyland, 2017, s. 50). Den aktive bruken til Bolsonaro av medier for å tale til sine kjernevelgere var ett helt nytt konsept i Brasil, og gjorde at han nådde ut til folket på en helt annen måte enn sine politiske motstandere. Bolsonaro var på dette punktet en del av en trend blant populistere og politikere generelt, som i større grad en tidligere bruker disse plattformene til å kommunisere med velgerne sine (Hunter & Power, 2019, s. 70).

Den radikale retorikken til Bolsonaro skiller seg også sterkt ut i den brasilianske politiske sfæren. Han har blant annet uttalt at han heller ønsker seg «.. en død sønn, enn en homofil sønn» (Phillips, 2019). Han er med andre ord kjent for å ikke legge noe imellom når han uttaler seg om grupper som anses å være umoralske, noe som igjen har ført til kallenavnet «Tropenes Trump».

Ideologisk bygger han på en nasjonal sikkerhetsdoktrine, som antyder at problemene landet opplever skyldes venstresiden, og at man må demontere de liberale institusjonene for å sikre lov og orden. Polariseringen bygde på denne formen for retorikk både i forkant av valgseieren samt i de påfølgende årene etter at han kom til makten. Noe som kan sies å være en forklarende faktor til hvorfor opposisjonen har hatt manglende vilje til å inngå politiske kompromisser

4.1.4.3 Svekkelse av demokratiet

Gitt teorien om hvordan populistere vil styre når de kommer til makten, vil det være faste trekk man burde kjenne igjen i Brasil. Til tross for at Bolsonaro kun har vært med makten i en kort periode, kan man se at han delvis følger linjene satt i teorien for populistisk styre. De større angrepene mot liberale institusjoner fra Bolsonaro er retoriske og ikke politiske ettersom lite av politikken som er innført har større effekter på disse institusjonene på nåværende tidspunkt. Mye av skylden for dette ligger i at Bolsonaro ikke har bred støtte i den lovgivende institusjonen, og han styrer i praksis i mindretall (Hunter & Power, 2019, s. 81).

De store institusjonelle svekkelsene har uteblitt, men Bolsonaros styre kan ikke sies å ha vært uten kontroverser. Blant annet har det vært en svekkelse av rettigheter hos Urbefolkninger, samt økninger i avskogingen i Amazonas og korrupsjonsanklager mot hans egen sønn, som har ført til press mot Bolsonaro både fra nasjonale og internasjonale aktører. Antydningene på den illiberale retningen for politikken kommer også fra retorikk i forkant av valgseieren og blant annet hvordan han stadig har framhevet det tidligere militærstyret, og da også henvist til at han ønsker å skape et illiberalt demokrati, på samme måte som Orbán i Ungarn. Til tross for at dette ikke har resultert i politikk gjennom de legale prosessene så er demokratiske ledere som benytter denne formen for retorikk negativt for demokratiet.

4.1.4.4 Sentralisering av makt

Slik sagt innledningsvis så har Brasil et sterkt desentralisert statsapparat grunnet at det er en føderalstat. Dette betyr også at makten til presidenten i større grad er begrenset, og for å direkte utfordre de strukturelle hindringene som møter en president, krever det et sterkt politisk parti

rundt presidenten. Det vil derfor være interessant å se på hvordan dette har påvirket Bolsonaros evne til å endre disse strukturene.

I forsøk på å omgå de konstitusjonelle restriksjonene som ligger på han som følge av at han styrer fra minoritetsposisjon, så har han aktivt benyttet president-ordre som lovgivningsmetode. Disse må bekreftes med majoritetsstemmer i kongressen innen 140-dager dersom de skal gå gjennom som faktiske lover, og blir de ikke det så går de også ut. Dette har blant annet ført til at den største seieren var å heve pensjonsalderen med nesten 10 år for både kvinner og menn, i et forsøk på å senke de statlige kostnadene knyttet til pensjonsordningen. Samtidig har de videreført nedgangen i voldelig kriminalitet som nådde sin foreløpige topp i 2017 (Hunter & Power, 2019, s. 73).

Til tross for at de populistiske trekkene til Bolsonaro er veldig sterke i form av han som person og hans politiske fremtoning. Så har ikke Bolsonaro like omfattende makt ovenfor de statlige institusjonene som de andre politiske lederne i Latin-Amerika. En viktig medvirkende årsak til dette er at Bolsonaro ikke har hatt noen sterk partistruktur utenfor den føderale regjeringen, og at han dermed ikke har hatt stor støtte på det mellomstatlige nivået. Et inntrykk som også blir forsterket når man ser at han i 2019 trakk seg ut av PSC og stiftet et nytt politisk parti. Det kan også begrunnes med at Brasils politiske system er mer rigid og stabilt enn de andre casene i regionen, samtidig som Bolsonaros person gjør at han ikke har klart å skaffe nødvendig støtte hos andre partier til å gjennomføre de store reformene som ble lovet i forkant av 2018.

Disse manglende gjennomslagene, samt dårlig krise-håndtering kan vise seg å bli avgjørende før neste nasjonale president-valg i 2022. Bolsonaro kan dermed ende opp med å bli et eksempel på hva som skjer når populistere kommer til makten, for så å miste den igjen.

4.2 Populisme i Europa

4.2.1 Ungarn

I 2020 er det ti år siden Viktor Orbán og Fidesz ble valgt inn i regjering i Ungarn, og på disse ti årene har den demokratiske utviklingen i landet vendt seg mot et illiberalt skifte. Orbán har deriblant uttalt et ønske om å endre Ungarn til å bli et såkalt illiberalt demokrati, og argumentert for at et demokrati ikke trenger å være liberalt for å være et demokrati.

Hovedtrekkene til Fidesz-KDSP alliansen og Orbán har under deres regjeringsperiode vært bruken av supermajoritet for å endre grunnloven. De har i stor grad sentralisert makten under president Orbán med liten grad av horisontal ansvarliggjøring. Viktige punkter som peker seg spesielt ut under denne perioden har spesielt vært styrkingen av den utøvende makten under den nye grunnloven fra 2011, og endringen i forholdet mellom den lovgivende og utøvende makten.

4.2.1.1 Karismatisk leder

Orbán er en radikal politisk leder som passer inn under definisjonen å være en karismatisk leder. For den illiberale bevegelsen i Ungarn er Orbán derfor svært viktig for å samle inn stemmer ved valg. Orbán jobber også for å gjøre Fidesz til det beste politiske alternativet for velgerne i et ekstremt polarisert system, hvor han også er den viktigste bidragsyteren til selve polariseringen (Krekó & Enyedi, 2018, s. 43).

Orbán var i forkant av valgseieren i 2010 ansett å være en outsider, med sterke preg av å være anti-establishment. Ungarn hadde i mange år vært preget av lav tillit til det politiske systemet som følge av at overgangen til det nye regimet ved skiftet til 90-tallet. Dette skiftet førte til at store deler av befolkningen fikk en dårligere levestandard enn tidligere (Bíró-Nagy, 2017, s. 33). Han kom også fram i lys av en større politisk skandale på midten av 2000-tallet. I 2006 gikk daværende statsminister Gyurcsány gjennom en politisk krise som følge av et lydklipp hvor han innrømmet at han løy for velgere når det kom til hva regjeringen hans hadde utrettet, noe som førte til massedemonstrasjoner. Når verdensøkonomien så havnet i krise i 2008, førte dette til videre mistillit til staten og den globaliserte økonomien blant velgerne. Tilstedeværelsen av en karismatisk leder som kunne utnytte den lave tilliten, og hente stemmer fra de velgerne som ellers hadde valgt å ikke delta i valget var dermed sentralt for valgseieren (Krekó & Enyedi, 2018, ss. 42-43).

Orbán har vært den ubestridte lederen til Fidesz gjennom hele denne regjeringsperioden, og partiet har i stor grad vært å anse som et verktøy for Orbán sin egne politiske agenda. I koalisjon med KDSP har Orbán fått kvalifisert flertall i lovgivende forsamling gjennom tre perioder, noe som har gitt Orbán stor mulighet til å utvide egne myndigheter, som igjen har blitt møtt med støtte av store deler av befolkningen i Ungarn. Karismatiske ledere tar gjerne over eller starter egne politiske partier for å innta makten i det landet de oppstår i. Dette kan sies å være en

treffende karakteristikk ved Orbán, som kategoriseres som en karismatisk leder av blant andre Pappas (Pappas, *Populists in power*, 2019, s. 72).

4.2.1.2 Politisk polarisering

Han bygger også opp skiller mellom opposisjonen sin og folket på flere måter. Ansvar for den økonomiske krisen hadde han i første omgang tillagt de han kalte «spekulanter», før han i senere tid ble mer klar på at disse var en «elite», og at det var en klar forskjell mellom folkets interesser og elitens (Csehi, 2019, s. 1016). Et sterkt virkemiddel for Orbán har vært bruken av statlig eid media for å skape støtte rundt egen person og politikk. I teorien har sterk karisma ofte hatt stor suksess selv mot en opposisjon som forsøker seg med logiske argumenter og en sammenhengende politisk plattform (Pappas, *Populists in power*, 2019, s. 72).

Samtidig skal det sies at Fidesz og Orbán stadig leter etter nye «fiender» av folket, og når en blir beseiret så finner de en ny elite å kjempe mot (Csehi, 2019, ss. 1021-22). Den illiberale retningen til landet i etterkant av 2010, har samlet mye kritikk mot regimet noe som har ført til at retorikken fra Orbán i dag sikter seg inn på både nasjonale og internasjonale kritikere. Blant annet så har Orbán et lite positivt til overs for internasjonale organisasjoner som blant annet IMF som han mener driver «.. grunnløse angrep mot landet» (Csehi, 2019, s. 1018).

Framveksten av det høyre-radikale partiet Jobbik har ført til at Fidesz har flyttet retorikken til høyre i et forsøk på å hente inn stemmer fra den fløyen. Blant annet har dette ført til en sterkere retorikk med hensyn til innvandring, noe som har ført til mye kritikk fra andre land og EU spesielt. Dette har også smittet over i faktisk innvandringspolitikk, hvor Ungarn under den Europeiske flyktningkrisen i 2015 satte opp gjerder langs grensen mot Serbia og Kroatia for å hindre ulovlig innvandring.

4.2.1.3 Svekkelse av demokratiet

En av årsakene til at Orbán har vært vellykket med sin politikk i Ungarn er at opposisjonen har vært svak, samtidig som de ikke har hatt en klar ideologi og det har vært større uenigheter innad i opposisjonspartiene. Samtidig og kanskje aller viktigst så er årsaken til Fidesz sin suksess at når Orbán kom til makten, så fikk han et flertall som tillot han å gjøre endringer i grunnloven. At den første større endringen som ble utført var endringer ved valgloven som blant annet tillater staten større tilgang til å dele opp valgkretser til Fidesz sin fordel. At årsaken til dette

flertallet stammer fra valgeregler som tildeler ekstra-seter og ikke som følge av at de faktisk representerer et kvalifisert flertall av befolkningen er problematisk for demokratiet.

Mange av endringene som er gjort har ført til stadig tettere bånd mellom den utøvende og lovgivende makt, hvor begge er kontrollert av Orbán. Det kom også raskt etter at de tredde inn i regjering en ny grunnlov som da er endret ved 5 senere anledninger. Mangelen på motstand gjør at Fidesz og Orbán har hatt stor mulighet til å gjennomføre mange lovendringer i løpet av relativt kort tid, ofte går det under en uke mellom lov-forslag og gjennomføring av lovendring (Kornai, 2015, s. 35). Ved å da i tillegg sette inn partiløje ledere i kontrollorganer utvannet Orbán maktfordeling og gjorde at det i praksis ikke ble utført kontroll over regjeringen (Krekó & Enyedi, 2018, s. 42).

Politisk befinner partiet seg på høyresiden, og instrumentelt for deres valgseier var spesielt det negative fokuset rundt europeisk integrasjon, og de fire frihetene. Orbán er på dette feltet en del av en større populistisk bevegelse som har vokst frem i Europa, som en reaksjon på europeisk integrasjon og stadig sterkere overnasjonale trekk i den Europeiske Unionen. Den Ungarske befolkningen er til tross for dette under gjennomsnittet negativ til videre integrasjon (Selv om de ikke er spesielt positive heller).

4.2.1.4 Sentralisering makt

Orbán og Fidesz ble valgt inn i regjering og fikk i første valg 53 prosent av stemmene, noe som resulterte i 68 prosent av alle setene i folkeforsamlingen, grunnet lover om tildeling av ekstraseter (Kornai, 2015, s. 35). Med supermajoritet fikk Fidesz muligheten til å endre grunnloven og kunne da også forme den politiske utviklingen i Ungarn akkurat slik de selv måtte ønske. Orbán har også jobbet med å sentralisere og en større restrukturering av staten, hvor det også har skjedd nasjonalisering innenfor stadig flere økonomiske områder som pensjons fond, banker og transport-sektoren (Kornai, 2015, s. 36).

Makten til Orbán ble raskt utvidet ovenfor folkeforsamlingen og gjorde at han i løpet av kort tid hadde fått kontroll over både den lovgivende og utøvende makten Ungarn. Dette vil noen hevde at har ført den lovgivende forsamlingen til å mer eller mindre fungere som en «lov fabrikk», som kan benytte under en uke mellom å fremme lovforslag og avstemming på nevnte forslag (Kornai, 2015, s. 35). Det ble i senere tid forsøkt å oppnå kontroll over den dømmende

makt, ved å tvinge større deler av dommere ut i pensjon ved å senke pensjonsalderen fra 70 til 62 år, forsøket ble derimot stanset av Domstolen i den Europeiske Union (Kornai, 2015, s. 36).

Det er siden 2010 gjort en rekke endringer i lovverket i Ungarn som følge av supermajoriteten til Fidesz, som de i tillegg har klart å opprettholde gjennom 3 strake valg. En viktig årsak til dette er endringene gjort med valglovene som gjorde at selv om med en nedgang fra 53 til 44.9 prosent av stemmene i de nasjonale valgene, klarte å beholde supermajoritet i folkeforsamlingen (Krekó & Enyedi, 2018, s. 42). Den viktigste endringen for Orbán var den nye grunnloven (den fundamentale loven) som tredde i kraft i 2012. Loven ble anklaget for å være svært mangelfull, og det ble gjort flere endringer av den i løpet av kort tid for å dekke over manglene (Kornai, 2015, s. 35). Den nye grunnloven gjorde en rekke endringer som blant annet «svakket kontrollen over majoritetsstyret, og økte Fidesz sin kontroll over domstolene, samt andre uavhengige organer og media» (Plattner, 2019, s. 9). På sett og vis var den et viktig steg i retningen av et illiberalt demokrati. En av årsakene til at Orbán ikke møtte på spesielt med motstand mens han gjennomførte disse endringene, var at befolkningen i Ungarn i lang tid har hatt veldig lav tillit til demokratiet, og at mange ikke bryr seg om styret er mer eller mindre autoritært (Bíró-Nagy, 2017, s. 42).

Et viktig aspekt ved Ungarns politiske system er at Ungarn er et medlemsland i den Europeiske Union. Til forskjell fra andre mellomstatlige organisasjoner har den Europeiske Union større overnasjonale trekk, og har derfor også en legitim autoritet ovenfor Ungarn. Dette betyr blant annet at de har en utvidet mulighet til å pålegge sanksjoner mot medlemslandene som bøter, eller domfellelser som må overholdes av Ungarn. Dette var også noe Unionen benyttet seg av i 2018 da de startet behandlingen av artikkel 7 mot Ungarn, noe som vil bety at Ungarn mister deler av sine rettigheter i EU. Dette skjedde som følge av anklager mot Orbán og Fidesz som i en lengre periode skal ha angrepet media, minoriteter og rettsikkerheten i Ungarn.

For at Ungarn skal bli utestengt/suspendert kreves det at samtlige av medlemsstatene stemmer for utestengelse/suspensjon. Det at EU har denne muligheten og benytter seg av den, tyder på at eksisterende kontrollorganer på overnasjonalt nivå, kan sakke ned eller motarbeide demokratisk tilbakegang i land hvor populistene har oppnådd svært omfattende kontroll. Samtidig kan Europeisk integrasjon og direkte påvirkning på politikken som føres i medlemslandene også være både positivt og negativt, ettersom populær politikk som nektes gjennomføring kan og vil føre til mindre tillit og mer motstand mot videre integrasjon.

Til tross for at populismen i Ungarn har endret valgsystemet i egen favør er det viktig å påpeke at det fortsatt er støtte i befolkningen for Fidesz og Orbán, selv om denne er på nedgang. Til

tross for å bære mange av trekkene til et demokrati, så er manglene og begrensningene såpass store at det politiske systemet best kan beskrives å ha flyttet seg innenfor det autokratiske spektrumet (Kornai, 2015, s. 43). Makten i Ungarn er svært sentralisert rundt Orbán og Fidesz og det er få konstitusjonelle begrensninger som følge av supermajoriteten i folkeforsamlingen. Det er ikke i seg selv udemokratisk med et ettparti-styre, men risikoen er stor for at dette går på bekostning av minoriteten.

4.2.2 Polen

Politikken i Polen har de siste 20 årene tradisjonelt handlet om å styrke egen posisjon i EU og NATO, med et overordnet mål og skape høyere økonomisk vekst. Landet hadde i lang tid vært en suksesshistorie innad i EU, og i motsetning til mange andre land så opplevde de økonomisk vekst under finanskrisen i 2008. Etter en større korrupsjonsskandale i 2004 ble det også viktigere å fronte anti-korrupsjon og søke større åpenhet rundt det politiske prosessene. Et tegn på Polens posisjon i EU, er blant annet at tidligere statsminister Donald Tusk sitter som president for det Europeiske Råd. Til tross for dette ble det høyre-populistiske partiet Lov og Rettferdighet («Prawo i Sprawiedliwość» heretter kalt «PiS») valgt inn med flertall i folkeforsamlingen i 2015 og landet har siden dette gjort et illiberal skifte. Dette avsnittet tar følge på å se på hvordan de forskjellige populistiske mekanismene har utspilt seg i Polen.

I etterkant av PiS overtakelse av makten i Polen, så har de viktigste punktene for det illiberale skiftet spesielt vært angrepene på uavhengigheten til den dømmende makten. Samtidig så har perioden også vært preget av delvis overtakelse av nyhetsbildet og forsøk på å stilne kritikk mot regjeringen.

4.2.2.1 Karismatisk Leder

Partileder for PiS Jaroslav Kaczynski har noen av de trekkene som kjennetegner en karismatisk leder, men i hvilken grad han har et personalistisk forhold til sine tilhengere kan diskuteres. Han var i mange år en svært kontroversiell politisk personlighet, som var kjent for å støtte opp under en rekke konspirasjonsteorier. Som politiker hadde han stor tiltrekning for velgere i det ytre høyre og konservative kristne, men han manglet tiltrekning blant de moderate. For å fange inn med moderate stemmer ved valget i 2015 ble det bestemt at relativt ukjente Andrej Duda

skulle settes som presidentkandidat, mens Kaczynski selv holdt seg mer tilbake fra media (Fomina & Kucharczyk, 2016, s. 61).

I etterkant av valgseieren ble dette videreført til en utradisjonell styringsform hvor partileder Jaroslav Kaczynski kontrollerer politikken og trekker i strengene «bak scenen» (Przybylski, 2018, s. 57). Dette ble gjort ved at Kaczynski ikke selv inntok noen form for statlig rolle i etterkant av valgseieren, og at han heller har tatt sikte på å kontrollere prosessene og regjeringssammensetningen å styre via en Proxy. Det ble blant annet sagt om statsminister Szydlo i 2016, at hun kun satt så lenge hun hverken ble for populær eller upopulær blant velgerne (Przybylski, 2018, s. 57).

4.2.2.2 Politisk polarisering

Til forskjell fra mange andre land hvor populistene kommer til makten, så var ikke Polen i noen økonomisk krise, og landet hadde faktisk en positiv økonomisk vekst. Partileder for PiS Jaroslav Kaczynski hadde i mange år fyrt opp under konspirasjonsteorier som omhandlet tidligere regjeringer, og som skapte et bilde av et «Polen som var i ruiner» (Przybylski, 2018, s. 65). Valgseieren til PiS kan anses å være et sosialt tilbakeslag mot flyktningkrisen Europa opplevde etter starten på borgerkrigen i Syria, og større liberale kulturelle trender i Europa (Fomina & Kucharczyk, 2016, s. 66). Dette ble jevnlig benyttet av Kaczynski både i forkant av valgseieren og også videre i etterkant av denne.

En annen viktig årsak, var at de brukte en politisk strategi under valgkampen som innebar å skjule de mer radikale politikerne og ha et større fokus på de moderate (Przybylski, 2018, ss. 56-57). Dette førte til at partiet klarte å samle stemmer fra de mer moderate velgerne uten at de mistet støtte hos de ytterliggående velgerne. Ved makten så har PiS flyttet fokus over på blant annet den dømmende makt som en korrump elite, som tilsynelatende har vært et virkemiddel for å legitimere svekkelsen av institusjonens uavhengighet.

4.2.2.3 Svekkelse av demokratiet

Ved valget i 2015 oppnådde partiet en enkel majoritet i underhuset med 235 av 460 seter, samt 61 av 100 seter i senatet i forrige valg. Dette til tross for at partiet kun sanket 37.6 prosent av stemmene ved det nasjonale valget (Przybylski, 2018, s. 56). PiS vant også presidentvalget samme år hvor Andrzej Duda inntok embetet. Noe som førte til at de hadde en enkel majoritet

og muligheten til å gå inn i regjering uten andre partier, og de hadde da også større evne til å iverksette egen politikk. Dette har gjennomgående vært viktig for legitimiteten til PiS ovenfor sine velgere, som har kommet til makten med lovnaden om å gjøre tilsvarende endringer som ble gjort i Ungarn.

De politiske endringene utført av PiS etter at de kom i regjering, har ført landet inn i et illiberal skifte, og da spesielt med hensyn til hvordan de har forholdt seg til media. Et av grepene PiS har tatt i bruk for å overta nyhetsbildet og vinklingen fra media, var blant annet å fylle viktige roller med partiløse individer. Dette gjelder blant annet lederrollen i statskanalen, som har fått store følger for hvilken vinkling kanalen har i sine saker. PiS tok i 2016 direkte kontroll over statlig media, og brukte denne kontrollen aktivt for å spre partipropaganda (Markowski, 2016, s. 1319).

I tillegg gjorde de det vanskeligere for utenlandske selskap og ha eierandel i Polsk media, og på denne måten hindre «utenlandsk innflytelse» på sine egne borgere, og gi PiS bedre kontroll over hva som settes på dagsorden (Przybylski, 2018, s. 60). Den polske staten har også aktivt gått ut og bøtelagt kanaler for å dekke hendelser med en vinkling som ikke samsvarer med PiS sin agenda. I 2017 bestemte staten seg for å ilegge nyhetskanalen TVN24 en bot tilsvarende 400 000 dollar, for dekningen av anti-PiS protester i parlamentet (Przybylski, 2018, s. 60). Denne boten ble senere reversert, men den står som et eksempel på at PiS aktivt angriper ytringsfriheten og forsøkte å utnytte sin egen posisjon for å kontrollere de nasjonale mediene, noe som har klare negative konsekvenser for demokratiet.

Med flertall i begge folkeforsamlingene og statsministeren under PiS kontroll var det i etterkant av regjeringsskiftet få kontroller på makten i Polen. De reelle hindringene for maktmisbruk lå på dette tidspunktet kun hos EU og hos domstolene i Polen, som har mulighet til å slå ned på lovverk som er i strid med grunnloven. PiS kom raskt i konflikt med domstolene som følge av en rekke lovforslag som brøt med den polske grunnloven. Deretter begynte PiS å fylle opp den konstitusjonelle domstolen med PiS partimedlemmer før de forsøkte å gjøre det samme med den polske høyesteretten. Dette førte til at EU i 2017 aktiverte artikkel 7 mot Polen for å sanksjonere mot reformene av rettsvesenet, som de mener er i konflikt med rettsstatens grunnprinsipper. Ettersom Ungarn har lovet å legge veto på ethvert forsøk fra EU på å påvirke prosessene i Polen, så virker det lite sannsynlig at dette vil bli en realitet.

4.2.2.4 Sentralisering av makt

Utviklingen fra PiS kom til makten i Polen og fram til i dag har vært preget av illiberale trekk som har svekket flere av grunnprinsippene ved demokratiet. Sentraliseringen av makt har vært i tråd med teorien for hva som kunne forventes av populistere ved makten, og svekkelsen av rettssikkerheten er også det. Undertrykkelsen av kritisk media, og støtten til høyre-ekstreme og nasjonalistiske organisasjoner fra staten har ført til en ekstrem politisk polarisering innad i landet (Fomina & Kucharczyk, 2016, s. 59).

På kort tid har landet gått fra å være et eksempel på sterk økonomisk og demokratisk utvikling i et ungt demokrati til å bli et eksempel på hvor raskt en slik utvikling kan snus. PiS har gjennomført lovendringer som har gått på kanten med landets grunnlov, og i møte med opposisjon gjennomført disse uten å gå gjennom de normale kanalene (Fomina & Kucharczyk, 2016, s. 63). De har hindret domstolene å fungere optimalt med å holde tilbake nomineringer av dommere, for deretter å fylle domstolene med dommere som er lojale til partiet. Regimeskiftet har også ført til endringer i utenrikspolitikken og holdningen til EU, spesielt med fokus på innvandring og asylpolitikk så har det vært innstramminger. Blant annet har Polen gjentatte ganger utsatt mottakelse av asylsøkere som har vært kvotert til landet av EU, og samtidig gjennomført lovendringer for å tillate omfattende overvåking av utlendinger uten deres viten (Fomina & Kucharczyk, 2016, s. 65). Den illiberale utviklingen har gått så langt at EU tok i bruk sitt sterkeste virkemiddel for å forsøke å snu trenden, noe som viser at populismen har hatt en stor effekt på det polske demokratiet, på relativt kort tid.

4.2.3 Italia

Italia er en spesiell case i den Europeiske konteksten ettersom det ledende partiet i dagens regjering er et sentrumspopulistisk parti. Den politiske utviklingen i Italia, har siden 2018 vært dramatisk, både i form av koalisjonsendringer og politiske utfordringer. Ved valget i 2018 inngikk Femstjerners-bevegelsen (heretter kalt M5S) inn i en koalisjonsregjering sammen med det høyre-nasjonalistiske partiet Lega Nord (heretter kalt LN). Grunnet interne strider i regjeringen varte koalisjonen kun i et år, før M5S formet en ny regjering med det italienske sosialdemokratiske partiet.

I likhet med de foregående casene er Italia også et eksempel på et kulturelt tilbakeslag mot en politisk kultur som ikke lenger svarer til folket. Italiensk politikk har blant annet blitt kritisert for de tette båndene mellom enkelte politikere og mafiaen. Spesielt har det vært fokus blant

populistene på grensene og bevegelsene til individer på tvers av disse. Etter at partiet ble grunnlagt av Beppe Grillo og Gianroberto Casaleggio i 2009 har Femstjerners-bevegelsen vokst fram som et av de største partiene i Italia, med en politisk plattform som skiller seg ut i det Europeiske spektrumet av politiske partier. Femstjerners-bevegelsen eller M5S fikk ved valget i 2013 en oppslutning på 25.6% av stemmene, og representerte da den største populistbevegelsen i Italia. Ved valget i 2018 ble partiet under ledelse av Luigi Di Maio valgt inn i en koalisjonsregjering sammen med det høyre-radikale partiet Lega Nord, ledet av Matteo Salvini.

Samarbeidet mellom Lega Nord og M5S i etterkant av at de kom til makten kan sies å ha vært trøblete, og noe av årsaken til dette kan tillegges at partiene har veldig lik oppslutning og veldig forskjellig politikk. Dette har igjen medført at de store politiske endringene har uteblitt og etter kun et år sammen med makten så gikk Lega ut av regjeringssamarbeidet i 2019, og M5S dannet ny regjering med Sosialdemokratene.

4.2.3.1 Karismatisk ledere

M5S og Lega Nord eller LN ledet av henholdsvis Luigi Di Maio(M5S) og Matteo Salvini (LN), og som politikere er disse veldig ulike i form av hvilken del av befolkningen de henter støtte fra, og hvilke politiske områder de engasjerer seg i. Partipolitisk har M5S et større fokus på arbeiderrettigheter, mens LN har en nasjonalistisk plattform. Salvini stiller dermed sterkt hos de velgerne som er opptatt av immigrasjon og sikkerhet, mens Di Maio hos de som er opptatt av anti-korrupsjon og arbeidsledighet (Garzia, 2018, s. 677).

Salvini sin posisjon blant egne velgere er sterk, blant annet som følge av at han som innenriksminister benyttet muligheten til å straffe ikke-statlige organisasjoner som «.. reddet migranter på havet og tok de tilbake til Italienske havner» (D'Alimonte, 2019, s. 123). At han gjennom tidligere politikk har vist en vilje til å stå imot press fra EU har også vært med på å styrke hans posisjon i et parti, som ved sin kjerne er skeptisk til europeisk integrasjon. Immigrasjon har og er et viktig tema blant italienere og er det politikkområdet som Italianere nasjonalt anså å være det nest viktigste, rett bak arbeidsledighet (Garzia, 2018, s. 674).

Luigi Di Maio ble utpekt av Beppe Grillo som sin arvtaker, og han ble også stemt fram av partimedlemmene til denne posisjonen i 2017 (D'Alimonte, 2019, s. 120). Partiets vei til valgseieren i 2018 kan sies å være bygget på Beppe Grillos karismatiske lederstil. Grillo er en tidligere komiker og skuespiller, som styrte partiet fra det ble startet i 2009 og fram til Luigi Di

Mario tok over lederskapet i 2017. Til tross for byttet i ledelse så har Grillo fått rollen som «.. M5S øverste ‘garantist’ med vetorett til både personal og politiske avgjørelser» (D’Alimonte, 2019, s. 120). Noe som understreker hans viktighet når det kommer til partiets politiske retning. I likhet med mange andre populistiske ledere så har Grillo et direkte forhold til tilhengere gjennom en egen blogg, som han blant annet benyttet til å informere om sin avgang som leder i 2016.

4.2.3.2 Politisk polarisering

M5S er til forskjell fra de andre populistiske partiene i Europa og Latin-Amerika, et sentrumpopulistisk parti, og var i 2018 det største partiet i Italia. Etter et år i regjering med det høyre-populistiske og nasjonalistiske partiet Lega Nord, hadde de mistet denne posisjonen til koalisjonspartiet. LN passer i større grad inn sammen med de tradisjonelle populistiske partiene i Europa, med en politikk basert på nasjonalistiske prinsipper. Politisk kan M5S sies å hente politikk fra begge sider av spektrumet, mens LN i større grad er en fokusert politisk organisasjon (D’Alimonte, 2019, s. 121).

Salvini har siden han tok over som leder for LN hatt et mål om å gjøre partiet til det eneste reelle høyre-partiet for Italianere som er opptatt av immigrasjon. I likhet med andre populistiske ledere så har Salvini et direkte forhold til sine tilhengere via sosiale medier, som brukes aktivt for å fremme partiets budskap om at immigranter blant annet er en «trussel for den nasjonale identiteten» (D’Alimonte, 2019, s. 122). Denne strategien ga resultater for partiet, som i etterkant av Europavalget i 2019 kom fram på målinger som partiet med størst oppslutning i Italia.

Grillo baserte mye av retorikken på å distansere seg fra den etablerte politiske eliten ved å bruke en krass ordbruk mot den politiske opposisjonen. Tidligere statsminister Silvio Berlusconi har han kalt en «psyko dverg», og lederen for det demokratiske partiet Bersani har han kalt for «Et gående lik». For et parti som skal være sterkt mot korrupsjon, er det viktig at man klarer å distansere seg fra den etablerte opposisjonen.

4.2.3.3 Svekkelse av demokratiet

Ettersom M5S er et parti som bygger på sterke meninger omkring anti-korrupsjon så burde man også tenke seg at de ikke ville forsøkt å misbruke makt på denne måten. Koalisjonen mellom de to partiene har også ført til såpass mange interne konflikter, at en generell populistisk strategi for å erodere demokratiske institusjoner ikke har spilt seg ut.

Et av punktene som har skapt hodebry for begge partiet under dannelsen av koalisjonen, var hvem som skulle sitte som statsråd i de forskjellige departementene. Prosessen tok såpass lang tid at President Mattarella på et tidspunkt «.. truet med å sette sammen en nøytral regjering» (Garzia, 2018, s. 678). Lega Nord var også anklaget for å ta imot ulovlig valgkamp finansiering, noe som M5S ikke har krevd tilbakebetalt i etterkant av valgseieren. Noe som tyder på at det er problemet med horisontal ansvarliggjøring.

4.2.3.4 Sentralisering av makt

Det klareste populistiske trekket er hvordan partiet ønsker å få frem folkeviljen, og hvordan velgere direkte påvirker partiets politiske ståsted basert på avstemminger. På denne måten samler de folk på forskjellige grunnlag som ellers gjerne hadde stemt på andre partier. Partiets velgerbase består hovedsakelig av personer som enten befinner seg på ytre venstre eller ytre høyre, samt personer som ikke benyttet stemmeretten ved tidligere valg (Manucci & Amsler, 2018, s. 112). M5S politiske kjennetegn ligger i at de ikke har en klar ideologisk tilknytning, og at de i stor grad snur i den retningen vinden blåser

Flere av punktene som italienerne mente var viktig gjorde M5S det sterkt på, mye grunnet partiets evne til å ikke binde seg for sterkt ideologisk. Blant punktene som var viktige for velgerne så gjorde M5S det sterkt på miljøpolitikk, velferdspolitik, økonomisk regulering av markedet og korrupsjon (Manucci & Amsler, 2018, s. 116). Et av de viktigste politiske elementene til M5S var at de stilte seg sterkt imot korrupsjon, og at de ble et alternativ for de som mente at det italienske politiske systemet hadde for sterke knytninger mot mafiaen (Taggart, 2017, s. 255). Det at partiet hadde 4 av 5 av de politiske områdene som italienerne generelt anså å være viktige politiske områder som hoveddeler av sin politiske plattform, er et signal om effektene av den direkte demokratiske linjen partiet har valgt. Gitt at partiet hadde festet seg ideologisk ville de ikke hatt like stor mulighet til å omfatte de forskjellige politikkområdene på samme måte som det de kan gjøre og gjorde.

Ideologisk så har ikke femstjerners-bevegelsen noe spesifikt holdepunkt på hverken venstre eller høyre-siden, men de baserer seg på en sak til saksbasis. Dersom sakene er spesielt kontroversielle så baseres partiets standpunkt seg på hva flertallet av velgerne kommer fram til på avstemninger utført over internett. Dette samstemmer godt med partiets ideal om direkte demokratisk styring fra folket, til tross for at selve partistrukturen ikke gjør det. Partistrukturen gjør at det til tross for implementeringen av nett-avstemninger som skal fremme direkte styring fra velgerne, så er partiledelsen fortsatt sterkt toneavgivende for politikken. Fra 2018 og fram til 2019 var M5S i koalisjonsregjering med det ytre-høyre partiet Lega Nord.

M5S er et eksempel på at populistiske partier kan hente politikk fra både venstre og høyresiden av spektrumet, til tross for at partiet har sterkest tilhørighet på den politiske høyresiden. Det som kanskje gjør at de skiller seg ut i den europeiske konteksten av høyre populisme er at de ikke har noen sterk politisk motstand mot innvandring (Taggart, 2017, s. 252). At de i tillegg er euroskeptiske trenger ikke nødvendigvis å være et tegn på at de er venstre eller høyre-orientert, men årsakene til skepsisen vil være en viktig indikator på hvor i det politiske spektrumet de befinner seg. Det er også passende innenfor den politisk strategiske tolkningen av populisme, som heller ser politikk som virkemiddelet for å oppnå og beholde makt, i stedet for at politikken har et ideologisk grunnlag (Manucci & Amsler, 2018, s. 115).

4.2.4 Hellas

Syriza har på kort tid stadfestet sin plass i Hellas sitt demokratiske politiske parti-landskap, som et av de største politiske partiene. Politisk befinner partiet seg til venstre på den politiske høyre-venstre skalaen, og er et eksempel på venstrepopulisme i Europa. Da partiet vant valget i 2015 ble de da det første radikale venstrepartiet som hadde kommet til makten i EU (Rori, 2016, s. 1323). Til tross for at partiet og dets leder Alexis Tsipras under valgkampen hadde lovet omfattende endringer, så uteble disse og i 2019 så tapte partiet valget mot konservative ND. Mye av årsaken til dette var at partiet ikke fikk gjennomført de store politiske endringene de lovet under valgkampen, samt koalisjonen med ANEL, som befinner seg på motsatt side av det politiske spektrumet.

Tradisjonelt har høyre-populistiske partier hatt større grobunn i Europa, ettersom mange av disse landene i regionen har gått gjennom de samme prosessene rundt innvandring og globalisering, og at høyrepopulismen da har vokst fram som en reaksjon på dette. Årsaken til at Syriza og venstrepopulismen kom til makten og oppnådde de valgresultatene de gjorde,

kunne ilegges den krevende økonomiske situasjonen som Hellas kom i etter den globale økonomiske krisen i 2009, og de økonomiske innstrammingene landet ble pålagt å gjennomføre i etterkant av denne.

4.2.4.1 Karismatisk leder

Syriza var tidligere en samling av mindre venstre-radikale partier, før de slo seg sammen til et større parti i 2013 under ledelsen av Alexis Tsipras. Tsipras og Syriza henter i stor grad sin støtte fra arbeiderbevegelsen, og samlet støtten spesielt rundt sin motstand mot de økonomiske restriksjonene pålagt den greske økonomien i etterkant av den globale finanskrisen (Rori, 2016, s. 1327). Mye av støtten kom som følge av den sterke retorikken som Tsipras benyttet for å kritisere nettopp disse avtalene, og lovnadene om at Syriza ville reforhandle bedre avtaler for Hellas.

Når de ble valgt inn i regjering i 2015 og han selv ble satt inn som statsminister fant Syriza det vanskelig å leve opp til de store løftene de hadde kommet med under valgkampen. Skylden for dette ble av Tsipras blant annet lagt på den skjeve maktbalansen mellom Tyskland og Hellas. Til tross for mangelen på resultater så sto Tsipras som den mest populære kandidaten for å lede Syriza, og han hevdet på sin side at han sloss «.. med både tenner og klør for å få en bedre avtale» (Rori, 2016, s. 1337).

4.2.4.2 Politisk polarisering

Syriza var negativ til strukturene den Europeiske Union var bygget på, samtidig som de har uttalt at de ikke hadde tenkt å forlate hverken unionen eller eurosone. Partiet har også trekk av å være inkluderende i motsetning til de høyre-populistiske partiene i Europa som er negative til innvandring og LGBT-rettigheter, så stiller Syriza seg positive til disse gruppene (Rori, 2020, s. 1026). Blant annet ønsket de å fjerne de sterkt kritiserte asyl-leirene satt opp for å huse immigranter fra Middelhavet.

Historisk har venstresiden stilt sterkt i Hellas, og finanskrisen gjorde at populistene fikk større grobunn. Et av de sentrale populistiske trekkene til Syriza var at de hadde en retorikk som var tydelig anti-establishment og en «oss mot dem» type politikk. De benyttet konstant muligheten

til å propagere om nasjonalstatens forfall som følge av de økonomiske kravene stilt av IMF og EU, og at disse gikk på bekostning av de svakest stilte i samfunnet.

Teorien antar at populistere i stor grad benytter ideologier som et redskap for å oppnå og beholde politisk makt. Noe som betyr at den ideologiske framtoningen til partiet kan være fleksibel og kan modereres utfra hvordan utviklingen i landet forspiller seg. I etterkant av valgseieren i 2015, bevegde Syriza seg i retningen av å moderere den sterke ideologiske framtoningen i større grad en tidligere (Rori, 2016, s. 1340).

I forkant av valgseieren kunne Syriza se bort fra realitetene som presset fra andre internasjonale aktører på den greske økonomien, i hvordan de fremmet sitt budskap til velgerne. Men i møtet med disse realitetene ble det kjapt klart at fremgangsmåtene til Syriza resulterte i langt strengere tiltak ovenfor den greske økonomien enn det som tidligere var foreslått. Den interne feiden mellom ledelsen i Syriza og basen, når det kom til videre europeisk integrasjon satte på mange måter en effektiv stopper for støtten som hadde ført partiet til makten ved valget i 2015 (Mavrozacharakis, Kotroyannos, & Tzagkarakis, 2017, s. 40). Tsipras ble derfor kun sittende som statsminister fram til valget i 2019 hvor Syriza tapte.

4.2.4.3 Svekkelse av demokratiet

Det er flere årsaker til at det ikke ble gjennomført store institusjonelle svekkelser i Hellas i etterkant av valgseieren i 2015, og en omstridt koalisjon med høyrepopulistiske ANEL. Tsipras og Syriza havnet i en minoritetsposisjon, noe som i realiteten betydde at de var avhengig av opposisjon i utførelse av politikken. Til tross for at Tsipras brukte retorikk som tilsa at de ikke ville undergrave de demokratiske institusjonene, så ble partiet allerede i 2015 anklaget for nepotisme, og å fylle offentlige organer med personell kun basert på partiloyalitet og ikke teknisk kompetanse (Pappas, 2020, s. 62). Det ble i 2016 også forsøkt å sette i gang en reform av grunnloven, men dette rant ut i sanden som følge av at initiering av reformen kom fra regjeringen og ikke parlamentet, noe som var i strid med den greske grunnloven.

Det ble også forsøkt å gjøre endringer med valgloven som fjerning av tildelinger av ekstraseter, redusering av stemme-alderen og en lavere sperregrense for partier. Endringene ville styrket Syriza og gjort opposisjonen avhengige av koalisjoner for å kunne styre Hellas (Pappas, 2020, s. 63).

Venstre-populismen har til forskjell fra høyrepopulismen, et større fokus på sosioøkonomiske eliter kontra etniske og kulturelle. Den globale økonomiske krisen resulterte i at landet måtte ta

store lån fra både IMF og EU, hvorav påfølgende kreditorkravene førte til at den sittende regjeringen måtte utføre drastiske grep. Blant annet så ble de nødt til å nedskalere mengden med ansatte i staten med opptil 15 000 årsverk, noe som var ekstremt upopulært blant opposisjonen i Hellas. Blandingen av økonomiske og sosiale problemer innad i landet, gjorde at opposisjonen mot den sittende regjeringen var voksende. Ettersom de ytterliggående partiene på både venstre og høyre-siden kritiserte regjeringen, var valgdeltagelsen i 2014 utover det vanlige høy, noe som resulterte i valgseier til Syriza (Rori, 2016, s. 1325).

4.2.4.4 Sentralisering av makt

I etterkant av valgseieren burde utviklingen for demokratiet i Hellas dreie seg mot en sentralisering av makten på det utøvende, ifølge teorien. Dette har derimot uteblitt i Hellas hvor Syriza ga uttrykk for at de ikke ønsket å sentralisere makten. I dette tilfellet er de dermed en utligger blant de valgte casene.

En rekke upopulære valg som å godta strengere økonomiske retningslinjer for nedbetalingen av statsgjelden, samt håndteringen av flyktningkrisen i 2015-16, skapte i tillegg en vekst blant velgerne på høyresiden (Rori, 2020, s. 1029). Den kanskje viktigste årsaken til at Syriza ikke lyktes i Hellas var de store differansene mellom de politiske lovnadene i forkant av valgseieren i 2015 og den faktiske politikken som ble ført når de hadde makten. Partiet sto for den mest stabile politiske perioden i etterkant av finanskrisen og Hellas visste fremgang på flere statistikker i denne perioden. Til tross for dette så klarte ikke partiet å innfri de lovnadene de hadde gitt velgerne, og når partiet valgte å tre inn i koalisjon med høyrepopulistiske ANEL mistet de godviljen hos egne velgere. Dette førte til at partiet tapte det greske valget i 2019, og dermed også mistet makten.

Kapittel 5

Analyse av prosessene

5. Sammenligning av prosessene

Analysen vil i dette kapittelet sammenligne kjerneøyeblikkene i prosessene til de forskjellige case slik forklart i metodekapittelet. Kapittelet vil sammenligne prosessene og de forskjellene som har vært i den demokratiske utviklingen. I hovedsak vil dette være forskjeller i styreform og effektene av en desentralisert føderalstat i motsetning til en enhetsstat. Analysen vil også se på hva som har gjort at noen populistere tapte makten, mens andre endte opp å med å beholde den over flere perioder.

Når populistere kommer til makten så er det flere øyeblikk hvor prosessene kan sammenlignes, og som kan anses å være viktige for den videre utviklingen. Det vil for det første være de lover og regler som innføres, og som introduseres gjennom populistens aktive deltagelse i den lovgivende prosessen. For det andre vil det være de endringer som kommer av polariserende populistiske ledere som ikke direkte reflekteres i lovverket, men som samtidig er negative for den demokratiske prosessen og utviklingen. Der den første typen gir konkrete punkter å sammenligne på, så er den andre svært vanskelig å bruke til direkte sammenligning ettersom denne kan være mindre håndfast. Det betyr derimot ikke at disse øyeblikkene er mindre viktige for den videre demokratiske utviklingen.

5.1 Negativ demokratisering

Alle casene som var en del av den historiske analysen, har i forskjellige grader opplevd endringer i den demokratiske utviklingen siden populistene kom til makten. Det er variasjoner i hvor lang tid de forskjellige populistene har sittet med makten, men ettersom store og drastiske endringer både har blitt gjort tidlig under populistisk styre så vel som senere, så burde påvirkningen på demokratisk utvikling kunne sees fra et tidlig punkt i populistenes regjeringstid.

For å kunne gi en generell indikasjon på hvordan de ulike casene rangeres mot hverandre demokratisk, kan man ta i bruk «Freedom House Index». Freedom house lanserer hvert år en rangering av demokratier, hvor de gis en poengsum mellom 0 og 100 basert på hvor

demokratiske de er. Bruken av indeksen er ikke uten kritikk, og hvorvidt både Freedom House og målene som indeksen bygger på har en viss form for subjektivitet i seg. Indeksen vil derfor ikke tillegges vekt utover å understreke de poengene som kommer av direkte av den historiske analysen.

Venezuela var i 2019 rangert som ikke fritt med en score på 14 av 100, Ecuador og Bolivia ble ansett som delvis frie, mens Brasil ble rangert som fritt. Polen, Hellas og Italia ble også rangert som frie demokratier, mens Ungarn ble rangert som delvis fritt og ansett å være et hybrid-regime. Venezuela er også ansett å være et autoritært regime i etterkant av kontroversene ved valget i 2019, mens Bolivia under Morales ble ansett å være et «delegativt demokrati». Ecuador var fram til Lenin Moreno ble valgt inn i 2019 ansett å være et kompetitivt autoritært regime, mens de politiske systemene i Brasil, Hellas og Italia er fortsatt ansett å være demokratiske. Polen er ansett å være nærmere et illiberal demokrati, enn å være fullt ut demokratisk, mye grunnet politikken til PiS som strategisk har svekket uavhengigheten til den dømmende makt.

Et viktig punkt for sammenligning er også oppslutningen som populistene hadde når de ble valgt inn i regjering. Av de populistene som havnet i en minoritetsposisjon var det: Jair Bolsonaro (PSL, Brasil) med ca. 10% av setene i de lovgivende forsamlingene (Hunter & Power, 2019, s. 81), Alexis Tsipras (SYRIZA, Hellas) med ca. 149 av de totalt 300 setene etter valget i 2015 (Rori, 2016, ss. 1338-1339). Under ledelse av Di Maio og Salvini så fikk M5S og Lega Nord koalisjonen en samlet oppslutning på 49% i deputertkammeret ved valget i 2018. Disse er da partier som i stor grad er avhengig av andre partier og politiske koalisjoner for å gjennomføre endringer.

Populistene som har oppnådd majoritet i de lovgivende forsamlingene var: Hugo Chávez (PSUV, Venezuela) med 91 av 165 seter i nasjonalforsamlingen ved ny-valget i 2000, Rafael Correa (PAIS, Ecuador) vant 80 av 130 seter i den konstituerende forsamlingen, Evo Morales (MAS, Bolivia) med 53,7% av stemmene ved parlamentsvalget i 2005. PiS i Polen fikk også enkel majoritet ved valget i 2015, som ga de 235 av 460 seter i underhuset og 61 av 100 seter i senatet (Przybylski, 2018, s. 56). I Ungarn vant Victor Orbán og Fidesz majoriteten av stemmene og fikk alene 227 av 386 seter i parlamentet. Totalt oppnådde alliansen mellom Fidesz og Kristendemokratene kontroll over 68% av setene i parlamentet, og de hadde da kvalifisert flertall (Kornai, 2015, s. 35).

Variasjonene i utfall og antall gjenvalg som populistene har kommet seg gjennom taler for at man vil finne årsaken til variasjonen gjennom sammenligning av prosessene og hvor disse skiller seg fra hverandre. Analysen vil nå se på variasjon i de legale prosessene og de mindre

håndfaste ulovfestede prosessene i etterkant av populistisk overtakelse, for å se hvordan de forskjellige casene varierer på disse områdene.

5.1.1 Legale endringer

Slik lagt fram i den historiske analysen av hver enkelt case, så er det i mange land gjennomføringen av diverse lover og reguleringer som markerer viktige øyeblikk i den demokratiske utviklingen til landene. Spesielt vil dette gjelde i de tilfeller hvor det lages ny grunnlov, eller det blir utført omfattende endringer av den gjeldende grunnloven.

Av de landene hvor populistere har kommet til makten så er det mange tilfeller hvor grunnloven enten er delvis endret eller skrevet på nytt fra bunnen av. Av grunnlover som ble omskrevet har man grunnloven fra 1999 i Venezuela, 2008 i Ecuador og 2009 i Bolivia, mens Ungarn i 2011 skrev en helt ny grunnlov. Av legale virkemidler kan man argumentere for at grunnlovsendringer er de største og mest omfattende, ettersom disse vil ha en direkte innflytelse på demokratisk kvalitet.

Disse populistiske grunnlovene har fellestrekk, som blant annet utvidelser av den utøvende myndighetens evne til å benytte seg av direkte styring, og en reduisering av lovgivende forsamlings evne til å drive aktiv kontroll av regjeringen. Venezuela ble etter innføringen av den nye grunnloven nedgradert til å være et «begrenset fritt» demokrati av Freedom House (Corrales, 2015, s. 37). Ecuadors grunnlov fra 2008, gjorde at horisontal ansvarlighet i realiteten ble borte (Conaghan, 2016, s. 110). Lojale partimedlemmer og politikere ble heller ikke holdt ansvarlig for lovbrudd før etter at Correa gikk av med makten, noe som eksemplifiserer denne mangelen på ansvarlighet. Den samme kritikken har blitt rettet mot Morales i Bolivia, som etter grunnlovsendringen valgte inn dommere til høyesterett, grunnlovsdomstolen og det juridiske rådet. Horisontal ansvarlighet i Bolivia var etter dette ikke tilstedeværende i form av en uavhengig dømmende makt (Anria, 2016, s. 107).

Grunnlovsendringene kom for mange av disse populistene relativt tidlig i deres regjeringsperiode, og ble dermed også et visst signal om at utviklingen ville ta en ny retning. Samtidig la også disse grunnlovsendringene grunnlaget for hvordan populistene forholdt seg til de andre institusjonene og gjorde stor skade på den horisontale ansvarliggjøringen. Grunnloven regulerer forholdet mellom institusjoner og deres roller i forhold til hverandre. I Venezuela ble blant annet senatet som institusjon oppløst, og med det forsvant en viktig veto-brikke for den

lovgivende forsamling. Tilgangen en regjerende populist har til å endre grunnloven vil dermed ha en direkte effekt på forholdet mellom institusjoner og den demokratiske utviklingen.

Legislativ majoritet er nødvendig for at populistere skal kunne klare å gjennomføre lovendringer som har en negativ innvirkning på demokratisk utvikling. Argumentet for dette er at gjennom den historiske analysen av de forskjellige casene ble observert slike lovendringer kun i land hvor det var legislativ majoritet. Det er viktig å påpeke at legislativ majoritet ikke tilstrekkelig kan forklare forskjellene mellom case, ettersom det også er variasjon mellom case som har majoritetsstyrer. Av de landene som har opplevd sterkest demokratisk tilbakegang så har alle populistene oppnådd enkel majoritet, og i noen tilfeller også kvalifisert flertall, men ikke alle som har oppnådd majoritet har opplevd tilsvarende negativ demokratisering. Sammenligner man Italia og Ecuador så er det tydelig at det har vært en sterkere negativ demokratisk utvikling i Ecuador, til tross for at regjeringen i Italia har en majoritet i likhet med Ecuador. Det er også flere likheter mellom landene hvor det ble utført grunnlovsendringer, som blant annet at alle er presidentstyrer og enhetsstater. Samtidig kan alle sies å være styrt av ledere som passer inn under kategorien å være karismatisk. Men karismatiske ledere er ikke nok i seg selv for å utføre grunnlovsendringer da de krever kvalifisert flertall i den lovgivende forsamling, og ikke alle populistere klarer å oppnå dette.

PiS har hatt et rent flertall i parlamentet siden de kom til makten i 2015 som da har gitt de mulighet til å forme politikk og implementere denne direkte i lovverket. Spesielt kontroversielle lovforslag som blant annet å senke pensjonsalderen for dommere har blitt sett på som angrep på uavhengigheten til den dømmende makt, og dermed også den demokratiske kvaliteten. Endringen ble til syvende og sist stoppet av EU, men at den ble innført nasjonalt og intensjonen bak endringen viser den negative innflytelsen som PiS kan ha på det polske demokratiet. Dette er også et eksempel på at kvalifisert flertall ikke er den eneste måten å direkte konfrontere de demokratiske hindringene som er satt på makten, og negativt påvirke institusjonene. Gitt at Polen ikke hadde vært en del av EU, ville man muligens fått et mer alvorlig utfall med tanke på demokratisk kvalitet.

Gitt prosessene slik de har forspilt seg i de ulike casene så er det også en forskjell på case hvor populistere oppnår ren majoritet og hvor de oppnår majoritet gjennom koalisjoner. Suksessen til populistiske bevegelser avhenger av at partiet har muligheten til å implementere sin politikk, noe koalisjoner og mindretallsstyre setter hindringer for. Argumentet for dette er at alle de landene hvor lovene er endret på en måte som tilsvarer negativ utvikling for demokratiet, har

populister hatt en ren majoritet. Casene Brasil, Hellas og Italia blir dermed unntakene for den aktive bruken av den legislative prosessen, for innføring av udemokratisk lovgivning.

I Italia var det en koalisjonsregjering bestående av to populistiske partier som hadde tilsvarende oppslutning, men som lå på forskjellig del av det politiske spektrumet. Dette var blant annet utslagsgivende når målinger i 2019 ga uttrykk for at Lega var landets største parti, og de dermed erklærte mistillit mot egen regjering i et forsøk på å få et ny-valg. I Hellas styrte Syriza sammen med ANEL, som var et høyrepopulistisk parti og som Syriza hadde få kjernepolitiske likheter med. Den kristen-konservative Koalisjonen mellom Fidesz og KDSP i Ungarn, hvor Fidesz er det dominerende partiet og verdigrunnet mellom partiene er veldig likt gjør slik manøver utenkelig. Denne forskjellen i dynamikken mellom partiene er avgjørende for hvordan de samarbeider, ettersom en klar forskjell i partistørrelse setter klare føringer for hvem som har den dominante rollen.

Fidesz er heller ikke avhengig av KDSP i de tilfeller hvor det kun trengs en legislativ majoritet. Fidesz har benyttet denne majoritetsposisjon til å endre lovene som beskyttet opposisjonen og minoriteter fra statlig maktmisbruk (Plattner, 2019, s. 9). Til sammenligning så forsøkte Syriza og Tsipras å endre de greske valglovene i en retning som mange anså å være udemokratisk. Ettersom Syriza ikke hadde en lovgivende majoritet ble forslaget nedstemt av opposisjonen, noe som viser viktigheten majoritet utgjør for gjennomføringen av populistisk politikk.

Koalisjoner er ikke nødvendigvis en sikring for at demokratiske prinsipper ikke vil brytes, men de kan begrense evnen partier har til å innføre egen politikk til tross for at de har kommet i regjering. Det ser heller ut til at det er graden av avhengighet til andre partier som avgjør om populistere vil kunne føre populistisk politikk gjennom den legale prosessen. I Brasil hvor Bolsonaro styrer fra mindretall er populistisk politikk så å si kun å finne i retorikken benyttet av Bolsonaro. Dette går tilbake til det som ble trukket fram i teorikapittelet fra Walker om hvordan populistere arbeider ved enten å omgå eller direkte konfrontere lovverket. Den aktive bruken av presidentordre i Brasil og mangelen på lover som passerer gjennom den lovgivende prosessen, er i stor grad å regne som en omgåelse av de begrensninger oppslutningen legger på Bolsonaro.

Sett mot hverandre er det tydelig at legale endringer med negativ effekt på demokratiseringsprosessene har vært mer omfattende og tilstedeværende i de tilfeller hvor populistere kommer til makten med majoritet. Den aktive deltagelsen i den lovgivende prosessen kan også sies å legitimere populistenes styre i større grad en omgåelse av lovverket og de langsiktige effektene av dette har vært sterkere negativ demokratisering. Det klareste

eksempelet på hvordan majoritet fristiller populistene fra både folket og opposisjonspartier kommer fra Venezuela. Chávez gikk på et nederlag i en folkeavstemming angående konstitusjonell reform, for så å innføre mange av kjernepunktene i den samme reformen via sin majoritet i folkeforsamlingen (García-Guadilla, Pilar, & Mallen, 2018, s. 69).

5.1.2 Ulovfestede endringer

At det er variasjoner mellom alvorlighetsgraden på forskjellige grep som benyttes av populistene når de kommer til makten, i form av de langvarige effektene på demokratisk utvikling kan det herske liten tvil om. Lovendringer som krever store flertall lar seg ikke lett omgjøre, men det samme kan sies om de normative endringene som populistene bringer med seg når de får sentrale politiske roller. Analysen vil i dette avsnittet sammenligne de ulovfestede prosessene rundt populistene i de ulike casene, og hvordan de påvirker utenom de legale endringene som innføres. Det være seg holdninger til demokratiet, institusjoner, media og minoriteter.

Polariserende populistene finner man i stor grad i alle de casene som er utvalgt, og dette ses i teorien som et fundamentalt virkemiddel for å oppnå støtte for populistene. Polarisering som verktøy har vist seg å få problematiske konsekvenser i de landene hvor det har fått fritt spillerom. Dette er tydelig i alle casene som oppgaven fokuserer på, men det er individuelle forskjeller mellom casene. For eksempel så har det vært variasjon mellom fokuset på interne og eksterne «eliter», som enten kan fungere som samlende eller skape splittelse nasjonalt.

Blant de tre venstrepopulistiske landene i Latin-Amerika finnes det sterke likhetstrekk i form av at Correa, Morales og Chávez alle kom til makten med lovnader om å erstatte det demokratiske systemet, med et som skulle være representativt for majoriteten i landene. Likhetstrekkene i undergravningen av demokratiet slik det hadde vært og de økonomiske følgene av den neo-liberale økonomiske politikken var felles for alle disse casene. Polariseringen mot en ytre fiende i form av USA sto sterkt for både Morales og Chávez, noe som var samlende for hele befolkningen. I Ecuador var allerede tilliten til de nasjonale institusjonene lave når Correa kom til makten, men den videre polariseringen, kan sies å forme holdninger i befolkningen som legitimerer en udemokratisk utvikling (Conaghan, 2016, s. 111). Til forskjell har man polariseringen av den politiske opposisjonen i Brasil, Polen og Hellas, noe som skaper interne antagonistiske forhold mellom populasjonen i det relevante case. Resultatet av denne formen for polarisering har vist flere variasjoner i de forskjellige casene.

I Hellas så ble opposisjonen fremstilt av Tsipras som en elite med manglende evne til å sette interessene til Hellas foran de til Troikaen under forhandlingene om nedbetaling av lån i etterkant av finanskrisen. Dette skapte støtte ved valget i 2015, men når Tsipras og Syriza endelig fikk muligheten til å ta del i forhandlingene ble resultatet dårligere økonomiske betingelser for Hellas enn det den tidligere regjeringen hadde klart å forhandle fram. Dermed slo denne formen for retorikk tilbake på Syriza, og var til dels en bakenforliggende årsak til tapet av makten ved valget i 2019. Det er med andre reelle politiske konsekvenser av polariseringen som skjer både internt og eksternt. I Polen så ble de radikale politikerne gjemt under valgkampen, og Jaroslav Kaczynski har i ettertid holdt seg unna en statlig rolle. Polariserings har vært et viktig virkemiddel for å komme til makten, og fremstillingen av domstolene som korrupte har vært et betydelig virkemiddel for å legitimere endringer i sammensetningene av de forskjellige domstolene.

Sammenhengen mellom de ulike prosessene i hvert av casene som er studert, er at populistene former holdningene til de strukturene som står i veien for utvidelse av makten til populistene i forkant av forslag om lovgivning som gjerne direkte påvirker disse institusjonene. I de landene hvor demokratiet raskt ble bygget ned så var allerede holdningene til demokratiet relativt negative. Eksempelvis i Ungarn, Venezuela og Ecuador, mens i land som Italia og Hellas har man ikke hatt den samme negativiteten. En utligger når det kommer til disse prosessene er Brasil, hvor tilliten til politikere er ekstremt lav, men den desentraliserte staten blandet med et flerparti-system med partier som har relativt lik oppslutning gjør at endringer vil ta tid. Dette til tross for at folket har stor misnøye med dagens politiske situasjon. Det er tydelig når man sammenligner den historiske utviklingen i Venezuela, Ecuador, Bolivia, Ungarn og Polen i etterkant av populistisk maktovertakelse.

Negativ demokratisering er i mindre grad synlig i lovverkene i land som Brasil, Italia og Hellas noe som i stor grad skyldes manglende evne til å innføre slike lover. Bolsonaros manglende evne til å produsere lover, blandet med et flerpartisystem og en svekket presidentposisjon gjør det vanskelig å sentralisere og berike tilhengere. Regjeringskrisen i Italia, og en skjør koalisjon førte til en ineffektiv plattform hvor reform av lovgivning ikke har vært mulig. Syriza sin tid med makten var i større grad preget av manglende evne til å svare på valglovnader, enn å få gjennomført faktiske systematiske endringer av det greske systemet.

Eksemplene på disse begrensningene finner man flere steder. Blant annet i studien av Bolsonaro sin periode som president er det mange tilfeller hvor hans populistiske personlighet har direkte har skapt problemer for samarbeid med opposisjonen. I Brasil førte polariseringen av

opposisjonen til manglende vilje til å samarbeide med Bolsonaro. Noe som har tilspisset de demokratiske betingelsene og ført til dårligere demokratisk kvalitet ettersom politikken på mange måter stopper opp når Bolsonaro fremmer lovforslag. Det Brasilianske parlamentet har gjentatte ganger blokkert lovforslag, som blant annet forsøket på å løsne opp på regler knyttet til våpenkontroll og sosial-konservativ politikk som innstramning av abort-loven.

Dette problemet ble også møtt av Tsipras som forsøkte å utføre en rekke grunnlovsendringer kort tid etter at han kom til makten i 2016, men som kjapt ble slått til side av opposisjonen og erklært som grunnlovsstridene og i direkte konflikt med demokratiske verdier (Pappas, 2020, s. 63).

I Italia så lå mange av problemene i den forskjellige politiske plattformen til Lega og M5S hvorav disse forskjellene skapte konflikt flere ganger i løpet av det ene året de var i koalisjon. Spesifikt så gjaldt disse konfliktene immigrasjonspolitikken til Lega, og forholdet mellom Salvini og Di Maio. Uenighetene strakk seg også til den økonomiske politikken, hvor M5S hadde universal-inntekt i parti-programmet, mens Lega støttet en mer konservativ liberal økonomisk politikk. Uenighetene førte i mange tilfeller til at de sto i veien for utførelsen av koalisjonspartnerens politiske program.

Forskjellene mellom case ser derfor ut til å ligge i at de case som har opplevd den sterkeste negative demokratiseringen har hatt sterk politisk innflytelse av de populistiske mekanismene. Dette bekrefter at det er en sammenheng mellom populistiske mekanismer og svekkelse av horisontal og vertikal ansvarlighet. Og vi kan forkaste null-hypotesen om at det ikke foreligger noen effekt. Ettersom utfallet i de forskjellige landene var forskjellig, må variasjonen på utfall dermed være bestemt av andre mekanismer som påvirker mekanismene av populistisk lederskaps effekt og gjennomføringsevne.

Bolsonaro har gjennom retoriske angrep på diverse brasilianske institusjoner og domsavgjørelse gjort en klar intensjon om at disse setter hindringer på hans evne til å utføre folkets vilje, men den faktiske nedbyggingen av horisontal ansvarlighet har uteblitt. Et politisk system basert i stor grad på samarbeid mellom partier, har vist seg vanskelig å endre av en populist som polariserer og ikke inspirerer til samarbeid. Til forskjell fra de øvrige populistene så har Tsipras vist en vilje til å følge de institusjonelle spillereglene som allerede ligger til grunn i landet, og hadde dermed ikke en politisk føring som gjaldt å sentralisere eller svekke institusjoner.

5.2 Maktskifte og konsolidering av makt

Slik analyse-kapittelet innledningsvis diskuterte så er det forskjeller mellom de utvalgte casene i form av at noen av populistene ble sittende over flere perioder, mens andre kun ble sittende i en. Dette avsnittet vil sammenligne prosessene rundt valg og se på hvorfor noen populistere ble gjenvalgt mens andre mistet makten.

Av de populistere som har mistet makten finner man Salvini fra Lega i Italia, Morales i Bolivia, Correa i Ecuador og Tsipras i Hellas. Bolsonaro er fortsatt i sin første presidentperiode, mens Maduro, Orbán og Kaczynski har vunnet flere valg på rad og innehar derfor også fortsatt rollen som ledere i sine respektive land. Det er flere sammenhenger mellom de casene hvor populistere har kommet til makten for så å miste den igjen, og dette avsnittet vil starte med å sammenligne prosessene i disse casene. Motivasjonen for analysen er å kunne utbygge en teori om hvorfor enkelte populistere mister makten.

Et viktig punkt for sammenligning er hvor mange perioder den populistiske ledelsen satt før de mistet makten, samt hvordan de mistet den. Når det kommer til antall perioder som populistene satt med makten så var både Correa og Morales med makten i over 10 år, hvorav Morales satt med makten i hele 17 år og vant alle valg fram til hans avgang i 2019. På den andre siden har man Tsipras og Syriza som kun hadde en periode i regjering, samt Salvini og Lega som kun var en del av regjeringskoalisjonen i Italia i ett år før de var ute. Blant disse casene så er det flere likheter mellom Correa og Morales i form av at begge vant de valgene de stilte i, men de måtte begge gå av som følge av kontroverser knyttet til deres person og handlinger knyttet til udemokratiske og kritikkverdige forhold. Tsipras tapte til forskjell det demokratiske valget i 2019 og gikk som følge av dette av, i tråd med de demokratiske prinsippene og det nasjonale lovverket.

De sentrale øyeblikkene som førte til at Morales og Correa måtte gå av med makten, var i begge tilfeller preget av sterkt press nedenfra. De hadde begge vunnet flere valg på rad, men for Correa sin del i Ecuador så ble politiske kriser som blant annet hans tilknytning til kidnappingsaken av opposisjonspolitiker Fernando Balda avgjørende. Disse kontroversene blandet med lavere oppslutning rundt Correa gjorde at han valgte å tre tilbake og la Lenin Moreno stille som presidentkandidat for Partiet i 2017. Den vertikale ansvarliggjøringen var på samme måte årsaken til at Evo Morales måtte gå av i 2019, ettersom han ble anklaget for og bevisene talte også i den retning at han var skyldig i å manipulere det nasjonale valget. Han ble også anklaget for dette ved valget i 2013, men i 2019 hadde folket fått nok. Vertikal ansvarliggjøring utover

de demokratiske prosessene i form av deltagelse i valg, men heller i form av protester var avgjørende for avgangen til begge disse populistene. Men denne typen protest kan også resultere i det stikk motsatte.

Etter valget i Venezuela i 2015 oppnådde som sagt i det foregående kapittelet, opposisjonen til Maduro et kvalifisert flertall. Dette skulle i utgangspunktet være nok til å kvitte seg med den populistiske ledelsen, men for mye makt var allerede flyttet over fra disse institusjonene, og til tross for både anklager om valgfusk og misbruk av makt så var ikke dette nok for å fjerne Nicolas Maduro. Maduro opprettet en ny grunnlovsgivende forsamling som underkjente valgresultatet og godkjente han selv som president i en ny periode, noe som også effektivt fjernet enhver tvil om at Venezuela var blitt et autoritært regime. I møte med vertikal ansvarliggjøring så ble resultatet tydeligere autoritære trekk i forskjell til populistisk maktfratredelse. Det er viktig å se på hvilke forskjeller mellom casene som kan forklare denne variasjonen.

Forskjellene mellom Venezuela, Bolivia og Ecuador var mange og noe kan også forklares gjennom rollen til Hugo Chávez. Mest av alt så var det de legale forskjellene og mengden med makt som var flyttet over på det utøvende gjennom en lengre periode. Når Chávez kom til makten var det stor støtte i befolkningen for drastiske endringer av det regjerende regimet. Det samme ønsket om endring bort fra Maduro kom fram ved valget i 2016, men da var allerede utviklingen gått for langt i feil retning.

Tsipras i Hellas og Salvini i Italia hadde helt andre årsaker til at de gikk ut av regjering hvorav spesielt Legas utgang kan påstås å være selvforskyldt. Tsipras store valglovnader i forkant av valgseieren og Syrizas manglende evne til å levere på disse lovnadene var en viktig årsak til at partiet mistet mye støtte ved det påfølgende valget, men er ikke alene årsaken. Tsipras forsøk på å endre lovene og ta større kontroll over de demokratiske institusjonene var også en viktig årsak, ettersom dette førte til at opposisjonen samlet seg rundt partiet ND, som dermed ble mer konkurransedyktig sammenlignet mot Syriza. Økonomisk politikk er for mange sentralt i form av tilliten til, og den videre støtten av politiske ledere og dette gjelder også for populistere, og dette ble utslagsgivende for Tsipras i Hellas.

De økonomiske prosessene i de forskjellige landene har også til dels hatt sammenfallende utvikling, ettersom casene har vært berørt av de samme globale krisene. Spesielt finanskrisen i 2008, Eurokrisen i 2013 og oljekrisen i 2014 har vært viktige for utviklingen i de forskjellige landene. Effektene av disse krisene har derimot variert mellom landene. I Hellas så var den økonomiske krisen, og den manglende politiske løsningen på disse en nøkkelårsak til at Tsipras

mistet makten, i Venezuela så førte derimot oljekrisen og en voksende opposisjon til at de autoritære trekkene ble mer tydelige. En av årsakene til denne forskjellen var at Chávez under sin første periode opplevde økonomisk vekst og introduserte en rekke populære sosiale programmer, mens Tsipras i Hellas aldri hadde denne formen for økonomisk medgang. Økonomisk vekst kan dermed være viktig i de tidligere stadiene av populistisk styre, ettersom dette kan bygge legitimitet for retningen populistene fronter for demokratisk utvikling. Med andre ord så kan det være slik at befolkningen lettere kjøper anti-demokratisk politikk og retorikk dersom den kommer på bakgrunn av økonomisk vekst og bedre levekår.

5.3 Strukturelle variasjoner

Med strukturelle variasjoner menes forskjeller i styreform, rollene til politiske partier og variasjoner i rollen til den populistiske lederen. Om et land er et presidentstyre eller parlamentarisk, og om populistene styrer som en del av et parti eller som uavhengig kan spille inn på evnen til å påvirke det politiske systemet. Om et land er bygget opp som en desentralisert føderalstat eller som en enhetsstat vil også kunne gi utslag, ettersom dette setter grenser for myndigheten en statsleder kan utøve. Et trekk ved populisme har blant annet vært bruken, misbruken og mangelen på bruken av lover i favør populismen (Corrales, 2015, s. 38). Dette avsnittet vil sammenligne de forskjellige case basert på de nevnte punktene for å se deres innvirkning på demokratisk utvikling.

Argumentet for sammenligningen av styringsform, er at det er variasjon mellom casene og at effektene av denne variasjonen må utforskes. Parlamentarisme innebærer at regjeringen utgår fra den lovgivende forsamling, og at det største partiet eller den største koalisjonen danner regjeringen. Av casene så er det Ungarn, Italia og Hellas som har denne styringsformen, men med visse variasjoner seg imellom. Til forskjell så er de andre casene presidentstyrer, noe som innebærer at den utøvende myndighet ikke utgår fra parlamentet, men velges direkte av folket. Ettersom den utøvende myndighet velges ved direkte valg så kan dette medføre at politiske outsiders lettere oppnår makt i presidentstyrer enn i parlamentariske politiske systemer.

Argumentet teorien baserer seg på, er at noen politiske systemer vil være mer utsatt for negativ demokratisering som følge av at lover enten ikke tar høyde for at de kan skape problemer, eller at det ikke ligger en begrensning som åpner for maktmisbruk. Det kan for eksempel være valglover som tildeler ekstraseter, som ikke tar hensyn til at et parti kan oppnå en viss

oppslutning, eller at partisystemet i seg er organisert på en måte som lettere tillater ett parti å ta kontroll. For eksempel kan det være forskjeller mellom demokratier som er satt opp for at lovgivningsprosessen skal være effektiv med få byråkratiske steg, og stater som har større byråkratier. Avveiningen ved partisystemer er at et to-parti-system er mer åpent for å endre retning basert på hvem som styrer, mens et fler-parti system bygger på tanken om kontinuitet oppnådd gjennom mindre partier som må komme til enighet om lovendringer. Med andre ord vil det være vanskelig å utføre udemokratiske endringer i et demokrati med sterke institusjoner og klare maktbegrensninger.

I avsnittet over gjeldende politisk oppslutning, ble det også presentert hvordan man kunne kategorisere de ulike casene på en demokratisk skala. Ved å se på hvor de har endt opp så ønsker dette avsnittet og vise hvordan konflikten mellom konstitusjonalisme og populisme har holdt noen populistere tilbake, mens andre har blitt drevet fram. Et viktig element for sammenligning blir da å se på alderen til de forskjellige demokratiene, da dette vil gi oss en indikasjon på styrken av lovteksten som ligger til grunn for demokratiets institusjonelle oppbygging.

Det første sammenligningspunktet blir å se på i hvilken grad de ulike populistene har havnet i konflikt med den dømmende makt, som hinder for den utøvende. Teorien presenterte utøvende ordre som et eksempel på en metode å omgå de tradisjonelle institusjonene ved lovgivning, og dette er i stor grad blitt brukt av Bolsonaro i Brasil for å drive politikk. Kun dager etter at Bolsonaro kom til makten i Brasil, brukte han en utøvende ordre for å svekke rettigheter til minoriteter ved å unnlate LGBT individer fra beskyttelse av menneskerettighets ministeriet. Han gjorde det samtidig også vanskeligere for innfødte i Amazonas og beholde jordområder, noe som skapte stor splid med naturvernere. I senere tid dømte høyesterett imot den ene av disse ordrene ved å hevde at homofobi skulle straffes på lik linje med rasisme, og kongressen tok tak for å flytte makten til å tildele jordstykker i Amazonas tilbake til «Funai» (Føderal etat som har ansvaret for å beskytte landets urbefolkning). Problemet med styring via utøvende myndighet er at for å få varige endringer så må disse godkjennes av kongressen innen 120 dager, de har dermed flere begrensninger.

FN har kommet med kritikk av Venezuela for å ikke sikre nødvendig uavhengighet for domstolene, som blant annet har drevet etterforskning av den midlertidig oppnevnte presidenten Guaido, med tilsynelatende hensikt å finne han skyldig uavhengig av bevisbyrden, for å sikre Maduro plassen som eneste president. Ecuador har også blitt beskyldt for mye av det samme som Polen, som å fylle dømmende organer med partifeller, og på denne måten stoppe disse fra å drive kontroll over både den utøvende makten og de lovene som blir produsert. Det er først

etter at Correa går av, at støttespillerne hans blir stilt for domstolene som følge av lovbrudd utført under hans regime, noe som tyder på at domstolene ikke har hatt den nødvendige uavhengigheten til å drive faktisk kontroll over staten. Bolivia hadde svakere institusjoner enn det de andre latin-amerikanske landene hadde, noe som gjorde at det var liten horisontal ansvarlighet for den utøvende makten, som på institusjonell basis hadde friere spillerom. Med andre ord så hadde ikke den dømmende makt tilgang til å utfylle sin kontrollfunksjon på grunn av manglende institusjonelt rammeverk for å fylle denne rollen. Noe som tyder på at svakheter i forkant av populistenes inntog i maktposisjon kan ha vært avgjørende for utviklingen etter at dette var et faktum.

Det er ikke bare i Latin Amerika at det har vært konflikt mellom populistere og konstitusjonalisme. PiS i Polen har mottatt sterk kritikk fra EU som følge av en rekke forsøk på å påvirke uavhengigheten til de polske domstolene. Disse forsøkene involverer å senke pensjonsalderen for å tvinge høyesterettsdommere til å gå av, samt å fylle de forskjellige nivåene til domstolene med partiløse dommere. Endringen av pensjonsalder ble reversert av EU domstolen, men PiS har vært delvis vellykket med å ta over de lavere domstolene. I Ungarn har det grunnet koalisjonens supermajoritet vært få hindre for både å få gjennomslag på lovendringer samt utføre endringer på selve grunnloven. Dette gjør at den dømmende makt til syvende og sist ikke har tilgang til å utføre kontroll ovenfor den utøvende eller lovgivende makt, ettersom lovene det dømmes etter kan endres på alle nivåer. Fidesz og Orbán sitt kvalifiserte flertall ble oppnådd selv om partiet ikke hadde en oppslutning i befolkningen tilsvarende 68%. Dette som følge av at valgloven ikke hadde tatt hensyn til at et parti kunne oppnå en oppslutning på over 30% og justert tildelingen av ekstraseter deretter. Dette har ført til at lover og regler i Ungarn er gjenstand for endring basert på Fidesz sine politiske mål, som grunnet populistiske ledes natur kan føre til ustabilitet.

Sammenlignet med casene over så har det vært lite konflikt i både Hellas og Italia, mye takket være at det institusjonelle rammeverket rundt populistene har vært mye mer rigid enn i de overnevnte landene. I tillegg så er de autoritære trendene som er vist i resten av Europa og i Latin-Amerika ikke like fremtredende her. Parlamentarismen gjør også at mulighetene til å drive direkte styring ved hjelp av utøvende ordre ikke er en mulighet.

Den komparative analysen viser at institusjonelle restriksjoner helt klart har en innvirkning på den demokratiske utviklingen. Dette ser vi ved at landene som har hatt den sterkeste negative demokratiseringen også er de landene hvor den dømmende makt har liten til ingen evne til å utføre sin kontrollfunksjon. Både i Venezuela og Ungarn så har populistere hatt så å si fritt leide

til å endre lover og grunnloven, etter sine egne ønsker. Maduro har i tillegg oppnevnt egne organer for å overstyre hindringer i den grad de har kommet, for å fortsette å kunne sitte med makten. De landene som har hatt minst negativ demokratisering er også de landene hvor disse institusjonene har stått sterkt i forkant av populistens inntreden, og hvor de ved forsøk på å overstyre ikke har hatt suksess. Samtidig viser casene at institusjonene har en sakkende effekt på den negative utviklingen selv i land hvor de har feilet, ettersom innføring av udemokratisk politikk har tatt lenger tid. Det er også i caset Polen slik at konteksten av EU har sakkert ned overtakelsen av domstolene som følge av EU domstolens innblanding og påfølgende dom i saken.

Kapittel 6

Diskusjon av mekanismer

6. Diskusjon av mekanismer

I forkant av analysen ble det klarlagt at intensjonen bak denne skulle være å avdekke de mekanismer som fører til at effektene av populistisk styring på demokratisk utvikling varierer. Dette kapitlet vil ta for seg resultatene av analysen og bygge observasjonene ut til teorier i tråd med et induktivt forskningsdesign.

6.1 Negativ demokratisering

Den første sammenligningen så på både de legale og ulovfestede prosessene som har utspilt seg i de forskjellige casene og hvordan disse på ulikt vis har påvirket hver enkelt case. I dette avsnittet vil oppgaven diskutere de funnene som ble gjort når det kommer til hvordan populistisk styre fører til en negativ demokratiseringsprosess.

Ut fra analysen av de forskjellige casene var det tydelig forskjell mellom evne til å innføre legale endringer basert på oppslutning. Ren lovgivende majoritet kan ses på som en avgjørende mekanisme når det kommer til implementering av populistisk politikk gjennom den legislative prosessen. Forklaringen kan ligge i at de tilfeller hvor populistere trenger majoritet, men ikke

har det så vil de lovene som lages kun ha negativ effekt på demokratisk inkludering og konkurranse i den grad opposisjonen tillater det. Ettersom majoritet har vært en faktor i alle de landene hvor populistiske har blitt gjenvalgt i flere perioder, og opplevd sterkest demokratisk tilbakegang, så kan det påstås at dette elementet vil være en nødvendighet for negativ demokratisering.

Den komparative analysen visste også viktigheten som karismatiske ledere har, på hvor vellykket et populistisk regime kan bli. Disse unngår i stor grad den vertikale ansvarliggjøringen ved å rette folkets kritiske røst mot andre politiske aktører, og klarer å benytte dette effektivt for å avlede kritikken mot en selv. Utfra casene kan mye tyde på at disse lederne er på konstant valgkamp, og jakter stadig etter nye fiender og eliter som de kan bekjempe. Karismatiske ledere har et tettere personalistisk bånd til sine velgere enn det andre politikere har, og tendensen i casene er at de også har et direkte bånd til denne gruppen. Dette gjøres gjennom statlig kontrollerte medier og sosiale medier hvor de gjerne unngår at budskapet sensureres og faktasjekkes før det når kjernevelgerne. Dette var normen for Chávez og er i dag normen for ledere som Orbán og Bolsonaro. Karismakrever at forholdet mellom folket og lederen er dynamisk ettersom karisma krever at folkets følelser blir hørt hos lederen.

Et annet viktig aspekt som kommer fram i analysen, er at rollen til den lovgivende forsamlingen i de landene hvor populistiske har kommet til makten har endret seg. I land som Ungarn, Ecuador og Venezuela har den lovgivende forsamling i stor grad operert kun som et stempel for lovgivning, som bruker ekstremt kort tid på å produsere lover. Dette har negative effekter på demokratiet, ettersom dette gjør det vanskeligere for folket og ha oversikt, samtidig som staten blir reaksjonær på eventuelle problemer. Ad hoc lovgivning kan i enkelte tilfeller også medføre at de langsiktige effektene av lovene som lages ikke er godt nok diskutert. Dette er blant annet tydelig i Ungarn, hvor grunnloven fra 2011 er blitt omskrevet hele fem ganger i etterkant av ratifiseringen. Dygden til en lov kan sies å være dens evne til å bestå tidens tann, og gode lover trenger derfor sjeldent å omskrives. Når den lovgivende prosessen kuttes ned til at det i noen tilfeller tar under tre dager fra lovforslaget legges fram, til det er stemt gjennom den lovgivende forsamling og lagt inn i lovverket, så øker også sannsynligheten for at man innfører dårlig lovgivning. Raskere lovgivningsprosess svekker også folkets evne til å fullt sette seg inn i gjeldende lovverk og kan bidra til svekket vertikal og horisontal ansvarliggjøring. Det kan derfor argumenteres for at tilstedeværelsen av denne typen lovgivning er et tegn på et demokrati som opplever problemer.

Venezuela er et ekstremt eksempel på hva som skjer når populistiske oppnår lav grad av horisontal og vertikal ansvarlighet. Hvor både kontrollorganer på maktutøvelse feiler, og folkets stemmer ikke lenger har en effekt på politikken som føres og resultatene ved valg. Når politikken til Maduro sviktet og folket gikk imot han, ble han mer autoritær. Populister som holder makten i land hvor det motsatte er tilfellet, og det både er høy vertikal og horisontal ansvarlighet, vil oppleve at politiske feilskjær er slutten på regjeringstiden. Eksempelet Hellas viser spesielt hvordan populistiske i dette tilfellet er gjenstand for de normale politiske prosessene, når Syriza ikke klarte å gjenskape den samme politiske bevegelsen som hadde ført dem til makten.

Under analysen ble det observert både sammenhenger og forskjeller mellom gradene av negativ demokratisering i etterkant av populistisk maktovertakelse. Ut fra observasjonene som ble gjort er det trukket følgende slutning om effektene som populisme har på demokratier og hvorfor denne varierer. Først og fremst så følger det av observasjonene, at populistiske skaper et ustabil demokratisk regime, som uten tilstrekkelige strukturelle hindringer gjør at demokratiske institusjoner opplever en strukturell erosjon. Populister med makten påvirker de videre demokratiseringsprosessene negativt langs to dimensjoner. De legitimerer en autoritær tilnærming til demokratisk styring gjennom en ulovfestet antidemokratisk retorikk og omgåelse av de legislative prosessene, og de misbruker lovgivende majoritet ved å svekke horisontal ansvarliggjøring og styrke den utøvende myndighet på bekostning av den lovgivende og dømmende.

6.2 Maktskifte og konsolidering av makt

Det andre punktet som analysen tok for seg, var sammenligning av prosessene som førte til at noen populistiske mistet makten mens andre styrket sin egen posisjon.

Populister som kom til makten og som oppnådde legitimitet gjennom populær politikk og økonomisk vekst, legitimerte eget styre og klarte å beholde makten i de påfølgende valgene. Valglofter ble i mange tilfeller endret for å gjøre det mindre sannsynlig at de mistet makten, men det var først når de åpenbare forsøkene på valgfusk kom at disse populistene opplevde direkte motstand fra befolkningen. Dette viser at opprettholdelsen av tilsynelatende rettferdige valg er viktig for populistiske som ønsker å beholde makten. Venezuela som på dette tidspunktet hadde hatt den sterkeste demokratiske tilbakegangen gjorde et autoritært skifte, mens Correa og Morales i Ecuador og Bolivia ikke hadde den samme myndigheten og dermed måtte gå av som følge av press nedenfra. Viktigste for overgangen fra demokrati til autoritært regime var

svekkelsen av vertikal ansvarliggjøring hvor folket ikke lenger hadde innvirkning på hvem som skulle sitte ved makten gjennom deltakelsen i valg.

Alle populistene som er studert og sammenlignet i oppgaven viser trekk av å søke sentralisering av makt og svekke opposisjonen. Det er kun i de tilfeller hvor populistene har oppnådd ren majoritet at dette har vært vellykket, og årsaken til dette virker å ligge i de praktisk politiske realitetene og rasjonelle mønster for handling hos den politiske opposisjonen. Polarisering var også et element ved alle disse populistene, men vellykket bruk av polarisering var sentralt for videre politisk suksess. Det viser seg spesielt ved eksempelet Hellas, Italia og Brasil at polarisering i møte med en svak politisk posisjon og dårlig politisk prestasjon, samsvarer med lav evne til å gjenskape politisk suksess. Viktigheten av å oppnå politisk majoritet kan også trekkes fram som sentralt hos de populistene som har blitt gjenvalgt, nettopp fordi dette har ført til større politiske prestasjoner og en klarere populistisk politikk. I tillegg er majoritet tilstedeværende hos alle de populistene som har evnet å bli gjenvalgt.

Et av hovedpunktene hvor det er skiller mellom de som mister makten og de som beholder den, er hvordan disse forholder seg til opposisjonen i landet. Opposisjonens evne til å utfylle sin politiske rolle blir redusert gjennom tiltak som hindrer de finansiell støtte, eller skjevt forsterker populistens evne til å nå ut til folket. Dette være seg gjennom mer direkte styring av statlige medier, strengere lovgivning rundt de frie medier og påvirkning av hvilke grupper og organisasjoner som skal motta statlig støtte. Disse formene for demokratisk styring skaper lavere form for konkurranse ettersom ikke alle partiene lenger stiller likt, og påvirker inkludering i de politiske prosessene negativt ettersom de begrenser evne til å uttrykke politiske meninger.

Populister kommer til makten ofte i etterkant av politiske kriser, og det er regelen heller enn unntaket at de blir nødt til å gå av med makten også som følge av politiske kriser. Dette var realiteten for Morales, Correa, Salvini og Tsipras. Hvorav Morales og Correa begge ble anklaget for brudd på loven. Årsaken til at de gikk av var at de ikke hadde tilstrekkelig støtte til å stå imot den vertikale ansvarliggjøringen. Dette samsvarer med Dahls teori om demokratisk styring og politisk konkurranse, spesielt når det kommer til kostnaden av å undertrykke opposisjon.

For at et politisk system skal kunne sies å være demokratisk, så må makten utgå fra folket gjennom folkets deltakelse i rettferdige politiske valg. Av analysen var det tydelige tegn på at valg vil holdes til tross for at land går i en udemokratisk retning, noe som betyr at dette er en institusjon som benyttes for å legitimere makt. Valgene er i om lag halvparten av landene

påvirket på en måte som er i favør av populistene ved makten, og i så måte kan de ikke sies å være rettferdige. Når populistene så taper valgene i disse landene står man ved et veiskille, hvorav aksept av tap er en seier for demokratiet og underkjenning av valgresultatet er en overgang til autoritær-staten.

Disse observasjonene bygger ut til følgende forklaring på hvorfor enkelte populistere mister makten, mens andre beholder den og fjerner demokratiet. Vellykket svekkelse av valgordninger tillater populistere å sitte over lengre perioder, og bygge ned horisontal og vertikal ansvarliggjøring. Den viktigste faktoren for overgangen til autoritære regimer er slik sett en høy oppslutning over lengre tid, som gir rom til å undertrykke opposisjonen. Overgangen til fullt ut autoritært regime skjer først når valg-ordningen avskaffes eller et tap av makten underkjennes av den sittende populistere.

6.3 Strukturelle variasjoner

Flere av landene som er studert i analysen er parlamentariske og flere er presidentstyrer, det er variasjon i både historien med demokrati og hvordan forholdet mellom de forskjellige institusjonene er regulert. Analysen ville sammenligne hvordan disse strukturelle variasjonene påvirket prosessene for å se hvordan strukturelle variasjoner direkte påvirker demokratiseringen, når populistere kommer til makten. Dette avsnittet vil diskutere i hvor stor grad disse forskjellene kan tillegges vekt når man ser på variasjonene i utfall på de forskjellige casene.

De viktigste strukturelle trekkene som har påvirket de ulike casene var de udemokratiske valglovene både i forkant og etterkant av maktinntredelse, presidentstyrer og politiske outsiders og desentraliserte føderalstater i motsetning til sentraliserte enhetsstatlige maktstrukturer. Valglovene i Ungarn som ikke hadde tatt hensyn til muligheten for et partis dominans, og som tildelte kvalifisert flertall til en koalisjon som samlet fikk 52% av stemmene kan sies å være årsaken til denne koalisjonens dominans av det Ungarske politiske systemet de neste ti årene. På samme måte var endringene av valglovene utført av de populistiske lederne i Latin-Amerika en sterk bidragsyter for at de oppnådde den suksessen de gjorde.

Det er også forskjeller mellom presidentstyrer og parlamentariske system, mye grunnet hvordan valget av politisk ledelse utføres i disse systemene. Parlamentariske system er for eksempel ikke like utsatt for at prosessene skal bli overtatt av en politisk outsider slik som et presidentstyre. Partiene er mer sentrale og politiske ledere er dermed en del av en større

organisasjon. Presidentstyrer er vanligvis mer utsatt for at «outsidere» kommer til makten, som blant annet i Ecuador, Bolivia, Venezuela, Brasil og Polen. Partiet spiller en mindre rolle under selve valget, og karismatiske ledere vil derfor kunne komme til makten uten å ha et større parti rundt seg.

I tillegg har man den strukturelle variasjonen mellom enhetsstater og føderalstater, hvorav makten er sentralisert kontra veldig desentralisert. En føderalstat består av mange delvis autonome stater som alle styres av uavhengig valgte lokale guvernører, som alle representerer forskjellige partier. Den føderale regjeringens innflytelse over politikken til disse statene avhenger da i stor grad av politiske partier og lederens evne til å forme en klar politisk linje som disse guvernørene vil følge. Brasil står som det eneste eksempelet i oppgaven på populisme i føderal sammenheng, og Bolsonaro som leder av det nyopprettede partiet APB har for øyeblikket ingen omfattende partistruktur som kan hjelpe han i denne sammenhengen. Sett opp mot enhetsstatene har det dermed vært lettere for populistene å utføre endringer i disse enn i føderalstaten, mye som følge av den større makten som ledelsen i disse landene besitter. Til tross for dette så har ikke alle enhetsstater som styres av populistisk blitt autoritære regimer, og man kan derfor ikke si at dette er en tilstrekkelig forklaring på de variasjonene man finner.

Utfra observasjonene som er gjort kan effektene av de strukturelle mekanismene forklares på følgende måte. Føderale statsstrukturer reduserer effektene av populistisk politikk på demokratisk utvikling, ved at systemet har en omfattende desentralisert maktstruktur som begrenser den legislative innflytelsen en outsider kan ha. Overflytting av makt til den utøvende myndighet krever mindre i systemer hvor de demokratiske strukturene er sentraliserte rundt få institusjoner, og som legger stor politisk myndighet på enkelt-individet. Presidentstyrer i enhetsstater er derfor mer utsatt for maktovertakelser av populistiske outsiders, og det er økt sannsynlighet for negativ demokratisering i slike systemer.

Kapittel 7

Avslutning

7. Avslutning

Ut fra de observasjoner som er gjort i analysen og mekanismene som ble avdekket, så vil oppgaven i dette kapittelet svare på problemstillingen lansert i innledningen av oppgaven.

Hvordan har populisme påvirket demokratisk utvikling i de land hvor de har kommet til makten, og kan varierende effekter forklares gjennom forskjellige strukturelle utfordringer?

I de tilfeller hvor populistiske partier oppnår makt i demokratier så starter de en prosess for nedbyggingen av liberale institusjoner, overflytting av makt til den utøvende myndighet og svekkelse av folkets inkludering i de politiske prosessene. Dette er alle prosesser som samsvarer med en negativ demokratisk utvikling, som bringer landene nærmere et udemokratisk politisk system. Populistisk suksess på disse punktene over tid skaper en overgang fra demokratier til demokratier med adjektiver til autoritære regimer. Fellesnevneren for alle de casene som er studert er at politikken som føres og som legges fram av populistiske partier systematisk har en negativ effekt på disse punktene. Dette understrekes av at de case hvor populistiske partier har opplevd lengst periode med makten, og hvor de har fått størst frihet til å innføre politikken er de case hvor det har vært størst erosjon av den demokratiske kvaliteten. Med andre ord så er både de kortsiktige og langvarige effektene av populistisk styring negative for demokratiet.

Gjennomføringen av denne politikken og hvor raskt denne får innvirkning på samfunnet avhenger av de strukturelle utfordringene som populistiske partier møter. Det er nødvendig for populistiske partier å oppnå en ren legislativ majoritet, ettersom svekkelser av horisontal ansvarlighet ikke er gjennomført når det kreves kompromiss med opposisjon for innføring av slike lovendringer. Dette kommer tydelig fram i at de landene hvor populistiske partier har hatt tilstrekkelig oppslutning også har gjennomført omfattende endringer av grunnloven kort tid etter at de kom til makten. I case hvor oppslutningen har uteblitt så har endringer tatt lengre tid.

Av de populistiske partier som er observert og som har klart å vinne flere valg over flere perioder, så har ingen startet som ledere av en mindretallsregjering. Dette viser hvordan populistiske bevegelser avhenger av at de får politisk gjennomslag for politikken. I de tilfeller hvor populistiske partier kommer

til makten og får fullbyrdet sine politiske lovnader så opplever demokratiet tilbakegang, hvor spesielt horisontal og vertikal ansvarliggjøring svekkes. I de tilfeller hvor disse forsøkene ikke er vellykket, eller populistere havner i en mindretallsposisjon så svekkes muligheten for demokratisk tilbakegang betraktelig, og det samme gjelder også gjenvalg.

Utviklingen som har vært i de populistiske casene oppgaven har sett på, understreker hvor viktig maktfordelingen er for demokratiseringsprosesser. Evnen til å flytte makt mellom institusjonene og dominere den politiske prosessen når partier oppnår kvalifisert flertall er en svakhet med den demokratiske prosessen. I de tilfeller der man ikke lenger er bundet av konstitusjonelle hindre, så kan det argumenteres for at landet kun er demokratisk i den grad politisk ledelse tillater demokrati. Det kan være et uforholdsmessig tungt krav å ilegge ekstra hindre som skal sikre at partier med kvalifisert flertall ikke misbruker evnen til å endre grunnloven. At demokratier gjør det mulig å stemme seg ut av et demokratisk styresett er en innebygget svakhet i valgsystemet, men enn så lenge en svakhet kun et fåtall av populistiske partier har klart å ta utnytte av.

Bibliografi

- Alarcón, B., Álvarez, Á. E., & Hidalgo, M. (2016, April). Latin Americas New Turbulence: Can Democracy Win in Venezuela? *Journal of Democracy* 27/1, ss. 20-34.
- Anria, S. (2016, Juli). Delegative Democracy Revisited: More Inclusion, Less Liberalism in Bolivia. *Journal of Democracy* 27/3, ss. 99-108.
- Barber, N. W. (2019). Populist leaders and political parties. *German Law Journal* 20, ss. 129-140.
- Bíró-Nagy, A. (2017). ILLIBERAL DEMOCRACY IN HUNGARY: THE SOCIAL BACKGROUND AND PRACTICAL STEPS OF BUILDING AN ILLIBERAL STATE. *Morillas, Pol (ed.): Illiberal democracies in the EU. The Visegrad Group and the risk of disintegration. CIDOB: Barcelona*, ss. 31-44.
- Brienen, M. (2017). A Populism og Indignities: Bolivian Populism Under Evo Morales. *The Brown Journal of World Affairs* 23/1, ss. 77-92.
- Caiani, M., & Graziano, P. (2019, Mai 15). Understanding varieties of populism in times of crises. *West European Politics* 42/6, ss. 1141-1158.
- Chagas-Bastos, F. H. (2019). Political Realignment in Brazil: Jair Bolsonaro and the Right Turn. *Revista de Estudios Sociales* 69, ss. 92-100.
- Collier, D. (2011). Understanding Process Tracing. *PS: Political Science & Politics* 44:4, ss. 823-830.
- Conaghan, C. M. (2016, Juli). Delegative Democracy Revisited: Ecuador Under Correa. *Journal of Democracy* 27/3, ss. 109-118.
- Corrales, J. (2015, April). The Authoritarian Resurgence: Autocratic Legalism in Venezuela. *Journal of Democracy* 26/2, ss. 37-51.
- Csehi, R. (2019, Mars). Neither episodic, nor detined to failure? The endurance of Hungarian populism after 2010. *Democratization* 26/6, ss. 1011-1027.
- D'Alimonte, R. (2019, Januar). How tHe Populists won in Italy. *Journal of Democracy* 30:1, ss. 114-127.
- Dahl, R. A. (1971). *Polyarchy: Participation and opposition*. New Haven og London: Yale University Press.
- De La Torre, C. (2017). Populism in Latin America. I *The Oxford Handbook of Populism* (ss. 195-213). Oxford: Oxford University Press.
- De La Torre, C. (2018, Oktober). Latin America's Shifting Politics: Ecuador After Correa. *Journal of Democracy* 29/4, ss. 77-88.
- Fomina, J., & Kucharczyk, J. (2016, Oktober). The Specter Haunting Europe: Populism and Protest in Poland. *Journal of Democracy* 27/4, ss. 58-68.
- García-Guadilla, Pilar, M., & Mallen, A. (2018, Desember). Polarization, Participatory Democracy, and Democratic Erosion in Venezuela's Twenty-First Century Socialism. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 681:1, ss. 62-77.
- Garzia, D. (2018, Desember). The Italian election of 2018 and the first populist government of Western Europe. *West European Politics* 42:3, ss. 670-680.
- Gerring, J. (2007). *Case Study Research: Principles and Practices*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gerring, J. (2012). *Social Science Methodology: A Unified Framework*. Cambridge: cambridge University Press.
- Grindheim, J. E. (2019, Oktober - Desember). Why Right-Leaning Populism has Grown in the Most Advanced Liberal Democracies of Europe. *The Political Quarterly* 90/4 , ss. 757-771.
- Huber, R. A., & Ruth, S. P. (2017, Desember). Mind the Gap!Populism, Participation and Representation in Europe. *Swiss Political Science Review* 23/4, ss. 462 - 484.

- Huber, R. A., & Schimpf, C. H. (2017, Desember). On the Distinct Effects of Left-Wing and Right-Wing Populism on Democratic Quality. *Politics and Governance* 5/4, ss. 146–165.
- Hunter, W., & Power, T. J. (2019, Januar). Bolsonaro and Brazil's Illiberal Backlash. *Journal of Democracy* 30/1, ss. 68-82.
- Kaltwasser, C. R. (2012). The ambivalence of populism: threat and corrective for democracy. *Democratization* 19/2, ss. 184-208.
- Kaltwasser, C. R., Taggart, P., Espejo, P. O., & Ostiguy, P. (2017). Populism: An Overview of the Concept and the State of the Art. I C. R. Kaltwasser, P. Taggart, P. O. Espejo, & P. Ostiguy, *The Oxford Handbook of Populism* (ss. 1-24). Oxford: Oxford University Press.
- Kornai, J. (2015, Juli). Hungary's U-Turn: Retreating From Democracy. *Journal of democracy* 26/3, ss. 34-48.
- Krekó, P., & Enyedi, Z. (2018, Juli). Explaining Eastern Europe: Orbán's laboratory of illiberalism. *Journal of Democracy* 29/3, ss. 39-51.
- Levitsky, S., & Loxton, J. (2013, Januar 29). Populism and Competitive Authoritarianism in the Andes. *Democratization* 20:1, ss. 107-136.
- Liu, A. H., & Ricks, J. I. (2018, Oktober). Process-Tracing Research Designs: A Practical Guide. *PS: Political Science & Politics* 51/4, ss. 842-846.
- Manucci, L., & Amsler, M. (2018). Where the wind blows: Five Star Movement's populism, direct democracy and ideological flexibility. *Italian Political Science Review* 48/1, ss. 109-132.
- Markowski, R. (2016, Mai). The Polish parliamentary election of 2015: a free and fair election that results in unfair political consequences. *West European Politics* 39/6, ss. 1311-1322.
- Mavrozacharakis, E., Kotroyannos, D., & Tzagkarakis, S. I. (2017). Mediterranean Left-Wing Populism: The Case of SYRIZA. *European Quarterly of Political Attitudes and Mentalities* 6/2, ss. 39-52.
- McDonnell, D. (2016). Populist Leaders and Coterie Charisma. *Political Studies* 64/3, ss. 719-733.
- Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition* 39/4, ss. 541-563.
- Mudde, C., & Kaltwasser, C. R. (2013). Exclusionary vs. Inclusionary Populism: Comparing Contemporary Europe and Latin America. *Government and Opposition* 48:2, ss. 147–174.
- Mudde, C., & Kaltwasser, C. R. (2018). Studying Populism in Comparative Perspective: Reflections on the Contemporary and Future Research Agenda. *Comparative Political Studies* 51/13, ss. 1667-1693.
- Müller, J.-W. (2017). Chapter 30: Populism and Constitutionalism. I *The Oxford Handbook of Populism* (ss. 590-606). Oxford: Oxford University Press.
- Olson, K. (2017). Populism in The Socialist Imagination. I *The Oxford Handbook of Populism* (ss. 661-678). Oxford: Oxford University Press.
- Ostiguy, P. (2017). Chapter 4: A Sosio-Cultural Approach. I *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press.
- Pappas, T. S. (2018, Januar). How to tell Nativists from Populists. *Journal of Democracy* 29/1, ss. 148-152.
- Pappas, T. S. (2019, April). Populists in power. *Journal of Democracy* 30/2, ss. 70-84.
- Pappas, T. S. (2020, April). The pushback Against Populism: The Rise and Fall of Greece's New Illiberalism. *Journal of Democracy* 31:2, ss. 54-68.
- Phillips, T. (2019, August 19). 'A second Trump': Bolsonaro's offensive rhetoric adds to Brazil's discomfort. Hentet fra The Guardian: <https://www.theguardian.com/world/2019/aug/19/bolsonaro-offensive-rhetoric-brazil>

- Plattner, M. F. (2019, Januar). Illiberal Democracy and the struggle on the right. *Journal of Democracy* 30|1, ss. 5-19.
- Przybylski, W. (2018, Juli). Explaining Eastern Europe: Can Poland's Backsliding Be Stopped? *Journal of Democracy* 29|3, ss. 52-64.
- Roberts, K. M. (2017). Chapter 15: Populism and Political Parties. I *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press.
- Rooduijn, M. (2019). State of the field: How to study populism and adjacent topics? A plea for both more and less focus. *European Journal of political Research* 58, ss. 362-372.
- Rori, L. (2016, Mai). The 2015 Greek parliamentary elections: from great expectations to no expectations. *West European Politics* 39|6, ss. 1323-1343.
- Rori, L. (2020). The 2019 Greek parliamentary election: retour a la normale. *WEST EUROPEAN POLITICS* 43|4, ss. 1023–1037.
- Stanley, B. (2017). Populism in Central and Eastern Europe. I *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press.
- Taggart, P. (2017). Chapter 13: Populism in Western Europe. I *The Oxford Handbook of Populism* (ss. 248-263). Oxford: Oxford University Press.
- Taggart, P. (2017). Populism in Western Europe. I *The Oxford Handbook of Populism* (ss. 248-263). Oxford: Oxford University Press.
- Walker, N. (2019). Populism and Constitutional tension. *International Journal of Constitutional Law* 17:2, ss. 515-535.
- Webber, J. R. (2016). Evo Morales and the political economy of passive revolution in Bolivia, 2006–15. *Third World Quarterly* 37:10, ss. 1855-1876.
- Weyland, K. (2017). Chapter 3: A Political-Strategic approach. I *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford university press.
- Zúquete, J. P. (2017). Chapter 23: Populism and Religion. I *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press.